

T.C
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARINDA TEMALAR

Merve Nur YILDIRIM

ŞANLIURFA - 2023

T.C
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ
(YÜKSEK LİSAN TEZİ)

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARINDA TEMALAR

Merve Nur YILDIRIM

Danışman:
Doç. Dr. Levent BİLGİ

ŞANLIURFA-2023

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Levent BİLGİ danışmanlığında, Merve Nur YILDIRIM'ın hazırladığı **"YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARINDA TEMALAR"** konulu bu çalışma 17/03/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

☒ Oybirliğiyle / ☐ Oy çokluğu ile

		İmza
Danışman	Doç. Dr. Levent BİLGİ	
Üye	Dr.Öğr. Üy. Yavuz Sinan ULU	
Üye	Dr.Öğr. Üy. Halef NAS	

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yapıldığını ve enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

02/06/2023

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
Enstitü Müdürü

Bu çalışma: ..... Tarafından Desteklenmiştir.
Proje No : .....

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

	T.C. HARRAN ÜNİVERSİTESİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS ORİJİNALLİK RAPORU ve BEYAN FORMU	Doküman No : HRÜ-KYS-FRM-015 Yayın Tarihi : ..../..../.20... Revizyon No : RevizyonTarihi : Sayfa No : 3 / 108

ÖĞRENCİNİN	
Öğrenci No	195210007
Adı / Soyadı	Merve Nur Yıldırım
Anabilim Dalı/Programı	Türk Dili ve Edebiyatı / Tezli Yüksek Lisans
Tez Konusu	Yılmaz Erdoğan'ın Romanlarında Temalar

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans Tez. Çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin, 20/02/2023 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 17'dir. Ayrıca Yılmaz Erdoğan'ın Romanlarında Temalar adlı Yüksek Lisans çalışması hiçbir blok kopyalama içermemektedir.

Uygulanan filtrelemeler:
1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini ve Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez çalışması Orijinallik Raporu alınması ve kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

21/02/2023
Merve Nur Yıldırım

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 21/02/2023

Doç. Dr. Levent Bilgi

ÖZET

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARINDA TEMA

YILDIRIM, Merve Nur

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Levent BİLGİ

Şubat, 2023, 88 sayfa

Bu çalışmamızda Yılmaz Erdoğan'ın romanlarını yapı, tema, iç ve dış unsurlar olarak ele almaya ve yine romanları anlatıcı, bakış açısı, vaka- olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, dil-üslup ve anlatım teknikleri başlıkları altında analiz edip yapısal açıdan incelemeye çalıştık.

Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde Yılmaz Erdoğan'ın hayatı, eserleri ve roman özetlerini ele aldık. Bu kısmı Yılmaz Erdoğan'la röportaj yaparak oluşturduk. Eserlerini ise roman, hikâye, şiir ve antoloji başlığı altında dört kısma ayırdık.

İkinci bölümde Yılmaz Erdoğan'ın romanlarının yapı bakımından inceledik. Bu kısmı iç unsurlar; anlatıcı ve bakış açısı, vaka- olay örgüsü, kişiler, zaman ve mekân ve anlatım teknikleri; anlatma ve gösterme teknikleri, geriye dönüş tekniği, mektup tekniği, tasvir tekniği, iç monolog tekniği başlığı altında ikiye ayırdık.

Üçüncü bölümde ise Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında öne çıkan temalardır. Bunları yedi başlık altında topladık: Bunalım ve karmaşa, tarih, özlem, din, gelenek, aşk ve tabiat. Romanlarında temalardan ulaştığımız sonuçlardan bazıları şöyledir:

Özlem: Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında özlem teması, sıla özlemi, sevgiliye ve çocukluğa özlem olmak üzere üç şekilde işlenir. Genellikle geçmişe gidilir ve her zaman özlemle hatıralarını kalplerinin bir köşesinde yaşatırlar.

Tabiat: Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında tabiat konusu genellikle gezilerde öne çıkar. Ekiple gidilen yerlerdeki kırlar, ovalar, dağlar sıklıkla söz edilir. Tabiata açılmak romanlarda önemli bir yer tutar.

Aşk: Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında aşk konusu duygu boyutunda yaşanır, cinsellik yoktur. Romanların sonunda sevenler kavuşur.

Tarih: Yılmaz Erdoğan romanlarında tarih teması Türk milletinin tarihinde yer alan önemli şahsiyetlerden yola çıkılarak anlatılır. Yazar, geçmişin hikâyelerini bugünün meseleleriyle bağlantılı olarak işler. Bu şekilde dün ve bugün bütünleşir, geçmişin üzerinden şimdinin okumasını ve sorgulamasını yapar.

Gelenek: Romanlarda gelenek teması, kültürel değerlerimizi anlatarak okuru bilinçlendirmek amacıyla ele alınır.

Din: Romanlarda din temasını bazen birilerine dua ederken; bazı romanlarında da çocuklara okudukları ninnilerde görürüz.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında uzun yıllardan beri var olan ve süzülerek gelen inanç ve geleneği birleştirir. Tarih temasını romanlarında anlatırken Türk milletinin tarihteki kahramanlıkları ve çekilen acıları milli duygu ve birlik ile işler.

İncelemeye çalıştığımız romanlarda yazarın değinmiş olduğu millî, İslamî ve tarihî olaylar ve değerler bize yol gösterici olmuş ve yazarın oluşturduğu gelenekçi tavrı, romanların dünyasına adım atmamızı sağlamıştır. Romanlarında öne çıkan bunalım ve karmaşa, özlem, tabiat, aşk, tarih, gelenek ve din gibi temalar üzerinden romanlarını analiz ederek kullandığı anlatım tekniklerini de incelemeye çalıştık.

Anahtar Kelime: Anlatıcı, Anlatım Teknikleri, Zaman, Mekân, Şahıs, Dil ve Üslup,

ABSTRACT

THEME IN THE NOVELS OF YILMAZ ERDOGAN

YILDIRIM, Merve Nur

Master's Thesis

Department of Turkish Language and Literature

Advisor: Assoc. Prof. Levent BİLGİ

February, 2023, 88 pages

This study attemps to evaluate the novels of Yılmaz Erdoğan in terms of structure, theme, and internal and external elements and to assess the novels structurally under the categories of the narrator, point of view, case plot, individuals, time, place, language style, and narrative techniques.

Therefore, we have dealt with Yılmaz Erdoğan's life, Works, and novel summaries in the first part of the study by interviewing Yılmaz Erdoğan. We have divided his Works into four parts under the titles of novel, story, poem, and anthology. We have analyzed Yılmaz Erdoğan's novels in terms of structure in the second part. We have divided this part into two sections under the titles of internal elements, i.e. narrator and perspective, plot, characters, time and setting, and narration technique, letter technique, description technique, interior monologue technique.

The third part deals with the themes prominent in Yılmaz Erdoğan's novels. We have grouped those under seven titles: Distress and conflict, history, longing for home, longing fort he lover and longing for childhood. People often go back to the past and always keep their memories alive in the corner of their hearts through longing.

Nature: The nature theme in Yılmaz Erdoğan's novels usually emerges during travels. The countryside, plaims and mountains in the locations visited by the team are frequently mentioned. Opening up to nature has a significant role in the novels.

History: The history theme in Yılmaz Erdoğan's novels is based on significant figures in the history of the Turkish nation. The author processes the

stories of the past in connection with the problems of the present. Thus, the past and present are integrated, and the author reads and questions the present through the past.

Tradition: The tradition theme in novels is presented to raise the reader's awareness with the description of our cultural values.

Religion: We see the religion theme in the novels occasionally when praying to someone, and occasionally in the lullabies read to children.

Yılmaz Erdoğan's novels combine beliefs and traditions that have existed for many years and have been filtered through time. While narrating the history theme in his novels, Yılmaz Erdoğan portrays the heroism and suffering of the Turkish nation in history with national emotions and solidarity.

The national, Islamic and historical events and values touched upon by the author in the novels to be analyzed guided us, and the traditionalist attitude of the author enabled us to step into the world of novels. We have sought to analyze his novels through themes such as distress and conflict, longing, nature, love, history, tradition, and religion and to examine the narrative techniques employed.

Keywords: Narrator, Expression Techniques, Time, Space, Individual, Language and Style.

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARINDA TEMALAR

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI II

ORİJİNALİK RAPORU VE BEYAN FORMU **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

ÖZET IV

ABSTRACT VI

İÇİNDEKİLER VIII

KISALTMALAR XI

EKLER LİSTESİ XII

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

YILMAZ ERDOĞAN'IN HAYATI, ESERLERİ VE ROMAN ÖZETLERİ

1.1.HAYATI 6

1.2.ESERLERİ 8

1.2.1.Roman 8

1.2.2.Hikâye 9

1.2.3.Şiir 9

1.2.4.Antoloji 10

1.3.ROMAN ÖZETLERİ 10

1.3.1.Bayram Sevinci 10

1.3.2. Mavi Madalyon-1 10

1.3.3. Mavi Madolyon 2- Konaktaki Hazine 11

1.3.4.Mavi Madalyon 3-Yeşil Adada Macera 12

1.3.5. Mavi Madalyon 4- İstanbul Hatırası 13

1.3.6.Güzel Yurdum 14

1.3.7.Yayladan Mı Geliyon 15

1.3.8. Bir Yağmur Olmalı Bir De Çınar 16

1.3.9.Hüzünlü Menekşeler 16
1.3.10. Bilsem Ki Döneceksin 17
1.3.11. Demiryolu Akşamları 17
1.3.12.Kaptan Fırtına 18
1.3.13.Beyaz Perdenin Yakamozları 20
1.3.14.Bir Sepet Sevgi 21
1.3.15.Unutulan Sır 22
1.3.16. Gülbahar 23
1.3.17. Bir Dilek Tut 24
1.3.18.Kayıp Liseli 25
1.3.19.Benim İçin Ne Dilersen 25

İKİNCİ BÖLÜM

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARININ YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

2.1.İÇ UNSURLAR 27
2.1.1. Anlatıcı ve Bakış Açısı 27
2.1.2. Vaka- Olay Örgüsü 32
2.1.3. Kişiler 35
2.1.3.1. Karakter 36
2.1.3.2. Tip 37
2.1.4. Zaman 39
2.1.5. Mekân 42
2.1.6. Dil ve Üslup 45
2.2.ANLATIM TEKNİKLERİ 47
2.2.1. Anlatma ve Gösterme Teknikleri 47
2.2.2. Geriye Dönüş Tekniği 49
2.2.3. Diyalog Tekniği 51
2.2.4. Mektup Tekniği 54
2.2.5. Tasvir Tekniği 55
2.2.6. İç Monolog Tekniği 58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARINDA ÖNE ÇIKAN TEMALAR

3.1.BUNALIM VE KARMAŞA 62

3.2.TARİH 66

3.3.ÖZLEM 70

3.4.DİN 73

3.5.GELENEK 74

3.6.AŞK 78

3.7.TABİAT 80

SONUÇ 82

KAYNAKÇA 85

EKLER

KISALTMALAR

BS	Bayram Sevinci
BİND	Benim İçin Ne Dilersen
BPY	Beyaz Perdenin Yakamozları
BD	Bilsem ki Döneceksin
BDT	Bir Dilek Tut
BSS	Bir Sepet Sevgi
BYOBÇ	Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar
DA	Demiryolu Akşamları
GB	Gülbahar
GY	Güzel Yurdum
HM	Hüzünlü Menekşeler
KF	Kaptan Fırtına
KL	Kayıp Liseli
MM1	Mavi Madalyon 1
MM 2	Mavi Madalyon 2 (Konaktaki Hazine)
MM 3	Mavi Madalyon 3 (Yeşil Adada Macera)
MM 4	Mavi Madalyon 4 (İstanbul Hatırası)
US	Unutulan Sır
YG	Yayladan mı Geliyon

EKLER LİSTESİ

Ek- 1 Yılmaz Erdoğan İle Röportaj ek s. 1

Ek- 2 Yılmaz Erdoğan İle Fotoğraflar ek s. 6

GİRİŞ

‘’Türk edebiyatı, belli bir döneme kadar nesirden ziyade nazım edebiyatı olmuş, roman Tanzimat devrinde ortaya çıkmıştır ve Tanzimat devrinin Türk romanında yaptığı en önemli değişiklik geleneksel doğulu Türk tahkiye etme tarzının yanına Avrupaî tarzına uygun yeni bir roman anlayışı getirmiş olmasıdır‘’(Kavruk, 1998, s.7).

‘’Tanzimat romanı, Namık Kemal’le sosyal meseleleri işlemeye başlamış, Ahmet Mithat romanlarında ele aldığı her toplumsal sorunun ardından kıssadan hisse vererek hem geleneksel sahne sanatlarını hem de modern teknik özelliklerini birleştirmeye çalışmıştır. Bu dönem romancılarının aşırı batılılaşmayı frenleme gayretlerinin sonucu olarak, romanlarımızın aslî kadrosu bir dönem alafranga tiplerden ve dekoru da alafranga hayatın unsurlarından ibarettir’’ (Şahin, 2000, s.50).

‘’Şemsettin Sami’nin romanları kafes arkası evlenmeleri konu edinir. Ancak herhangi bir toplumsal eleştiriye geçilmez. Neden-sonuç ilintisi, görücülük geleneğini hazırlayan şartlar gözden uzak tutulmuştur. Esaret, görmeden-buluşmadan- tanışmadan evlenme meseleleri ilk romanlarımızın hemen hepsinde anlatılmıştır’’ (Çelik, 1971, s.34).

‘’1896-1901 yılları Servet-i Fünûn dönemi romanları realizm ve parnasizm akımlarının etkisinde kalmış ve psikolojinin romanın içine girmesiyle Servet-i Fünûn romanı ortaya çıkmıştır. Halit Ziya ve Mehmet Rauf bireyi ve bireyin hayatını anlatmışlardır’’ (Şahin, 2000, s.51).

‘’Halit Ziya’nın romanları sağlam tekniğin ürünlerinden biridir. Halit Ziya, Fransız realist ve natüralistlerinin tesirinde kalmış, realist ve psikolojik eserler vermiştir. Romanlarında konularını aydın çevreden seçmiştir’’ (Ercilasun, 1992, s.434).

‘’Mehmet Rauf ise, psikolojiyi Türk romanına yerleştirerek Türk romanının psikolojik eserlerinden birini yazmıştır. Yaşadığı devrin aile yapısını ve evlilik ilişkilerini incelerken, devrinin aile yapısını eleştirmiş ve kadın-erkek ilişkilerine yeni boyutlar sunmuştur’’ (Önertoy, 1995, s.52).

‘’Hüseyin Rahmi ise bu dönemde yaşadığı Servet-i Fünûn topluluğuna katılmadan bağımsız olarak eserini vermiştir. Romanlarında sosyal sorunları, batıl inançları, aile geçimsizliklerini, yanlış batılılaşmayı, eski İstanbul’un gündelik yaşamını… realist, natüralist bir anlayışla anlatmıştır. Hüseyin Rahmi, Tanzimat romanının yaptığını yapmış, roman akışını keserek bilgi vermiş ve olaylara müdahale etmiştir. Mizah ve eleştiri, gözlem ve çevre tasvirine önem vermiştir’’ (Kudret, 1965, s.312).

Meşrutiyet Devri Türk romanı Balkan savaşları, Trablusgarp Harbi, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Harbi gibi bir zaman süresini kapsayan dönemin romanıdır.

Meşrutiyet Devri romanı hakkında Gündüz şunları söyler: ‘’Dalkavuklar, jurnalciler, başkalarının acı ve felaketleriyle çıkar ve nüfuz elde edenler, birbirinin kuyusunu kazanlar, ikbal hırsı ile gözü dönmüş bürokratlar, kocalarını aldatan düşük ahlaklı yahut kadınları bir zevk aracı olarak gören, onların namuslarını kirlettikten sonra sokağa, toplumun kucağına atan hercai erkekler; hırsızlar, dolandırıcılar ve her türlü kötülüğü meslek edinmiş sahtekârlar ile bunlara karşı koyan idealize edilmiş kişilerin çatışmalarını anlatır’’ (Gündüz, 1997, s.65).

Bu dönemde Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay ve Halit Ziya Uşaklıgil gibi yazarlar eserler verirler ve Cumhuriyetin ilanından önce ve sonra eser vermiş sanatçılar olarak Türk romanında yer alırlar. Bu romancılar, konu olarak Anadolu ve Anadolu insanını romanlarında işlemişlerdir.

Milli Edebiyat Devri olarak da isimlendirilen ‘’1908-1922 arasındaki dönem Cumhuriyetin temel prensiplerini, Cumhuriyetin ilanından çok önce ortaya konan edebi eserleri ve ilgili yazarları ihtiva etmektedir… Balkan Harbi, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Harbi neticesinde bağımsız Türkiye Cumhuriyeti kurulup, Cumhuriyet ilan edildikten sonra, romancıların ana malzemesi de ortaya çıkmış olur. Bir yandan geçmişin nostaljik bir bakış açısıyla değerlendirmesini yapanlar, öte yanda Osmanlı İmparatorluğunu farklı bakış açılarıyla, yoğun eleştiri bombardımanına tutanlar, diğer yandan da Türk tarihinin Orta Asya çevresinde teşekkül eden zamanlarına işaret edenler olduğu gibi, harp yıllarının yolsuzluklarını, Türk milletinin trajedisini ve yeni devletin prensiplerini ele alan romancılar da vardır’’ (Şahin, 2000, s.52).

1940'lı yıllarda yazılan romanlarda yazarlar, İkinci Dünya savaşı yıllarında yaşanan olayları yazmaya başlarlar.

Konuların çeşitlenmesinde; sıkıntısını çektiğimiz savaş, yeni siyasal dönem, yazarları yeni konulara itmiş, özellikle edebiyatımızda ''köy edebiyatı'' olarak adlandırılan ve 1970'e değin genişleyerek süren köy ve köylünün sorunlarına eğilen yazar bu dönemde yetişmiştir.

Samim Kocagöz, daha çok kendi memleketi olan Söke yöresini ele aldığı romanlarıyla dikkati çeker. *Bir Şehrin İki Kapısı, Yılan Hikâyesi, Bir Karış Toprak, Bir Çift Öküz* bu özelliği taşıyan romanlarıdır. *Kalpaklılar ve Doludizgin,* Kurtuluş Savaşı'nın panoramasını çizen romanlar olarak dikkati çekerler.

1950'li yıllarda İkinci Dünya Savaşı yıllarında köy ve kasaba romanları yazılmaya başlarlar. Talip Apaydın'ın romanlarını Polatlı, Eskişehir, Beypazarı yörelerinde geçer. *Sarı Traktör* romanıyla tanınan yazar bu romanda köylerde başlayan traktör tutkusunu ele alır. *Tütün Yorgunu*, köyden kente göçü işlediği romanıdır.

1960'lı yıllarda değişen siyasal, toplumsal, ekonomik değişmeler bu dönemdeki genç yazarları çeşitli konularda roman yazmaya itmiştir. Bu dönemin yazarlarından Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam* ve *Anayurt Oteli* romanları toplumsal eleştiriye dayanır. *Aylak Adam*'da büyük kent aydınının tedirginliği, *Anayurt Oteli*'nde de bir kasaba otelinde kâtiplik yapan ve yaşamın tekdüzeliğinden bunalan gencin yaşamını anlatır.

1970-1980'li yılları arasında yazar sayısında ve konuların çeşitliliğinde artış olmuştur. İşlenen konulardan bazıları 27 Mayıs ve 12 Mart olaylarıdır. Belgelere dayanarak yazılan bu romanlarda, Almanya'ya göçün etkisiyle çıkan uyum sorunu, dil gibi sorunlar romanlarda yerini alır. Bu dönem yazarlarından Abbas Sayar, *Yılkı Atı*'nda, yılkılığa bırakılmış bir atın öyküsünü, *Çelo* ve *Cam Şenliği*'nde değişik açılardan köy yaşayışını, *Dik Bayır*'da köy yaşayışıyla birlikte, köyden kente ve Almanya'ya göçü ele alır.

1980-1990 yılları arasında yazılan romanlarda, Türkiye'nin toplumsal yaşamından kesitler verilir. Köyden kente göç ve kentin çıkmaz sokakları anlatılır. *Cevdet Bey ve Oğulları* isimli romanını yazan Orhan Pamuk, bu romanında bir

aileden hareket eder ve 1900'lerden başlayan geniş bir zaman dilimi içine alır ve Türkiye'nin toplumsal yaşamından kesitler verir.

Bu tezde incelediğimiz Yılmaz Erdoğan'ın romanlarını, gelenekçi roman başlığı altında değerlendirmek mümkündür. ''Gelenekçi roman, milli kültür değerlerini edebiyata taşıyan roman demektir. Gelenekçi roman tanımlaması, eserin içeriği ve mesajıyla ilgilidir. Bu roman genellikle toplumsal değerlere romantik bir biçimde bakar ve bunları gelecek nesillere taşımak ister. Bu romanlarda genellikle kronolojik bir zaman algısı ve klasik olay kurgusu vardır. Gelenekçi romanlarda millî, İslamî ve tarihî olaylar ve değerler genellikle hâkim/tanrısal bakış açısıyla verilir'' (Ömeroğlu, 2020, s. 240).

Gelenekçi romanın Türk edebiyatındaki geçmişi Mizancı Murat'ın *Turfanda mı Turfa mı* adlı eserine kadar gider. Bu eserde Batılı değerlere karşı millî değerler savunulur. Safiye Erol ve Samiha Ayverdi romanlarında gelenekçi tavır görülür.

Yine gelenekçi anlayış içerisinde olan yazarlardan biri de Hüseyin Nihal Atsız'dır. Atsız, *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtlar Diriliyor* romanında eski Türk kültürünü tanıtması ve Türklerin cesur, bilgili ve fedakâr liderlerle başarıya ulaşacağını söylemesi gelenekçi tavrını gösterir.

1970'lerden sonra Abbas Sayar, *Yılkı Atı, Can Şenliği, Dik Bayır* gibi eserlerinde Anadolu'daki hayatı anlatması onun gelenekçi olduğunu gösterir. Gelenekçi roman içinde tarihi romanlar önemli bir yere sahiptir. Nihal Atsız'ın İslam öncesi Türk tarihi ile ilgili romanlarından sonra en dikkat çeken tarihî romanlar serisinde Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun nehir roman türündeki eserleri yer alır. Nehir romanları serisi örneklerinden, *Sadık Çavuşun Buğday Kamyonu Ve Çanakkale I-II-III (Geldiler, Gördüler, Döndüler).*

''Nehir roman on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmış bir roman türüdür. Bir kişinin, bir ailenin ya da bir topluluğun belli bir zaman dilimi içindeki yaşamını tarihî, kültürel ve siyasal dokular zemininde anlatan, , genellikle birbiri ardına gelen ciltler halinde yazılan romanlardır. On dokuzuncu yüzyılda seri ciltler halinde basılarak yayımlanan nehir romanların yapısı yirminci yüzyılda değişmeye başlar. Bu bağlamda, yirminci yüzyıla kadar verilen eserleri klasik ekol, yirminci yüzyıldan günümüze kadar verilen eserleri modern ekol çatısı altında değerlendirmek gerekir.

Klasik ekolden modern ekole geçilirken, öncelikli olarak zamansal düzlemde kronolojik anlatımdan uzaklaşılır. Yapısal anlamda diğer belirgin değişim, kitapların artık seriler halinde değil, tek bir cilt halinde basılmasıdır'' (Gürsel, 1999, s. 220).

Nehir roman farklı parçalardan oluşmuş bir bütündür. Bu parçaların önemlileri aile romanları, tarihî romanlar, çağ romanları ve yaşam öyküsel romanlardır. Nehir romanlar bu roman türlerinin oluşturduğu parçalar sayesinde uzun bir zaman aralığındaki tarihî, siyasî ve toplumsal olayları, gelenek- görenekleri ve kültürü geniş bir panoramada okuyucuya sunabilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YILMAZ ERDOĞAN'IN HAYATI, ESERLERİ VE ROMAN ÖZETLERİ

1.1.HAYATI

28. 06. 1961'de Ankara'da doğdu. Aslen Tokat Reşadiyelidir. 1973'de Akagündüz İlkokulu, 1976'da Gülveren Ortaokulu, 1979'da Gülveren Lisesi'ni bitirdi. Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümünü bitirdi. Ailesinde edebiyatçı ve sanatçı olmamasına rağmen lise yıllarında *Mavi Kırlangıç, Tercüman Çocuk, Diyanet Çocuk, Dünya Çocuk*… gibi dergilerde yazmaya başladı. Okul gazetesini yönetti. Okul ve mahalle arkadaşları bütün gün futbol peşinde koşarken o bütün harçlıklarını kitap almaya harcıyordu. Lise biter bitmez kitap dünyasına daha yakın olabilmek için ücreti çok düşük olmasına rağmen Rüzgârlı Sokaktaki bir matbaada çalıştı.

Tarım Bakanlığının sınavını kazanınca Kastamonu'da Zirai Mücadele ve Karantina Müdürlüğünde memur olarak göreve başladı. Kastamonu'nun o sakin hayatıyla tanışınca kaldığı işyerinin misafirhanesinde ilk romanını yazdı. Çocuk şiirlerindeki en başarılı örnekleri de yine bu yıllarda kaleme aldı. *Tercüman* Gazetesinin açtığı bir yarışma için hazırladığı " El emeği göz nuru, yaşadığımız yüzyılın ustaları- üstatları" konulu seri bir araştırmadan sonra *Kastamonu Açıksöz* Gazetesi, *Güneş Gazetesi* ve *Kandil Çocuk* Dergisi için Seri röportajlar hazırladı. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarını araştırırken yolu Kastamonu'daki kimsesiz çocukların kaldığı yuvaya düşünce yazılarını bu konu üzerinde yoğunlaştırdı. Yuvadaki iyi ve olumlu izlenimlere rağmen o çocukların mutlu olmadıklarına şahit oldu. O araştırmalardan sonra kimsesiz ve köprü altı çocuklarının dünyalarını anlatan şiir, hikâye ve romanlar yazmaya başladı. 1980'de 19 yaşında *Demiryolu Akşamları* isimli ilk romanını yazdı. Önce *Birgül* adlı şiir kitabı ile yayın hayatına başladı. (Ocak-1985) Kitabın ikinci baskısı yapıldı. (1988) Bu kitabına Milli Eğitim Bakanlığından tavsiye kararı çıktı. (1986) Bunu diğer kitaplar izledi. *Mavi Madalyonun Esrarı* (Roman, MEB tavsiyeli), *Pembegül* (Hikâyeler), *Yayla Ateşi*(Hikâyeler) ve *Nisan Yağmuru* (Romantik şiirler) adlı kitaplarının yine kendi imkânlarıyla bastırdı.

Bir yayınevinin açmış olduğu hikâye yarışmasında *Sevgili Arkadaşım* adlı hikâyesiyle üçüncülük ödülüne layık görüldü. Kültür Turizm Bakanlığı'nın Kastamonu'da açtığı Uygulamalı Hat Sanatı kursunda Kastamonulu Hattat Emrullah Demirkaya'dan Rıka yazısını 1982 yılında öğrendi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının İzmir Buca'daki tesislerinde düzenlediği "İzcilik Temel Liderlik" kurslarına Basın Yayın Yüksek Okulunu temsilen katıldı.

Başka bir yayınevinin açmış olduğu hikâye yarışmasında "Ağaçta Bir Yaprak" adlı çalışmasında üçüncülük ödülü verildi. Bu kitap Esra yayınları arasında yayınlandı.

Veda Etme Öğretmenim, Kayıp Liseli ve Unutulan Sır adlı romanları arka arkaya yayınlandı. *Kayıp Liseli (Küçük Dünyalar), Mavi Madalyon, Unutulan Sır* ve *Bilsem ki Döneceksin* adlı romanları Türkiye gazetesinde tefrika edildi.

Bakanlıktaki görevinden kaynaklanan bir gelişme ile senaryo çalışmalarına başladı. *Kayıp Liseli, Mavi Madalyon, Karanlık Bir Gece, Bayram Sevinci…* adlı çalışmalarını senaryolaştırdı. "Birlikte" adlı bir radyo oyunu ve "Bir Gemi Nasıl Yürür" adlı tek perdelik tiyatro oyununu yazıp yönetti.

Bir bilgisayar firmasının teklifi üzerine Şoför *Amca, Bekleyiş, Küçük Kız ve Oyun Yeri adlı çocuk* şiirleri, çizgi film- Klip- Çocuk şarkısı olarak gerçekleştirildi.

Çok yönlü çalışmalarıyla bilinen Yılmaz Erdoğan bu defa yine farklı bir konuya yöneldi. *Liseli- Üniversiteli, Uzak Kalma Gülümsemekten, Okul Kaçakları, Yollar Kışa Doğru…* adlı şiirlerinin beta cam tekniği ile televizyon standartlarında şiir kliplerini çekti. Bu çalışmalar seslendirme aşamasında kaldı.

1995 yılında bir yıl süreyle Kültür Bakanlığının açtığı tezhip kursuna devam etti. Yılsonunda açılan sergiyle beş eserle katıldı. Tezhip gibi bütün ağırlığın gözlerde olduğu bir sanata daha fazla devam edemedi.

Tekrar roman çalışmalarına döndü. *"Kayıp Liseli"* romanının kısa sürede baskısının bitmesi üzerine o romanda okuyucunun hayal dünyasına bıraktığı konuları ele alan *"Bilsem ki Döneceksin"* isimli bir romana başladı. Yayın Danışmanı olarak göreve başladığı Merhaba isimli aylık bir gazetede daha sonra yazıların bütün sorumluluğunu üzerine aldı. Yaklaşık iki yıl boyunca köşe yazısından kitap

tanıtımına; röportajdan baş haberlere kadar pek çok konuda yazı yazdı. Gazete 15 sayı yayınlandıktan sonra mali bir kriz nedeniyle kapandı.

İki yıllık bir aradan sonra bu defa *"Kervan"* adlı bir Kültür- Sanat- Edebiyat dergisi yayınlamaya başladı. Genel Yayın Yönetmeni olarak görünmesine rağmen reklamlara varıncaya kadar her iş kendi üzerindeydi. *Kervan Dergisi* sırasıyla Medya, Kültür, Sanat, Çocuk Edebiyatı, Eğitim konularını başlık yaptı. 18.10.1997 tarihinde 30 şair ve 150 davetlinin katılımıyla Ankara Birinci Şiir Şölenini daha sonra ikincisini gerçekleştirdi. Dergi " Çocuk Edebiyatı" özel sayısının mali krizi nedeniyle 7. Sayıda kapandı.

Son yıllardaki çalışmalarında Romantizme getirdiği farklı bakış açısı nedeniyle gazetelere ve özel radyo programlarına davet edildi. 1998 yılı başlarında arkadaşlarıyla Çocuk Edebiyatçıları Birliği'ni kuruluş çalışmalarına katıldı. Birliğin kurucu üyesi ve genel sekreteri oldu. Halen bir bakanlıkta idareci olarak görev yapmakta ve edebi çalışmaları devam etmektedir.[1]

1.2.ESERLERİ

1.2.1.Roman

1. Erdoğan, Y. (2019). *Kaptan fırtına*, İstanbul, Akıl Fikir Yayınları.
2. Erdoğan, Y. (2019). *Beyaz perdenin yakamozları*, İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
3. Erdoğan, Y. (2006). *Bir sepet sevgi*, Ankara: Meneviş Yayınları.
4. Erdoğan, Y. (2007). *Demiryolu akşamları*, Ankara: Meneviş Yayınları.
5. Erdoğan, Y. (2019). *Bir yağmur olmalı bir de çınar*: Akıl Fikir Yayınları.
6. Erdoğan, Y. (2009). *Yayladan mı geliyon*, Ankara: Meneviş Yayınları.
7. Erdoğan, Y. (2006). *Bilsem ki döneceksin*, Ankara: Meneviş Yayınları.
8. Erdoğan, Y. (2011). *Hüzünlü menekşeler*, Ankara: Meneviş Yayınları.
9. Erdoğan, Y. (2008). *Güzel yurdum*, Ankara: Meneviş Yayınları.
10. Erdoğan Y. (2017). *Mavi madalyon 3/ yeşil adada macera,* İstanbul: Timaş Yayınları.
11. Erdoğan Y. (2019). *Bayram sevinci*, İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.
12. Erdoğan Y. (2018). *Mavi madalyon 4/ İstanbul hatırası*, İstanbul: Timaş Yayınları.

[1] Bu bölüm yazarla 10.01.2021 tarihinde yapılan görüşmeden elde edilen bilgilerden hareketle yazılmıştır.

13. Erdoğan, Y. (2020). *Mavi madalyon 1*, İstanbul: Timaş Yayınları.
14. Erdoğan, Y. (2006). *Kayıp liseli*, Ankara: Meneviş Yayınları.
15. Erdoğan, Y. (2019). *Bir dilek tut*, İstanbul: Timaş Yayınları.
16. Erdoğan, Y. (2017). *Mavi madalyon 2/ Konaktaki hazine*, İstanbul: Timaş Yayınları.
17. Erdoğan Y. (2006). *Gülbahar*, Ankara: Meneviş Yayınları.
18. Erdoğan Y. (2007). *Unutulan sır*, Ankara: Meneviş Yayınları.
19. Erdoğan Y. (2018). *Benim için ne dilersen*, İstanbul: Timaş Yayınları.
20. Erdoğan Y. (2004). *Bu havada gelir mi bahar,* Ankara: Meneviş Yayınları.
21. Erdoğan Y. (2007). *Burası İstanbul öğretmenim,* Ankara: Meneviş Yayınları.
22. Erdoğan Y. (2006). *Veda Etme Öğretmenim,* Ankara: Meneviş Yayınları.

1.2.2.Hikâye

1. Erdoğan Y. (1993). *Yayla Ateşi,* Ankara: Erdoğan Yayınları.
2. Erdoğan Y. (1993). *Pembe Gül,* Ankara: Erdoğan Yayınları.
3. Erdoğan Y. (1996). *Ağaçta Bir Yaprak(Ödül),* Ankara: Esra Yayınları.
4. Erdoğan Y. (1996). *Sevgili Arkadaşım (Ödül),* Konya: Konya Belediyesi.
5. Erdoğan Y. (2005). *Sarı'nın Marifeti,* Ankara: Meneviş Yayınları.
6. Erdoğan Y. (2007). *Kestane Şekeri,* Ankara: Meneviş Yayınları.
7. Erdoğan Y. (2004). *Uzaylılar Ne Renk Ayakkabı Giyer*, İstanbul: Erdem Yayınları. (5. Baskı)
8. Erdoğan Y. (2002). *Hikâyeler, Büyük Boy Resimli(9 hikâye, 1 şiir),* Ankara: Tutibay Yayınları.
9. Erdoğan Y. (2011). *Yedinci Çocuk,* Ankara: Meneviş Yayınları.
10. Erdoğan Y. (2011). *Neşeli Hikâyeler,* Ankara: Meneviş Yayınları.
11. Erdoğan Y. (2011). *Sahura Diye Bir Kız,* Ankara: Meneviş Yayınları.

1.2.3.Şiir

1. Erdoğan Y. (1998). *Bir Gül(2. Baskı, MEB tavsiyeli),* Ankara: Erdoğan Yayınları.
2. Erdoğan Y. (1993). *Nisan Yağmuru,* Ankara: Erdoğan Yayınları.

3. Erdoğan Y. (2008). *Hayat Öyle Güzel ki,* Ankara: Meneviş Yayınları.

1.2.4.Antoloji

1. Erdoğan, Y. (1998). *Yıllar Sonra Bir Gün I,* Ankara: Genç Şairler Şiir Antolojisi.
2. Erdoğan Y. (2000). *Yıllar Sonra Bir Gün II,* Ankara: Genç Şairler Şiir Antolojisi.
3. Erdoğan Y. (2004). *Halk Edebiyatımızda En Güzel Aşk Şiirleri,* İstanbul: Papatya Yayınları.
4. Erdoğan Y. (2004). *Aşk Şiirleri,* İstanbul: Papatya Yayınları.
5. Erdoğan Y. (2005). *Öykü Dünyası,* İstanbul: Papatya Yayınları. (3. Baskı)

1.3.ROMAN ÖZETLERİ

1.3.1.Bayram Sevinci

Romanda, Sadi Bey varlıklı bir beyefendidir. Roman, bir Kurban Bayramı eşinin evi terk edişiyle başlar. Eşi Şahika Hanım, evini terk eder ve annesinin çiftliğine gider. Sadi Bey'in çiftliğine tanrı misafiri Sabri Bey gelir. Kurban bayramını beraber geçirmeye karar verirler. Sabri Bey'in Serdar ve Selda adında tatlı bir kızı ve oğlu, Sadi Bey'in ise Nihal ve Nihat adında iki dünya tatlısı çocukları vardır. Kurban bayramının huzurunu, bayramın tatilden ibaret olmadığını anlatan bu güzel tanrı misafirleri, Sadi Bey'in dünyaya bakışını ve kalbini değiştirir. Çünkü Sadi Bey sinirli, huysuz ve merhametsiz bir adamdır. Bu bayramda yaşadığı huzur onun kalbini yumuşatır, hiç gülümsemeyen adamı gülümsetir. Bayram biter, Sabri Bey ve ailesi evlerine döner. Sadi Bey ise bu dolu dolu geçen bir haftayı düşünür. Çalışmalara başlar. İşçilerine site yaptırır, daha iyi maaş alsınlar diye çok çalışır. Yakın dostu Sabri Bey'i de işe alır. Tam bir vefa tablosu çizen Sabri Bey ise boş durmaz, çok çalışır.

1.3.2. Mavi Madalyon-1

Ömer'in babasının yıllardır bildiği bir sır vardır. Onu daha kundakta bir bebekken tren istasyonunda terk edilmiş olarak bulur. Buldukları bebeğe Ömer ismini verirler. Yıllarca gözü gibi bakarlar. Zaman geçer Ömer büyür. Bu büyük sır

açığa çıkar. Gerçek anne ve babasını bulmak için onu sevgiyle büyüten anne babasından izin alır ve yollara düşer. Otogara giderken can dostu İsmail'i görür. İsmail'le bebekliğinden beri arkadaşlardır. İsmail onunla beraber geleceğini söyler. Otobüse binerler. Az giderler, uz giderler dere tepe düz giderler. Can dostu İsmail'le dağları bayırları aşarlar. Derken Ankara'ya varırlar. Daha önce Ankara'ya gelmedikleri için orada yollarını kaybederler. Karşılarına Hasan adında bir amca çıkar, Hasan amca çok iyi kalpli biridir. Onlara yardımcı olur. Hasan amca emekli öğretmendir. Ömer ve İsmail Hasan amcaya meramını anlatır. Hasan amca onlara yardımcı olacağını söyler ve anne babası hakkında araştırma yapar. Günler sonra Hasan amca Ömer'e telefon eder ve aradıkları kişilerin Bursa'da olabileceğini söyler. Ertesi gün trene binip yola koyulurlar. Ömer'in kaybolduğu gece treni süren adama ulaşırlar. Az çok o geceyi hatırlamaya çalışan adam, bu gizemli olayın hayat hikâyesini gün yüzüne çıkmasını sağlar. Sonunda Ömer anne ve babasına kavuşur. Annesi bilgili bir ev hanımı, babası ise başarılı bir doktordur. Artık tek sorunu Can dostu İsmail'in evine dönmesidir. Ömer bu duruma çok üzülür ve babasına durumu anlatır. Babası İsmail'in ailesiyle görüşür ve İsmail'in yanlarında kalması için onları ikna eder. Beraber liseye kayıtlarını yaptırırlar.

1.3.3. Mavi Madalyon 2- Konaktaki Hazine

İsmail ve Ömer'in öğretmeni bir fotoğraf ödevi verir. Bu iki çocuk manzara fotoğrafları çekmeye çalışırken yolda Hasan amcayı görürler. Hasan amca yakın dostlarıdır. Çocuklara ne yaptıklarını sorar. Onlarda öğretmenlerinin fotoğraf ödevi verdiğini söylerler. Hasan amcanın aklına güzel bir fikir gelir. Ailesinden kalan bir konak işi olduğunu ve bunun için Amasra'ya gideceğini söyler ve isterseniz sizi de götüreyim çok güzel fotoğraflar çekersiniz, der. Çocuklar buna çok sevinirler ama ailelerinin izin vermeyecekleri akıllarına gelir. Hasan amca izin konusu bende siz merak etmeyin, der. Akşam olur. Hasan amca ailelerinden izin almak için çocukların evlerine gider, onlarla konuşur ve izni alır. Eski ahşap bir konak ve bir ödevle macera yolları başlar. Mavi madalyon gezginleri artık Amasra yolundadır. Ömer, İsmail Amasra'nın tarihi ve doğal güzelliklerini anlatan yerleri gezmek için sabırsızlanırlar. Çocuklar, fotoğraflarını yolda giderken çekmeye başlarlar. Altı saatin sonunda Safranbolu'ya adım atarlar ve orada güzel bir otelde kalırlar. Kahvaltı

için aşağıya indiklerinde yabancı uyruklu ailelerin Amasra'yı gezmek için geldiklerini öğrenirler. Ömer ve İsmail onlarla lokalde tanışırlar. Hasan amca ise babasından kalan konak için Mr. Simith ile görüşmeye gider. Konağı almak isteyen Mr. Simith, sahte evrak düzenler ve evi almaya çalışır. Konak için mücadele eden Hasan amca sonunda bu mücadeleyi kazanır. Mahkeme işi bitince Ömer, İsmail ve Hasan amca turistlerin yanına gider. Amasra'yı beraber gezmeye başlarlar. Gezilerinde çok beğendikleri yerlerin fotoğraflarını çekerler. Hasan amca buralardaki tarihi güzellikleri tek tek anlatmaya başlar. Gezinin sonunda herkes yorgun düşer. Otele gelirler ve herkes odasına çekilir. Ertesi gün Mavi madalyon ekibi arkadaşlarıyla vedalaşır ve dönüş yolculuğu başlar.

1.3.4.Mavi Madalyon 3-Yeşil Adada Macera

Roman, İsmail'in masasının üstündeki mektubu okumasıyla başlar. Bu mektup Saime teyzenin oğluna aittir. Saime teyze Ömer'in annesinin uzaktan akrabasıdır. Sekiz yıl önce Almanya'ya giden kocasından üç yıl haber alamaz. Oğlu da askerlik için Kıbrıs'a gidince yapayalnız kalır. Oğluyla aynı yerde teskeresini alan arkadaşı eve döner oğlu ise ortada yoktur.

Saime teyze habersizce ortadan kaybolan oğlu Serkan için endişelenir. Kendini Ömerlerin evinde bulur. Ömer'in babası vakit kaybetmeden Serkan'ın kaldığı birliği arar. Oradakiler Serkan'ı aramaya başlarlar. Yüzbaşı İstemihan'ın birliğinde olduğu için o birlik Serkan'ı daha çok aramaya başlar. Yüzbaşı bütün arkadaşlarını çağırır ve soru sorar lakin Serkan'ın nerede olduğunu bilmezler. Ömer ve İsmail'de boş durmak istemezler ve onlarda Serkan'ı aramaya koyulurlar. Günler geçer ve Ömer'in amcası Abdullah amca işe el koyar. Abdullah amca askerliğini Kıbrıs'ta yapmıştır ve bu Serkan için büyük bir avantajdır. Araştırma yapar ve Serkan'ın izini bulur ve Kıbrıs'a doğru yola çıkarlar. Derken zaman geçer ve Kıbrıs'a varırlar. Kıbrıs'ta bulduğu izleri takip etmeye başlayan Abdullah amca sonunda Serkan'ı bulur ve Serkan askeri birliğin elindedir ve Abdullah amca seni buradan kurtarabilmem için bana başından geçen her şeyi anlatmalısın, der. Serkan başlar anlatmaya:

"Anneme gitmeden önce biriktirdiğim parayla hediye almak istedim. Teskere günü yaklaştıkça uygun fiyatlı dükkânlar aramaya başladım. Dükkânlarda gezerken

eşi ve çocuklarıyla gezen bir Rum ile tanıştım. Annem için hediye baktığımı söyledim ve bana yardımcı oldular. Bütün gün onlarla dolaştım ve kızları Veronika'yla arkadaş olduk. Bir süre burada kalacaklarını öğrendim. İzinli günlerimde Veronika'yla buluşuyorduk ara ara da telefonla görüşüyorduk. Bu görüşmelerin sonunda ona âşık oldum ve onunda bana âşık olduğunu biliyordum. Bir gün Rum kesimine geçeceklerini öğrendim ve geçmeden önce ailesiyle görüştüm. Veronika'yla evlenmek istediğimi söyledim ama kabul etmediler. Çünkü annesi kızını uzaklara göndermek istemiyordu. Derken birkaç gün sonra teskeremi aldım ve gemiye bindim. Gemide Veronika'yı çok sevdiğimi ve ondan vazgeçemeyeceğimi anladım ve indim." dedi.

Abdullah amca sözünde durur ve orada bulunan anne ve babasını ikna etmeye çalışır. Sonunda eder ve kızın ailesi Türkiye'ye bilet alır kızlarının en güzel gününde yanlarında olur. Serkan ve Veronika'nın düğün telaşları başlar. Bu arada Abdullah amca çocukları alır ve Lefkoşa'daki tarihi güzellikleri gezdirir.

1.3.5. Mavi Madalyon 4- İstanbul Hatırası

Ömer, annesinden İstanbul gezisi için izin alır. Annesi babasına da sorar ve Ömer izni koparır. Gezi üç gün sürecektir. İstanbul yolculuğu başlar. Sekiz saatin sonunda İstanbul'a varırlar. İstanbul'da Harem-Sirkeci vapuruna binerler. Vapurda İstanbul'u gözleri kapalı dinleyen Hasan amca çocukların ona seslendiklerini duymaz. Çocuklar, bir zamanlar burada öğretmenlik yapan Hasan amcanın anılarını hatırladığını düşünürler ve onu anılarıyla baş başa bırakırlar. İsmail ve Ömer görebilecekleri her yeri sessizce incelerler. Galata Kulesi'nden Galata Köprüsü'ne, Süleymaniye'den Sultanahmet'e…

Vapurdan inerler. Önce Hasan amcanın bir yayınevinde çalışan arkadaşına uğrarlar, birkaç günlüğüne onun otomobilini ödünç alırlar. Daha sonra İstanbul caddelerini, sokaklarını gezmeye başlarlar. Yalnız arabada sorun çıkar. Üzerinde paket paket kitap yüklü bir kamyonet geri manevra yaparken bindikleri otomobile sol arka köşeden çarpar. Hemen arabadan inerler. Duvarda bir delik açıldığını görürler, oranın eskiden bir tren istasyonu olduğunu öğrenirler. Polisler gelir, tutanak tutarlar. Polis, oradaki kalabalığı dağıtmak için oranın çok önceden bir depo alanı olarak kullanıldığını söyler ve kalabalık dağılır. Çekiç gelir arabayı tamire götürür. Yapacak

bir şeyleri kalmaz ve Gülhane Parkına doğru yürümeye başlarlar. Hem yürüdükleri hem de tren istasyonu hakkında bilgi edinemedikleri için üzgündürler. Gülhane parkına gelirler ve yan taraftaki müze hakkında Hasan amca bilgi vermeye başlar. Çocuklar müzede gezerken orada Samir'le tanışırlar. Samir'in babası Hasan amcanın eski öğrencilerindendir ve onları oyuncak müzesine davet eder. Çocuklar, bu müzeyi merak ederler ve Hasan amcanın kararıyla bu müzeye gitmeyi kabul ederler. Bu müzede ilk önce değeri olan eski oyuncakları gezerler. Topaç, helikopter, çakır, motor, tank, tenekeden yapılmış polis, ambulans, itfaiye arabalarını görürler. Hasan amca bunların nasıl kullanıldığını gösterir.

Üç gün su gibi geçer. Üç günün sonunda İstanbul'un tarihi ve kültürel güzelliklerini gezmiş olurlar. Artık dönüş vakti gelir. Hasan amca ve çocuklar İstanbul otogarına doğru yol alırlar. İsmail ve Ömer "Bir daha kim bilir ne zaman geliriz?" diye İstanbul'dan çıkıncaya kadar etraftaki güzellikleri seyrederler.

1.3.6.Güzel Yurdum

İstanbul'da bir kız yetiştirme yurdunun gezisiyle Ankara macerası başlar. Okulun müdürü Halil Bey, gereken izinleri alır ve otobüsün hareket saatini öğrencilere bildirir. Emine ve arkadaşları yavaş yavaş otobüse doğru yürürler. Otobüs tüm öğrenciler bindikten sonra hareket eder. Uzun yolculukta öğrenciler şarkı söyler öğretmenler onlara eşlik eder fakat Melek adında öğrenci bu sesten rahatsız olur. Melek, sinirli ve böyle ortamları sevmeyen bir öğrencidir. Melek'le konuşurlar ve ikna ederler. Böylece eğlenerek altı-yedi saat geçer. Sonunda Ankara'ya varırlar. Ankara'da dinlenmek için öğretmenevini tercih ederler. Ekip kahvaltısını yapar ve Halil Bey geziye Ankara Kalesi'nden başlanacağını söyler. Yalnız bir sorun vardır. Emine gezmeye gelemez. Çünkü birkaç gün önce ayağını incitir ve ayağının üstüne fazla basamaz. O öğretmenevinde kalır ve dinlenir. Ankara Kalesine doğru yürürler. Karşılarına, kalenin sokaklarında sanatı doğaya aktaran eşyalar çıkar. Onlara bakarken ekipten bir öğrenci kaybolur. Öğretmenler ve sınıf arkadaşları öğrenciyi aramaya koyulurlar. Bu arada öğretmenevinde kalan Emine, orada bulunan kütüphaneye doğru yürür. İçeriye girer ve kitapları inceler. Tarihe merakı olan Emine, tarih ile ilgili kitaplar alır ve okumaya başlar. Derken zaman geçer bir yarışma görür ve yarışmaya başvurur. Öğretmenevinde bunlar olurken Ankara'nın

sokaklarında kaybolan öğrenci uzun bir arayışın sonunda bulunur. Halil Bey, çok sinirlenir ve hemen olaya el atar. "Öğretmenevine geçiyoruz" der. Öğretmenevinde bekleyen Emine ise kütüphanede vakit geçirmektedir. Yurt ekibi öğretmenevine gelir ve dinlenmek için odalarına çekilirler. Sabah olur ve kahvaltıdan sonra otobüs hareket eder. Kısacık ama uzun bir serüvenin ardından Ankara gezisini tamamlarlar.

1.3.7.Yayladan Mı Geliyon

Ankara, İstanbul, Tokat'tan yollara düşüp Reşadiye'ye giden üç arkadaş, macera dolu bir yolculuğa ilk adımlarını atarlar. Nergis'in onları niçin buraya topladığından hiç kimsenin haberi yoktur. Nergis'e sorarlar ne için biz buraya geldik. Şöyle cevaplar:

Hepimiz şehirlere dağıldık. İnternet, telefon, tablet derken sohbet etmeyi unuttuk. İstedim ki tıpkı ortaokulda yaptığımız gibi kısa süreliğine de olsa beraber olalım. Bu cümle üzerine dört arkadaş birbirlerine sarılır ve ağlarlar. Köydeki yolculukları başlar. Köyde birçok etkinlik yaparlar. Birinci gün bat yerler, bostana giderler. İkinci gün Tokat'ın meşhur yemenilerinden almaya giderler. Bu genç kızlar her gün farklı bir gelenekle tanışırlar. Günler birbirini kovalar. Bir gün Gizem, bahçede dolaşırken ortadan kaybolur. Kızlar çok endişe ederler. Nergis babasına haber eder ve muhtar İsmail amca çok üzülür hemen aramaya başlar. Gizem'i bulmak için yollara düşer. Bir gider, iki gider bulamaz. Yollara revan olur. Sonunda köyün birine varır ve o gece orada kalır. Orada bulunan bir delikanlının hareketlerinden şüphelenir. Bu delikanlı ilçeye yolcu taşır yani otobüsçüdür. Ertesi gün olur. Delikanlı otobüsünü alır ve yollara düşer. İsmail amca, otobüsçüyü takip eder. Otobüsçü Gizem'i sakladığı yere gelir ve İsmail amca orayı öğrenir. Eline bir kürek alır ve otobüsçünün kafasına vurur. Gizem'in ellerini çözer ve hemen orayı terk ederler.

Bir gün yolculukları sürer ve sonunda köye varırlar. Arkadaşlarına kavuşan gizem çok mutludur. Gizem'i gören kızlar hep bir ağızdan sevinç çığlıkları atarlar. Mahallede Güllü Ebe adında herkese dua eden, maniler, masallar söyleyen bir kadın vardır. Kadın, kızların sevinç çığlıklarını duyar ve dışarıya çıkar. Onları öyle mutlu görür ve onlar için Allah'a dua eder.

1.3.8. Bir Yağmur Olmalı Bir De Çınar

Serpil ve Davut çekirdek bir ailedir. Serda, Sema, Salih adında üç çocukları vardır. Serpil sınıf öğretmeni, Davut ise ticaretle uğraşan bir iş adamıdır. Altı aydır eve gelmeyen Davut Bey için Serpil Hanım endişelenir. Eşini aramak için yola düşer. Karakola varır bilgi verir. Polisler olayla ilgili araştırma başlatırlar. Serpil Hanım ve çocukları hayatta kalabilmek için zorlu bir mücadele vermeye başlarlar. Serpil Hanım'ın mesleği zor olduğu için çocukları ona yardımcı olurlar. Bir hafta sonu pikniğe giden Serpil öğretmen ve çocukları çok mutludur. Beraber dertleşirler, babasız bir hayatın da olabileceğini söyler. Bu konuda üzgün olduğunu söyler ve onlardan yardım ister. Çocuklar annelerine söz verir ve elinden geleni yaparlar. Bir gün kapı çalar. Sema koşarak kapıyı açar ve çok şaşırır.

1.3.9.Hüzünlü Menekşeler

Neşe öğretmen ilkokuldan beri öğretmen olmak ister. Sinop öğretmen okulundan mezun olur ve ataması Anadolu'da Diyarbakır'ın bir köyüne çıkar. Babası terör olaylarından dolayı kızının Diyarbakır'a gitmesini istemez. Neşe kararlıdır. Sabah babasıyla biletlerini almak için otogara doğru yürürler. Otogarda Nesrin adında bir kızla tanışır. Nesrin'in de tayini Diyarbakır merkeze çıkar. Sohbet ederler, tanışırlar. Nesrin aslen Ankaralı olduğunu söyler. Neşe ise Tekirdağ Şarköylü olduğunu söyler. Okula ne zaman başlayacaklarını konuşurlar. Nesrin göreve başlamadan önce Gaziantep'e, arkadaşlarının yanına gideceğini ve birkaç gün gezeceklerini söyler. Düşünür. Neşeyi'de bu geziye davet eder. Neşe bu gezi davetini kabul etmez fakat babası gidebileceğini söyler. Neşe gezmek için o kadar paraları olmadığını söyler. Babası yeteceğini söyler ve otobüs biletlerini Gaziantep'e alırlar. Yolculuk başlar. Sekiz saatin sonunda Gaziantep otogarına inerler. Öğretmenevine doğru yürürler. Odalarına yerleşirler. Bir hafta boyunca Gaziantep'i gezerler. Bir haftanın sonunda okula gitme vakitleri gelir. Diyarbakır'a doğru yola çıkan Nesrin ve Neşe arkadaşlarından ayrıldıkları için üzgündürler. Yolculukları uzun saatler sonra biter ve Diyarbakır'ın köyüne inerler. Neşenin babası çok şaşırır. Köyde öğrenci yoktur. Olanlar da okula yollamaz. Okula sadece iki öğrenci gelir o gelen öğrenciler de büyüklerdir. Sabah olur Neşe Ankara MEB'e dilekçesini verir. Haber beklemeye başlayan Neşe, bu sürede okulu güzelleştirmeye çalışır. Türk bayrağı takmak ister.

Köyde yaşayanlar buna izin vermezler. Tehditler savururlar ve Neşe öğretmeni uyarırlar. Birkaç gün sonra babası lojmanda, Neşe öğretmen de okulda şehit edilir.

1.3.10. Bilsem Ki Döneceksin

Necip Bey ünlü bir yönetmendir. Kızının okuduğu okula bir arkadaş daha getirmenin mutluluğu içerisindedir. Sabiha iyi bir öğrenci, derslerinde de başarılıdır. Bunu Ankara'da gören Necip Bey, Sabiha'ya bir teklifte bulunur. "Hayatının çok iyi geçmesini istersen bu edeceğim teklifi iyi değerlendirmelisin." Benimle İstanbul'a gel ve kızımın okuduğu okulda, burslu oku. Sabiha iyi bir oyuncu olduğunu ve bu yeteneğini geliştirmek istediğini söyler. Sabiha küçükken anne-babasını kaybeder. Yanında babaanne ve dedesi vardır. Onlara yük olduğunu düşünür. Bu işin onlar için iyi olacağını düşünür. Necip Bey'in teklifini kabul eder ve İstanbul yolculuğu başlar. İstanbul'a vardıklarında direkt okula giderler. Necip Bey'in kızı Lale'yle tanışır. Arkadaş olurlar. Derken zaman geçer. Her gün babaannesi ve dedesine ulaşmaya çalışan Sabiha'nın telefonu çalar. Telefon eden yakın arkadaşı Aysun'dur. Babaannesinin öldüğünü ve dedesinin ise onu aramak için İstanbul'a doğru yola çıktığını söyler. Bunu duyup üzülen Sabiha, dedem bu koca şehirde beni nasıl bulacak, diye düşünür. Ertesi gün Necip Bey'e çok kızar. Hani benim için onlarla konuşacaktın, der. Lafı dolandırıp duran Necip Bey, okulunuzdaki sınavlar için çalışmalısın diye, söyler. Sabiha sınavlara çalışır fakat İstanbul'a geldiği için çok pişman olur.

1.3.11. Demiryolu Akşamları

Nurten, Selim ve Nurcan üç kardeştir. Anneleri bir bahar sabahı bu dünyadan göç eder. Hayatları bir anda paramparça olur. Nurten, komşuları Zekiye teyzeyle çok iyi anlaşır. Onunla tefsir ve hadis dersleri yaparlar. Babası bu durumu öğrenir ve o akşam bir karar alır. Nurten'i amcasına yollayacaktır. Sofrada bu kararı çocuklarıyla paylaşır. Nurten, bu duruma çok üzülür. Zekiye teyzesinden ayrılır ve huzur dolu sohbetlerini bundan sonra yapamaz. Selim de babasına tepkisini sesini yükselterek verir ve kardeşim burada okusun, onu çok özleriz, der. Babası ise kararlıdır. Sabah olur ve Nurten'in yolculuğu başlar. Nurcan ise bir adamdan hamile kalır ve onunla konuşmak için yola koyulur. Adam öğrenir. Nurcan'la evlenmek istediklerini söylemek için babasının yanına giderler. Yolda kaza yaparlar. Nurcan için o an her

şey durur. Haberi alan Selim hemen hastaneye gelir. Babası ise Nurcan'ın kaza geçirdiğini duyunca kalp krizi geçirir. Nurcan ise yoğun bakımdadır. Selim Nurcan'ın hamile olduğunu, bebeğini kazada kaybettiğini ve o adamın ise öldüğünü öğrenir. Şaşkınlıkla doktorun yüzüne bakar.

Selim bu olaylardan sonra aklını kaybetmek üzeredir. Bir hafta sonra hastaneden ayrılan Nurcan, bir mektupla abisine ve babasına veda eder. Babası ve abisi hastaneden elleri boş dönerler. Bir boşluk hisseden baba, kötü kalpli bir kadınla evlenmeye karar verir. Selim buna tepki gösterir. Babaları kararlıdır. Bir ay içinde evlenirler. Selim, bu evde onlarla yaşayamayacağını söyler ve evi terk eder. Selim nereye gideceğini bilemez. Kendini demiryolunda bulur ve orada Kâmil Hocayla karşılaşır. Hayatı burada yeniden başlar. Kâmil Hoca, namazını kılan, ahlakı hayatına koymuş ve ekmek parasını helalinden kazanan bir insandır. Selim'e bu hoca çok iyi gelir ve dört arkadaş bir evde zorlu hayat şartlarına rağmen geçinmek için çabalamaya başlar. Selim büfede çalışırken Nihal adında bir kıza âşık olur ve aşk üzerine imtihanlar onu bekler. Başlarına türlü işler gelir ama en sonunda dört arkadaş da iyi bir iş bulup çalışır. Akşamları beraber tefsir dersleri yaparlar bazen de kitap okurlar. Yıllar geçer ve bu dört genç, ailelerine kavuşur. Bir de sevdikleri kızlarla yuva kurarlar.

1.3.12.Kaptan Fırtına

Kaptan Fırtına'yı iyi döşenmiş şömineli bir evin salonunda görürüz, üzerinde bir gömlek, dağınık saçlar, telaşlı, elindeki evrakları odadaki şömineye doldurmaya çalışır. Arada bir perdenin arasından dışarıyı gözlemler.

Kaptan Fırtına şöminedeki evrakları tutuşturduğu sırada büyük bir gürültüyle kapı kırılır. İçeriye dört tane sivil kıyafetli Fransız girer. Hızla belindeki kılıcı çeker ve kendini savunur. Bir Osmanlı subayı olarak kılıca çok hâkimdir. Usta kılıç hareketleriyle rakiplerini şaşkına çevirir. Son darbeyi hep kılıçla değil, Osmanlı tokadıyla tamamlar. Zaten bu tokadı yiyen kolay kolay kendini toparlayamaz. Tek derdi Madrid'deki arkadaşlarına ulaşmak olan Kaptan Fırtına, pencereden atlayarak karanlıkta gözden kaybolur.

Madrid Osmanlı Büyükelçiliği'nde onu bekleyen silah arkadaşları Binbaşı Tahir ve Mülazım Nuri Bey, heyecanlı ve savaşçı bir yapısı vardır. Kaptan Fırtına'nın fazla gürültü çıkarıp hayatını tehlikeye sokacağından endişelenir.

Binbaşı Tahir, zeki, iyi eğitimli, dört dil bilen bir entelektüeldir. Ağırbaşlı oluşu, sorunları çözmedeki dehası ile İspanya hükümetinin de tüm güvenini sağlar

Fransız ve İngiliz ajanlarını atlatan Kaptan Fırtına, geceyi bir İspanyol'un evinde geçirir. Bu misafirpervere teşekkürlerini sunup tekrar görüşmek dileğiyle oradan ayrılır.

Kaptan Fırtına, kayda değmeyen ufak tefek maceranın ardından Madrid Osmanlı Büyükelçiliğine ulaşır. Binbaşı Tahir ve Mülazım Nuri onu karşılarında görünce sevinir ve kucaklaşır. Kaptan Fırtına'nın gelmesiyle ekibin eksik olan bir kolu tamamlar.

Aralarında yaptıkları toplantıda Binbaşı Tahir İstanbul, Berlin, İspanya ve Mevlay Hafız'la ilgili diplomatik temasları, koordinasyonu yönetir. Kaptan Fırtına gizlice Fas'a geçer ve aşiretleri organize eder. Ayaklanmanın olduğu yerde askeri operasyon kısmında sorumlu olur.

Mülazım Nuri Bey, Fas- Madrid arasındaki haberleşme, silah ve mali destekten sorumlu olur. Bütün hazırlıkların ardından Kaptan Fırtına ve Mülazım Nuri, Fas'a gitmek üzere yola çıkar. Fakat ikisinin de bilmediği bir şey vardır. Kaptan Fırtına'nın geliş yolunda tokatladığı dört Fransız ajandan biri istihbarat şefidir. Yediği tokadın aşağılanmış duygusuyla Kaptan Fırtına'ya kişisel bir düşmanlık ve kin besler. Madrid'in her köşesinde onu arar. Bütün işi gücü bırakıp Kaptan Fırtına'yı takıntı haline getiren Mr. Jerard artık onun en azılı düşmanıdır.

Mr. Jerard Yüzbaşı Kaptan Fırtına'yla, Mülazım Nuri'yi sekiz adamıyla limanda sıkıştırır, aralarında çıkan çatışmada Mr. Jerard yaralı olarak çıkar. Kaptan Fırtına ve Mülazım Nuri, bütün risklere rağmen deniz yoluyla Fas'a ulaşır. Fas'a gelir gelmez aşiret temsilcileriyle bir toplantı yaparlar. Onların gelişi aşiretlere hem moral hem güç katar. Hem de daha organize olmanın yollarını ararlar. Kaptan Fırtına'nın askeri yeteneği ayaklanmayı hızlandırır, daha etkili sonuçlar almasına neden olur.

Bu arada Mr. Jerard, Kaptan Fırtına'nın peşini bırakmaz. Fas'a kadar onu takip eder. Saldırmak için fırsat kollar, fakat hiçbir saldırısında da başarılı olamaz.

Binbaşı Tahir'in diplomatik atakları ile Kaptan Fırtına'nın cephedeki başarıları arasında sıkışan Fransa, Fas'ta çok zor durumda kalır. Hatta Çanakkale savaşına destek gönderemez hale gelir. Fas'taki direniş rayına otururken Kaptan Fırtına artık İstanbul'a çağrılır. Burada bir kahraman gibi karşılanır. Artık denizlere geri dönmek istediğini dile getirir olumlu karşılanır. Kaptansız kalan bir gemiye atanır, artık denizlerdedir. Gemisinin güvertesinden ufka bakar, gururla gülümser, korsanları, yağmacıları, kaçakçıları kovalayacak, Teşkilat-ı Mahsusa'dan yeni görevler bekleyecektir.

1.3.13.Beyaz Perdenin Yakamozları

Roman, Bahar Hanım ile torunlarının yolculuklarını anlatan bir mektupla başlar. Altmış yaşında olan Bahar Hanım emekli ve seyahat etmeyi seven bir hanımefendidir. Büyük torununun ismi Nihat'tır. Nihat seyahat boyunca babaannesinin yanındaki koltukta oturan, emniyet kemerini takan, gözünü yoldan ayırmayan babaannesine yardımcı olduğunu düşünen çocuktur. Arabada Serhat adında Nihat ile aynı yaşta olan bir çocuk daha vardır. Serhat, Nihat ile aynı yaştadır ve hem mahalle hem de okul arkadaşıdır. Arabada Mine adında bir çocuk daha vardır. Mine, Bahar Hanım'ın en küçük torunudur. Bahar Hanım ve torunları Nihat'ın tiyatro oyunculuğu için gidecekleri İstanbul'a doğru yola çıkarlar. Yolda giderken kaza yaparlar. Tır ile Bahar Hanım'ın arabası çarpışır. Küçük torununun burnu kanar, diğerleri iyidir. Yolculukları bu küçük kazadan sonra tüm hızla devam eder. İzmit'e gelince orada mola verirler ve İzmit'in bütün müzelerini, tarihi yerlerini gezerler. Saat geç olur ve yola devam ederler. Yolda tabelaları takip eden Nihat İzmit'in ilçelerinde durmak için ısrar eder. Babaannesi çok geç kaldıklarını bu yüzden burada duramayacaklarını söyler. Nihat üzülür ve yolu izlemeye devam eder. Yolda giderken bir ağacın üstünde kuş görür hemen arabayı durdurur ve babaannesine gösterir. Arabadan inerler ve kuşu arabalarına alırlar. Yolda evcil hayvan dükkânından kafes alırlar. Nihat çok sevinir çünkü bir tane daha yol arkadaşı olur. Birkaç saat geçtikten sonra bu kuşun Darıca hayvanat bahçesinden kaçırıldığını öğrenirler. Hayvanat bahçesiyle iletişime geçerler ve yola koyulurlar. Hayvanat

bahçesine yarım saat sonra varırlar. Oranın müdürü Bahar Hanımları karşılar, beraber yemek yerler. Yemekten sonra kuşu teslim ederler. Müdür, çocuklara ödül olarak hayvanat bahçesini gezdirir. Zaman geçer vakit akşam olur. İstanbul yolculuğuna devam ederler. Yolda neler yaşadıkları akıllarına gelir ve gülümseyerek iç çekerler. Büyük torunu Nihat'ın sinema oyunculuğu elemelerinin olduğu otele doğru yol alırlar.

1.3.14.Bir Sepet Sevgi

Malatya'nın bir köyünde Halit isminde bir ağa vardır. Köy yerinde okuyan kimse yoktur. O yıl Halit Ağa'nın oğlu Hamit, üniversiteyi kazanır. Ankara'da Gazi Üniversitesini okumak için yola koyulur. Halit Ağa mutludur çünkü herkesin üniversiteyi kazanamayacağını bilir. Gurur duyar oğluyla. Derken zaman su gibi akar ve ayrılık vakti gelir. Oğlu okumaya gider. Günler geçer, aylar geçer özlem hiç geçmez. Halit Ağa ve eşi oğullarını çok özler. Bir gün, özlem gidermek için Halit Ağa, Ankara'ya otobüs bileti alır ve yola düşer. Sabah Ankara'ya iner. Oğlunun kaldığı eve gider. Yalnız bir şey eksiktir. Oğlu ve arkadaşları için hazırladığı kaysıyı bagajda unutmuştur. Hızlı adımlarla muavinin yanına gelir, meramını anlatır. Muavin, ben onu başkasına verdim, onun bavulu sandım, der. Halit Ağa sinirlense de yapacak bir şey yoktur. Kısmet der, yürümeye devam eder. Oğlunun kaldığı öğrenci evine doğru yola düşer. Halit Ağa, Bahçelievler mahallesine varınca kapıyı çalar. Kapıyı oğlu Hamit açar. Babasını karşısında görünce şaşırır. Özlemine dayanamadım, çıktım geldim, der. Babasını eve buyur eden Hamit, arkadaşlarıyla tanıştırır. Birkaç gün geçtikten sonra öğrenci evinin kapısı çalar. Gelen genç bir kız ve babasıdır. Halit ağa onları içeri davet eder. Genç kız başlar anlatmaya. Otobüste, sizin sepetinizi aldığımı sonradan öğrendim sizi çok aradım ama teslim etmek bugüne nasipmiş, der. Sepeti Halit Ağanın eline uzatır. Bu arada Hamit, Ayça'dan çok hoşlanır. Okudukları bölümü ve sınavları konuşurlar. Ayça'nın babası ve Ayça kalkmak için izin isterler. Evlerine doğru yola çıkarlar.

Halit Ağa, arkalarından bakarak 'nasipse ne gelir elden' diye mırıldanır. Akşam olur. Yemek, sohbet derken yatma vakti gelir. Öğrencilerin ve Halit Ağanın gözlerinden uyku akar. Herkes odasına çekilir ve uykuya dalar. Sabah olur. Halit Ağanın aylardır kafasına takıldığı bir konu vardır. Oğlu buraya geldiğinden beri

ondan para istemez. Parayı nereden bulduğunu öğrenir ama net bir cevap arar. Arkadaşlarına sorar. Bir galerici ilişkisi olduğunu ve kadının Hamit'i kullandığını öğrenir. Kadının dükkânına doğru yola düşer. Onunla konuşup bu meseleyi çözmelidir. Galeriye gelir ve kadınla konuşmaya başlar. Oğlumun peşini bırak o okuyacak, der. Kadın bu konuşmayı yapılmamış saysa da kötü adamlar peşindedir. Bir anda galeriyi basarlar ve kadına yardım edecek olan Halit Ağadır. Halit Ağa adamları korkutur. Adamlar galeriden hızlı bir şekilde uzaklaşırlar. Kadın, Halit Ağaya teşekkür eder ve yanında oğluna imzalattığı senedi yırtar. Bana hiçbir şey borçlu değil, okulunu bitirsin beybaba oğlun, der.

Halit Ağa bu işi çözdüğü için mutludur. Akşam otobüsü vardır. Terminale gitmek için bir taksiye biner. Oraya vardığında oğlu ve arkadaşları onu bekler. Otobüs saati gelen Halit Ağa, koltuğuna doğru yol alırken oğlu ve arkadaşlarıyla vedalaşır. Hamit, gittiğin yerlere bizlerden de selam götür, der.

1.3.15.Unutulan Sır

Kasabada bir yazlığın kapıcılığını yapan aile yaşar. Oğulları Metin, karşı yazlığın sessizliğine sürekli bakar. Bir gün anne ve babası o evin temizliğine gider. Metin şaşırır. Babasına burası boş, kim gelir ki buraya diye sorar.

Metin'in babası ve annesi başlarlar anlatmaya. Bu yazlığın sahibi bir doktordur. Yıllar önce burada yaşarken tayini sebebiyle Ankara'ya gitmek zorunda kalmış. Şimdi emekli olmuş buraya geri dönüyormuş. Haber yolladı. Biz de o yüzden temizliyoruz, diye cevap verir. Zaman geçer. Bir hafta sonu doktorun kasabaya girdiğini görürler. Metin, doktorun garip bir insan olduğunu düşünür. Çünkü hiç konuşmaz. Sadece ihtiyacı olduğunda evindeki çalışanlarıyla konuşurdu. Metin'in arkadaşı hastalanır. Aklına yeni gelen doktor gelir. Doktorun yanına gelip derdini anlatır. Doktor, ben emekliyim daha bakmıyorum, der. Metin çok sinirlenir. Bir insanın hastalandığını ona hatırlatır. Malzemelerini alır ve hastanın yanına doğru yola çıkarlar. Arkadaşını biraz daha iyi gören Metin, doktora teşekkür eder. Birkaç saat sonra evlerine doğru yola çıkarlar. Metin arabada doktora, çocuğun var mı diye sorar. Doktor bu soruyla hüzünlenir ama yine de anlatmaya başlar. Evliydim. Birkaç yıl önce eşimi kaybettim. Oğlumu ise okulu için yurt dışına yolladım ve bir daha

dönmedi, dönecek gibi de durmuyor. Bu durum Metin'i çok üzer. Metin, doktordan özür diler.

Günler, ayları, aylar yılları kovaladı. Metin liseye geçer. Doktor, onun okumasını ister çünkü Metin çok zekidir. Doktor, babasıyla konuşur. Elinden maddi ve manevi ne gelirse yapmak için söz verir. Metin'in babası şehirdeki amcasının yanına göndermeye karar verir. Derken zaman geçer. Ankara'ya yolculuk vakti gelir. Metin için artık farklı bir hayat başlar. Yıllar su gibi akar. Liseyi bitirir, üniversiteyi bitirir ve Metin doktor olur. Bir gün ailesine evlenmek istediğini söyler. Sevdiği kız ise çocukluk aşkı olan Selvi Nazdır. Ailesi münasip bulur ve istemeye giderler. Yaza düğünleri olur, evlenirler. Evlendikten birkaç gün sonra Metin'in tayini İstanbul'a çıkar. İstanbul'da bir gün kapıları çalar. Bir de ne görsün beraber büyüdüğü mahalle arkadaşları gelmiş. Şaşkınlık içinde birbirlerine sarılırlar, Metin onlara içeri girmelerini söyler.

1.3.16. Gülbahar

Tarihler, Ramazan Paşa'nın garp ocaklarında yetişmiş bir Türk denizcisi, bir söylentiye göre de Menteşe sahillerinden devşirilen bir levent olmasının dışında hayatı hakkında kesin bir bilgi olmadığını yazar. Deniz Kuvvetleri'nde bir Osmanlı paşası olan Ramazan Paşa, bir iç ayaklanmada öldürülür. Eşi Gülbahar Hanım, kucağında bebeği ile içinde 250 Levent, 400 köle ve 40 cariye olmak üzere yaklaşık 700 yolcu ile Payitaht şehri İstanbul'a doğru yola çıkar. Ramazan Paşa'nın taşınabilen bütün servetini de yanına alır. Kadırgada sekiz yüz bin düka altın olduğunu duyan Venedikli korsanlar onu ele geçirmek için planlar yapmaya başlarlar. Kadırga, Cezayir'den İstanbul'a doğru giderken uzun ve zorlu bir deniz yolculuğu yapar. Zanta ve Kefalonya adaları ise bu saldırı için en uygun yer olarak görünür. Bu, hiç kolay olmayan bir yolculuktur. Kadırgada hem köleler ve cariyeler hem de leventler vardır. Kadırganın komutanı Ahmet Reis'in işi gerçekten çok zordur. Bu yolculuk sonrasında Osmanlı Padişahı III. Murat'ın Venedikli korsanlara nasıl bir ceza vereceği de çok merak edilir. Romandaki bu deniz yolculuğu, yaşanmış gerçek bir olayı anlatmakla kalmaz, Osmanlı denizcilik tarihinin unutulan bir sayfasını da günışığına çıkartır.

1.3.17. Bir Dilek Tut

Yıldırım Bey, yazarlık dersi vermek için bir okula gider. Pilot okul olarak belirlediği bu okul, Ankara'nın eğitim düzeyi en düşük okullarından biridir. Okulda özel bir çalışma yapar. Belirlediği otuz öğrenciye her hafta teorik iki ders verir ve üç hafta devam eder. Dördüncü hafta anlatılan konularla ilgili kültür gezisi yapılır. Jandarma Müzesindeki bir asker mektubu, onları heyecanlı bir maceraya sürükler. Bu mektup, hiç açılmamış bir mektuptur. Öğrenciler, ailenin oğullarından kalan bir mektubu okumamasını ilginç bulurlar. Bu durumu öğrenciler öğretmenleri ve yazar Yıldırım Bey'le paylaşırlar. Onlarda aynı düşüncedelerdir. Mektupta yazan şey onları ilgilendirmese de zarfın kapalı olmasına kimse bir anlam veremez ve bu mektup onları heyecanlı bir maceraya sürükler. O mektup Nilüfer adlı öğretmenin babasının mektubudur. Babası askerdir ve şehit olur. Şehit olmadan önce kızı Nilüfer'e yazdığı son mektuptur bunu öğrenen Gülşen Öğretmen çok duygulanır. Birkaç ay sonra Gülşen öğretmenle Nilüfer öğretmen aynı okulda öğretmenlik yapmaya başlar. Nilüfer öğretmen Gülşen Öğretmene iki öğrenci okutmak istediğini söyler. Gülşen Öğretmenin gözleri dolar ve kahraman babanın ancak böyle fedakâr bir kızı olur diye içinden geçirir. Gülşen Öğretmen ise otuz öğrencisinin elinden tutar ve bu öğrenciler pek çok birincilikler alır, Ankara'nın en iyi liselerinde okumaya başlarlar.

Yıldırım Bey, yazarlık dersi vermek için bir okula gider. Pilot okul olarak belirlediği bu okul, Ankara'nın eğitim düzeyi en düşük okullarından biridir. Okulda özel bir çalışma yapar. Belirlediği otuz öğrenciye her hafta teorik iki ders verir ve üç hafta devam eder. Dördüncü hafta anlatılan konularla ilgili kültür gezisi yapılır. Jandarma Müzesindeki bir asker mektubu, onları heyecanlı bir maceraya sürükler. Bu mektup, hiç açılmamış bir mektuptur. Öğrenciler, ailenin oğullarından kalan bir mektubu okumamasını ilginç bulurlar. Bu durumu öğrenciler öğretmenleri ve yazar Yıldırım Bey'le paylaşırlar. Onlarda aynı düşüncedeler. Mektupta yazan şey onları ilgilendirmese de zarfın kapalı olmasına kimse bir anlam veremez ve bu mektup onları heyecanlı bir maceraya sürükler. O mektup Nilüfer adlı öğretmenin babasının mektubudur. Babası askerdir ve şehit olur. Şehit olmadan önce kızı Nilüfer'e yazdığı son mektuptur bunu öğrenen Gülşen Öğretmen çok duygulanır. Birkaç ay sonra Gülşen öğretmenle Nilüfer öğretmen aynı okulda öğretmenlik yapmaya başlar. Nilüfer öğretmen Gülşen Öğretmene iki öğrenci okutmak istediğini söyler. Gülşen

Öğretmenin gözleri dolar ve kahraman babanın ancak böyle fedakâr bir kızı olur diye içinden geçirir. Gülşen Öğretmen ise otuz öğrencisinin elinden tutar ve bu öğrenciler pek çok birincilikler alır, Ankara'nın en iyi liselerinde okumaya başlarlar.

1.3.18.Kayıp Liseli

Şevki, emekli bir devlet memurudur. Torunu Sabiha'yı aramak için İstanbul'a gelir. Hayatı Anadolu'nun şehir ve kasabalarında geçtiği için İstanbul'un şaşalı sokak hayatında bocalar. Cebindeki fotoğrafı Beyoğlu'ndaki barlarda gösterir ve onu tanıyıp tanımadıklarını sorar. Herhangi bir sonuca ulaşamaz ve uzun bir süre İstanbul'da kalacağını düşünür. Bunun için harekete geçer. Geçici olarak kaldığı otelden ayrılır ve kiralık bir ev tutar ardından iş aramaya başlar ve bir iş hanında gece bekçisi olarak iş bulur. Bu arada İstanbul caddelerinde sokak çocuklarıyla tanışır. Korumaya muhtaç çocukları eve alır. Melike, Behzat, Eylül ve Macit bunlardan bazılarıdır. Bunun böyle gitmeyeceğini anlar ve birilerinden yardım ister ve bu vesileyle Aslı Hanım ile tanışır. Aslı Hanım, kültürlü, sosyal bir insandır. Beraber bu çocuklara atölye kurarlar. Sokak çocukları burada meslek sahibi olurlar. Bir gün bu atölyeye Nedime adında bir kadın gelir meramını anlatır ve atölyede çalışmak istediğini söyler. Şevki Bey bu kadını işe alır birlikte güzel işler başarırlar.

Bir gün genç kız " Bizim çilemiz hiç bitmeyecek mi? diye düşünmüştüm; "inanç, sabır ve biraz gayretle ümit çiçeklerimiz bir gün mutlaka yeşerecek" demiştin. Galiba o günler yakın der. Şevki Bey derin düşüncelere dalar ve bulamadığı Sabiha'yı düşünür.

Beş ay sonra Melike, Macit ve Sefa eylülde okula başlarlar. Melike kısa sürede başarılı bir öğrenci olur, Behzat Şevki Bey'in ısrarlarına rağmen okumaz fakat üç yıl sonra iş hanındaki çay ocağını devren satın almayı başarır. Şevki Bey ise iki yıl sonra Aslı Hanım'la dünya evine girer. Şevki Bey, boş zamanlarında gazetecilere sokak çocuklarıyla ilgili röportaj verir. Yıllardır ara verdiği el sanatlarına vakit ayırır. Atölyeden elini ayağını çeker ve eşine bırakır.

1.3.19.Benim İçin Ne Dilersen

Nilüfer öğretmenin öğrencileri Almanya'dan gelen turistleri yeşil müzede karşılaşır. Müzede gezen öğrenciler kazan görürler. Kazan yıllar önce kullanılmış

gizemli bir kazandır. Müzedeki rehber, oradaki kalıntıları anlatmaya başlar. Öğrenciler müzede gezerken yerde bir defter bulurlar ve çantalarına atarlar. Derken epey vakit geçmiştir. Öğretmenler öğrencilere seslenir ve evlerine doğru yola çıkarlar. Sabah olur okula gelirler. Yıldırım Bey bir gezi planı düzenler ve öğretmenlere haber vermek için öğretmenler odasına girer. Orada Gülşen öğretmeni görür ve öğrencileri Kızılcahamam'a; doğa keşfine götürelim der. Gezi için velilerden izin kâğıtları toplanır ve yolculuk vakti gelir. Ankara'nın Kızılcahamam ilçesine doğru yola çıkan öğretmenler ve öğrencileri bir sürpriz bekler. Kendilerini doğanın içinde bulan ve öğrencilerine oralardaki doğa güzelliklerini anlatan Nilüfer, Yıldırım ve Gülşen öğretmen gizemli mağaralara doğru yürürler. Onlar, mağaralara doğru giderken Alman arkeologlarla karşılaşırlar. "Yedi Kulplu Kazan" efsanesini öğrenen Alman arkeologlar bu kazanın peşine düşerler. Çocuklar yürürken bir kazan görürler ve bu kazanı müzede gördükleri kazana benzetirler ve onlarda kazanın peşine düşerler. Takip edildiklerini anlayan arkeologlar, çocukları rehin alır. Bir de ne görsünler define için gerekli olan defter, öğrencilerin elindedir. Defteri alıp bakarlar fakat bir şey bulamazlar. Bunlar başımıza bela olur derler ve çocukları bir ağaca bağlarlar. Vakit epey geç olur ve öğretmenleri öğrenciler için endişelenir ve onları aramaya çıkarlar. Uzun bir arayışın sonunda yorulurlar. Dinlenmek için bir ağacın gölgesine otururlar. Ağacın gölgesinde dinlenirken bir ses duyarlar. Sesi takip ederler bir de ne görsünler çocuklar ağaçta bağlı. Çocukları ağaçtan çözerler ve hızlıca ormanı terk ederler. Otobüste yerlerini alan öğrenci ve öğretmenler "Yedi Kulplu Kazan" efsanesini anlatıp anlatıp gülerler.

İKİNCİ BÖLÜM

YILMAZ ERDOĞAN'IN ROMANLARININ YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

2.1.İÇ UNSURLAR

2.1.1. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Roman ve hikâyede anlatıcının yeri ve konumu önemli bir yere sahiptir. Çünkü okura romanı sunan kişi, anlatıcının kendisidir. Anlatıcı, okurla metin arasında bir köprü görevindedir.

Forster, Roman Sanatı'nda ''Anlatıcının sesini duyurduğunda öykü, roman, olayları art arda ötesinde bir şeyler katar. Kattığı çok şey değildir. Örneğin yazarın kişiliği gibi önemli bir konuda bize yararı dokunmaz'' (Forster, 2001, s.79).

Aktaş da anlatıcı ve bakış açısını şöyle açıklar: ''İtibarî âlemde her şeyi bilen ve gören biridir'' (Aktaş, 1999, s.94). diye nitelediği anlatıcının vasıflarını Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş'te: O, itibarî alemde sınırsız bir güce sahiptir. Vaka ve şahıs kadrosu ile ilgili geçmişe ve geleceğe ait her şeyi en ince teferruatı kadar bilmekte, onlar arasından yaptığı bir seçimi dikkatlere sunmaktadır. Bu durumda, itibari âlemin hâkim mevkiindedir'' (Aktaş, 1991, s. 95). diyerek anlatıcının bulunduğu yeri ve konumu nasıl belirleyeceğimizi söyler.

Anlatmaya dayanan metinlerde anlatıcının varlığını önemseyen Tekin, anlatıcının konum ve işlevini şöyle açıklamaktadır: ''Bir romancı veya hikâyeci metnini kaleme alırken, ilk elde, anlatıcının konumunu ve işlevini belirlemek zorundadır. Neyi, nerede, nasıl ve kiminle sunup anlatacaktır? Karşılık verilmesi, çözülmesi gereken ilk soru budur'' (Tekin, 2017, s. 22). demek suretiyle bir anlatıda anlatıcının konumunu önemseyerek, yazarın yapması gereken ilk işin bu olduğunu vurgulamıştır.

Her şeyi bilen, derinden derine sezen, ayrıntılarıyla anlatan, toplumu sosyal ve estetik açıdan ele alıp değerlendiren anlatıcının durduğu yer ve konum aslında sanatçının dünya görüşü ve sanat anlayışından ileri gelmektedir.

Anlatıcının konumu onun bakış açısını da belirler. Anlatma esasına dayanan ve anlatıcının diliyle şekillenen metinde bakış açısı da önemli detaylardan biridir. A.Mümtaz İdil, ‘’Romanda bakış açısı, romanı anlatan kişi ile roman okuru arasındaki ilişkiyi sağlayan yapıyı oluşturmada en önemli unsurdur’’ (İdil, 1983, s. 28). demek suretiyle bakış açısının bir anlatıdaki yerini ve önemini açıklamaktadır.

Bakış açısının ne olduğunu araştırdığımızda, Aktaş, bu konuyu şöylece özetlemiştir: ‘’Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir’’ (Aktaş, 1991:84).

Forster ise bir anlatıda bakış açısını temel olarak görenleri kabul etmeyerek, ‘’Böyle bir temel oluşturmak konusunda ben kendim en ufak bir söz veremiyorum; benim yaptığım, roman sanatına dağınık, genel bir bakıştır’’ (Forster, 2001, s. 120). diyerek yazarın yazdıklarından hareket etmesi gerektiğini söyler.

Yılmaz Erdoğan’ın romanlarında da gelenekçi roman kimliğini kapsayıcı ve bu dile uygun farklı anlatıcılar ve bakış açılarıyla karşılaşırız.

Başta da belirttiğimiz üzere anlatıcı, bir anlatıda okurla roman arasındaki köprüdür. Anlatının ruhunu, duygularını, duruş ve bakışını okura sunan anlatıcının dili de hangi anlatıcı tipinin özelliğini yansıttığıyla birebir alakalıdır.

Roman ve hikâyelerin çoğunda başvurulan bakış açısı genellikle 3. Tekil kişi konumundaki (O) anlatıcı tipidir. Çünkü yazara geniş bir alan açar. Anlatılarda 3. Tekil kişi konumundaki anlatıcı tipinin gücü her şeyi görebilmesi, düşünebilmesi ve sezgi gücünün olmasından kaynaklanır. Bu bakış açısının okuyucudaki karşılığı bir nevi ilahî, yani tanrısal bir gücün de etkisinden kaynaklanmaktadır.

Erdoğan’ın da romanlarında sık kullandığı anlatıcı konumundaki (O), anlatılarına hâkim olan belirsizlik, karmaşa ve boşluk anlatılır. Mesela *Demiryolu Akşamları* romanında, her şeyi bilen, her şeyi gören, her şeyi sezen anlatıcı bazı şeylerin habercisi olduğunu bilemez ve bu bilinmeyeni okura sunar: ‘’ Güneş mavi tepelerden henüz kaybolmuş, yerini açık pembe bulut kümelerine bırakmıştı. Güzel bir günün bitimindeki bu pembelik o gün çekilen acıların, sıkıntıların, sevinç ve coşkuların üzerine tatlı bir yorgunluğun hissedilmeyen habercisiydi. İnsanın doğumu, yaşaması, ölümü ve ölüm arasındaki sessizliği gibi, günler de doğuyor, yaşıyor,

ölüyor ve mukadder bir sessizliği yaşıyor, ertesi gün her şey yeniden başlıyordu'' (Erdoğan, 2007, s. 125).

Bir anlatıcıda anlatıcı konumunda olan (O), bir açıdan bakıldığında ''ilahi'' bir görüşle her şeyin üstünde ve her şeye hâkim bir şekilde yerini almaktadır. Bu nedenle yazarlar tarafından fazlaca kullanılan bir anlatıcı tipidir.

Erdoğan, mesela *Bir Sepet Sevgi* romanında, hâkim anlatıcının gözünden ''Tanrısal Bakış Açısı''nı tercih eder. Her şeyi bilen, her şeyi gören, her şeyden haberdar olma esasına dayanan bu bakış açısıyla donatılan anlatıcı, romanda yer alan kişilerin genel itibariyle hayatlarını, özelde ise yaşadıkları acıları, hüzünleri, umutsuzlukları bilir ve görür.

Romanda anlatıcı, Halit Ağanın oğlu Hamit'in galericiden aldığı parayı öğrenir ve içinden geçen bütün duyguları bilir ve şöyle dile getirir: ''Oğluma birkaç aydır yeterince para göndermediğimi biliyorum. Daha önce parası bitince bana ya da amcasına telefon açar, durumunu bildirirdi. Şimdi öyle yapmıyor. Neredeyse hiç para istemez oldu. Bu çocuğun ihtiyaçları bitmedi. Telefonda halini bana ve amcasına anlatmıyorsa, anası ile para konusunda dertleşmiyorsa o zaman işin içinde bir bit yeniği var demektir. Hani derler ya ''Aklın yolu birdir'' diye. Çok cüzi bir ücretle çalıştığı galeriden bütün ihtiyaçlarını karşılaşmasının mümkün olmayacağını da biliyorum'' (Erdoğan, 2006, s.109).

Bir başka romanı olan *Mavi Madalyon 2- Konaktaki Hazine* de Hasan amca çocuklarla beraber Amasra'daki kaldıkları oteldeki el yazmaları incelerler. Hasan amca o konu hakkında bildiği her şeyi anlatır:

'' Hattat Ahmed Karahisarî'nin adını duydunuz mu daha önce? Onun harekeli sülüs hattıyla yazılmış Mushaf-ı Şerif'inden sadece iki tane var. Biri Topkapı Sarayı Müzesi, Hırka-i Saadet Kitapları Koleksiyonu'nda, diğeri de Mevlana Müzesi'nde, üçüncü bir nüshasının varlığı bilinmiyor. Bunun ebadı da farklı fakat… Bilemiyorum, kitabın üzerinde yazılış tarihi yok. Dua bölümü de… O tarihlerde dua yazılmıyor olabilir. Bu kitaplar padişaha hediye olarak ya da saray kütüphanesi için yazılıyordu. Teknik olarak da laciverdî ve altın yaldızla tezhip edilmiş. Ayet durakları, sure isimleri, hizb ve cüz gülleri de altın yaldızlı, kapağı bile gömme şemse motifli, yaldız çerçeveli, kahverengi deri'' (Erdoğan, 2017, s. 117).

(Ben) anlatıcı, anlatı dünyasında 1. Tekil kişi olarak yer alır. (O) anlatıcıya kıyasla daha az denenen (Ben), anlatıcı yapısından kaynaklanan bazı eksikliklere rağmen, roman sanatı için bir imkân kapısı olmuştur. Roman türü için gerekli olan lirik sıcaklığı sağlamak konusunda, (Ben) anlatıcı, anlatı dünyasının içindedir ve bu durum onun için adeta bir kaderdir. Ben (anlatıcının), (O) anlatıcı gibi anlatı dünyasının içinde, üstünde ve hatta dışında bulunma gibi bir lükse, bir güce sahip değildir. Onun dünyası, anlatıcı çevresinde kurgulanan dünyadır ve bu dünyada o, hem 'anlatan', hem de 'anlatılan' figür konumundadır. Okuyucu, onun zihin ve bakış açısının izin verdiği ölçüde olaylara tanık olur; kişi ve nesneleri, yine onun verdiği/ verebildiği ipuçlarıyla tanımaya, anlamaya çalışır'' (Tekin, 2017, s. 47-48).

Mesela *Mavi Madalyon 4- İstanbul Hatırası* romanında roman kahramanı (Ben) anlatıcı tipini kullanırken İstanbul'u anlatmanın derdindedir ve bu da şüphesiz yazarla anlatıcı arasında bir paralellik kurar:

''Nemli bir havada, Harem-Sirkeci vapurundayız. Bir yanımda İsmail diğer yanımda Hasan Amca… Vapurun rüzgârıyla yüzlerimiz serin, saçlarımız dalga dalga…

Üst güvertede çaylarımızı yudumlarken denizi ve İstanbul'u seyrediyoruz. Her yeri bir başka güzel… Boğazdaki köprüleri inci gerdanlığa benzetenler hiç de haksız değil'' (Erdoğan, 2018, s.5)

''Romancı, aynı şeye farklı kişilerin zihin ve bilinç perspektifinden bakıyorsa, o şeyi, farklı açılardan, farklı bir dil ve üslupla, hatta farklı bir felsefeyle anlatmalıdır. Nasıl ki roman kahramanlarının biri, diğerine benzemez; öyleyse, onların mizaç ve kültürleri de birbirine benzememelidir'' (Tekin, 1991, s.42).

Şair ''İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı…''demiş ama benim gözlerimin açık olması lazım ilk defa geçiyorum'' (Erdoğan, 2018, s. 5).

Fakat bu anlatı tipindeki anlatan-anlatılan arasındaki bağın sınırları belli bir ölçüde tutulmazsa yazarın anlatısındaki özgünlük ve anlatının gücünde yer yer zaaflar meydana getirebilmektedir. Bu hususta; ben anlatıcıyı donanımlı kılmak, görme ve sezme gücünü arttırmak, (Ben) anlatıcının sorumluluğunu paylaşıp yükünü hafifletmek ve birkaç gözlemci kahramana yer vermek gibi yöntemlerle bu anlatıcı tipinin kusur ve zaafları kısmen giderilmiş olur'' (Tekin, 2017, s.50-52).

Yine Erdoğan, *Unutulan Sır* romanında (Ben) anlatıcı tipini benimsemiş, romanların içinden kendi ailesine yolculuklar yaptığını okura duyumsatmıştır. Şu satırlar yine onu anlatan- anlatılan arasındaki bağın sınırlarını bize göstermektedir. Oğlu ile mesafesini, torununa olan sevgisi ve özlemini gösterir:

‘’Benim torunum da Hollanda’da okuyor. Onu daha hiç görmedim. Oğlum oraya gittiğinden beri beni aramıyor. Torunumu mektuplarından ve fotoğraflarından tanıyorum. Son mektubunda baharda buraya beni ziyarete geleceğini yazıyor. Düşünebiliyor musun yıllar sonra nihayet torunumu görebileceğim’’ (Erdoğan, 2007, s.20).

Görüldüğü üzere (Ben) anlatıcı tipinin belirgin özelliği olan kendini görme meselesidir. Romanda hissedilen, öne çıkan, başkarakter olan (Ben)’e gizlenmiş anlatıcı-yazarın kendisidir. Aktaş, (Ben) anlatıcı tipinin sürekli merkezde olduğunu şöyle açıklar: ‘’Her hal ü karda kahraman anlatıcının ‘’ben’’i eserin merkezindedir. O hem vaka zamanı, anlatma zamanına ait müşahedelerini, düşüncelerini nakletme imkânına sahiptir. İki ayrı zaman dilimini varlığıyla birleştiren ‘’ben’’in sosyal çevresi, ferdi alışkanlıkları aynı metinde karşı karşıya getirebilir’’ (Aktaş, 1991, s.101).

Yani anlatıcı vesilesiyle yazar romanın merkezinde olmakla beraber doğup büyüdüğü, büyüdüğü yerdeki izleri taşımaktadır. Romanın İstanbul’da geçtiğini okusak da aslında asıl olan eski İstanbul’a özlem, eski günlere ve gençliğe özlem olduğunu hissederiz: ‘’Gençliğimde beş yılım İstanbul’da geçti. O yıllarda arkadaşlarımla arada bir Ada’ya gelirdik. Burası her mevsim güzel, baharda bir başka güzel olur. Mor, pembe begonviller, beyaz manolyalar, erguvan ağaçları, morsalkım ağaçları, akasyalar, sümbüller, mimozalar, hatmiler, leylaklar, defneler… Daha bin çeşit ağaç ve çiçek… İnsan seyretmeye doyamıyor’’ (Erdoğan, 2019, s. 77).

Görüldüğü üzere Erdoğan’ın romanları, geleneksel roman anlatılarının hâkim olduğu temel öğelerin de etkisiyle anlatıcı ve bakış açısı üzerinden okunmaya kısmen elverişlidir. Çok geniş bir yorumlama alanına açık olan anlatılarında Erdoğan, anlatıcı ve bakış açısıyla okur üzerinde bir bağ kurmaktadır.

2.1.2. Vaka- Olay Örgüsü

Bir anlatıda en temel unsurlardan biri de anlatının konusudur. Anlatmaya bağlı edebî türlerde anlatı, bir olayın etrafında gelişir. Anlatıcının neyi anlattığı önemlidir. Şerif Aktaş vaka'nın tanımını şöyle ifade eder: ''Öyleyse vaka, herhangi bir alaka ile bir arada bulunan veya birbirleriyle ilgilenmek mecburiyetinde kalan fertlerden en az ikisinin karşılıklı münasebetlerinin tezahürüdür. Anlatma esasına bağlı edebî nevilerin hemen hepsinde, metin karakterini haiz en küçük bütün, bir vaka parçası etrafında teşekkül eder'' (Aktaş, 1991, s. 48).

Anlatıda vaka ve olay örgüsü bir romanı, bir hikâyeyi var eden temel bir unsurdur. Bir roman vakanın üzerine inşa edilir. Tekin'in, ''Aslında vaka, romana değil hayata ait bir parçadır ve hayatta rastladığımız, yaşadığımız, yaşayabileceğimiz bir şeydir'' (Tekin, 2017, s. 69). Söylediği gibi hayat karşısında maruz kaldığımız vaka, aslında hayatın ta kendisi ve anlamıdır.

Aktaş, edebî bir metinde karşılaşılan vakaları şöyle tasnif etmenin doğru olacağını söyler:

1. Vaka tek bir zincir halinde nakledilir… Bir merkezi insan vardır, onun belirli bşr zaman dilimi içinde sürdürdüğü yaşayış tarzı söz konusudur.
2. Eserin vak'ası, iki veya daha fazla vaka zincirinden meydana gelir. Bunlar bazı noktalarda kesişirler.
3. Bir vak'a, başka bir vak'a içine yerleştirilerek sunulur. Bu durumda ilk vak'a ikinciye çerçeve vazifesi görür. Böyle eserlerde vak'a zinciri yerine iç içe geçmiş vak'alardan söz etmek yerinde olur'' (Aktaş, 1991, s.76-77).

Edebî bir metinde zaman, mekân, şahsılar gibi anlatının olmazsa olmazlarından biri de vakadır. Çünkü anlatılan şey ne olursa olsun ne anlatıyor diye soru sorduğumuzda cevabı olmalıdır. Tekin, vakanın önemini şöyle vurgular: ''Vaka, esas karakteri itibariyle 'taklit' ve 'yansıtma' eylemleriyle biçimlenen anlatıma dayalı türlerin (masal, hikâye, roman gibi türlerin) vazgeçilmez elemanıdır. Vakasız anlatı sistemi düşünülemez: Çünkü vaka, anlatı sisteminin ruhudur. Bir anlatı sisteminde vaka- belki yok sınırına kadar çekilebilir, fakat yok edilemez'' (Tekin, 2017, s. 70-71).

Tekin'in de vurguladığı şey anlatıda vakanın yok edilemeyişidir. Mutlaka anlatılarda 'ne anlatıyor?' sorusuna cevap illaki vardır.

Bir anlatıda vakanın yanında olay örgüsü de en az vaka kadar önem arz eder. Olay örgüsü nedir diye baktığımızda, ‘’Olay örgüsü de olayların anlatımıdır; ancak burada üstünde durulan nokta, olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisidir’’ (Forster, 2001, s.128). demek suretiyle bir anlatıdaki olayla, buna bağlı bir nedensellik ilişkisinin olacağını söyleyen Forster, böyle bir tanım getirmiştir.

Yılmaz Erdoğan’ın romanlarında geleneksel roman hâkim olduğu için vaka ve olay örgüsünden bahsedilir. Vaka, yazarın ele alış ve işleme biçimine göre çeşitlilik gösterir. Aktaş, ‘’Vaka, çok defa anlatıcının onu idrak tarzına göre şekil alır’’ (Aktaş, 1991, s. 53).

Mesela *Mavi Madalyon 2- Konaktaki Hazine* romanında vaka en basit şekliyle Hasan amcanın babadan kalan konakları için Amasra’ya gelmesi ve daha sonra bu konakla ile ilgili sorunlar çıkması ve Hasan amcada bıraktığı maddi ve manevi sıkıntılar ile mücadele etmesi insanlara ve hayata bakışını gösterir. ‘’Aslında Hasan amcanın konağın son durumunu görmesi gerekmiyordu. Tahmin edebiliyordu. Yıllardır tamir yüzü görmeyen ve restore edilmeyi bekleyen tipik bir Safranbolu eviydi. Yıllar boyunca masrafı epeyce artmış olmalıydı. Bu durumda karar vermesi zor değildi. Yine de acele etmedi. Çünkü içinde bir şüphe oluşmuştu’’ (Erdoğan, 2017, s.52).

Yine vaka ve olay örgüsü basit olan romanlarından biri de ‘’Bayram Sevinci’’ isimli romanıdır. Yazarın hayatına baktığımızda bayram sabahında dostlarıyla beraber yaşamış olduğu olayları hikâyeleştirir. Aynı gün anlatıcı ile arkadaşlarının bir radyo programında eski bayramların güzelliğinden bahseder ve onları geçmişe götürür. Radyoda anlatılan eski bayramlar, bir kurguyla romanda yerini alır:

‘’Aah, nerede o eski bayramlar?.. Nerede çocukluğumuz?.. Nerede atlıkarıncalar, neşeli bayram yerleri?.. Değişen zaman mı, yoksa insanlar mı?.. Neleri kaybettik, neleri unuttuk? Hangi birini anlatsam bilmem ki!.. O bayramlar geri gelmez. Bunu bütün yaşlılar bilir. Bizi teselli eden öylesine güzel anılara sahip olmak’’ (Erdoğan, 2019, s.54).

Bazı romanlarında vak’a- olay örgüsü iç içe girer. *Demiryolu Akşamları* romanında, Selim’in hayatı üzerinden aile yaşantısını sorgulaması ve yeni bir yaşam için evi terk etmesi romanın içinde Selim’in dilinden verilir:

‘’ Verdiği karar doğru muydu? Vazgeçmemek için bunu şu an düşünmek istemiyordu. Ok yaydan çıkmıştı. Yalnız olarak yaşayabileceğini, babasına ve o kadına ispatlayacaktı. Gidecek yeri olmamasına rağmen azimliydi. Bu ani verilmiş bir karar değildi. Dünyada sevdiği, bağlandığı biricik insan, annesiydi. Onun ölümünden sonra yalnızlığın derin acılarını duyarak yaşadığı bunalım, kız kardeşlerinin evden uzaklaşmalarından sonra dayanılmaz bir hâl almıştı. Çoğu zaman hayatını bile boş ve gereksiz buluyordu. Bir çözüm yolu olmalıydı’’ (Erdoğan, 2007, s.98).

Erdoğan’ın *Hüzünlü Menekşeler* romanında, Büşra’nın aile yemeğinde yapılan Ezo Gelin çorbasından yola çıkılarak Ezo Gelin’in isimli bir kadının hikâyesi öyküleştirerek karşımıza çıkar. Tıpkı Tekin’in ‘’hayatta rastladığımız, yaşadığımız, yaşabileceğimiz bir şeydir’’ (Tekin, 2017, s. 69). Dediği gibi bir hayatın ve yaşanmışlıklar okurun karşısına çıkar. Vaka bir noktada hayatın gerçeklerini, yıllar önce yaşanmış olayları duyumsatır:

‘’Ezo Gelin’in asıl adı Zöhre. Antep’in Oğuzeli ilçesi Uruş (Dokuzyol) Köyü’nde doğmuş. Bozgeyikli Oymağı’ndan Emir Dede’nin kızı.

Bir yıl evli kaldıktan sonra ayrılmış ve altı yıl dul oturmuş. Barak ağaları da dahil çok kimsenin evlenme teklifini ger çevirmiş. Öyle güzelmiş ki bir yaz günü kapısını çalıp ayran isteyen bir çerçi, Ezo’nun güzelliği karşısında şaşkınlıktan, onun uzattığı ayran tasını yere düşürüp kırmış. Sonunda Suriye’nin Jarablus ilçesi Kozbaş Köyü’nde oturan teyzesinin oğlu ile evlendirilmiş. Ezo Gelin’i götürenler akşam karanlığında askerlerden gizlice Suriye’ye geçmişler. Ezo evlenmesine evlenmiş de gurbetlik acısına dayanamamış. Sınırlar mayınlanıncaya kadar arada bir sınırı geçerek akrabalarını ziyaret etmiş.

İlk kocasından çocuğu olmayan Ezo Gelin’in yine berdel usulü ile evlendiği ikinci kocasından altı çocuğu olmuş. Hasretlik de onu yiyip bitiriyormuş. Arada bir yükseklere çıkarak Türkiye’ye bakar ağlarmış. On altı yıllık evlilikten sonra eşi kaçakçılıktan yakalanıp cezaevine girince ekonomik zorluklar ve memleket hasretinden hastalanmış. Yoksulluktan dolayı düzenli ilaç alıp kullanamamış. Suriye’ye gidişinin yirminci yılında 1952’de veremden ölmüş. Vasiyeti gereği Türkiye’nin sınıra birkaç saat uzaklıktaki köylerinden de görebilen Bozhöyük Köyü’ndeki höyüğün üstüne gömülmüş. Türküsü de pek dertlidir.

‘’Ezo Gelin, çık Suriye dağlarının başına.
Güneş vursun kemerinin kaşına, kaşına.
Bizi kınayanın bu ayrılık gelsin başına.
Neneyle de ah bahtı karam neneyle.
Çık Suriye dağlarına bizim ele eleyle.
Gel bahtı karam gel sıladan ayrı yazılım gel’’ (Erdoğan, 2011, s. 98).

Görüldüğü üzere romanlarda baskın bir şekilde görülen bu vaka ve olay örgüsü oldukça başarılı bir şekilde kendini hissettirmekte ve olaylar belli bir bütünlük içinde aktarılmaktadır.

2.1.3. Kişiler

Bir anlatının temel yapı taşlarından vaka, zaman, mekân, anlatıcı gibi unsurların yanında anlatı konumundaki kişi veya kişiler de birer önemli unsurdur.

Forster, bir anlatıda var olan kişiler hakkında şöyle der: ‘’Öteki sanatçıların pek çoğunun tersine, roman yazarı aşağı yukarı kendini anlatan bir takım söz yığınları uydurur; kadın erkek adları verir, gerçeğe benzer tavırlar yakıştırır, tırnak işareti kullanarak onları konuşturur; başarabilirlerse tutarlı davranmalarını sağlar. Bu söz yığınları romancının kişileridir’’ (Forster, 2011, s. 83).

Kişiler dediğimiz bu öğeyi Aktaş, şahıs kadrosu olarak ele almış, ‘’itibari eserde nakledilen veya değişik şekillerde ifade edilen vakanın zuhuru için gerekli insan ve insan hüviyeti verilmiş diğer varlıklar ve kavramları şahıs kadrosu olarak uygun görmüştür’’ (Aktaş, 1991, s. 148).

Anlatıcının bulunduğu yer, hikâyenin işlenişi, vakanın söylenmesi ne kadar önemliyse, kişi ve kişilerin de anlatının temelinde bulunması o kadar önemli bir unsurdur.

Erdoğan’ın romanlarında birey, gerçekte yaşanmış olayları fakat olayı yaşayan kişilerin ismi değiştirilerek yeniden kurgulanmıştır. Romanların bazılarında Selim, Ömer, İsmail gibi isimlerle bazen de Hasan amca, öğretmen, Doktor Metin, Halit Ağa gibi sıfatlar şeklinde öne çıkar. Biz de bu çalışmamızda Erdoğan’ın romanlarında yer alan kişileri karakter ve tip olarak tasnif edip ele almaya çalışacağız.

2.1.3.1. Karakter

Karakter, toplumsal bir tabakayı değil de sadece kendini temsil eden kahramandır. Karakter, romanlarda kendi iç dünyası, şahsiyeti, başkalarına benzemeyen yüzü ile görülür. Varlık, karakterin tanımını şöyle yapar: ‘’Anlatıcıların kahramanların seslerini kimi zaman kendi ağızlarından, kimi zaman başka ağızlardan yorumlayarak vermeleri, metinlerin anlam katmanlarını zenginleştirmektedir. Öykü kahramanları bilinçleri, gözlemleri, söylemleri, betimlemeleri ve anlatımları ile son derece karmaşık karakterler oluşturulmaktadırlar. Kurgu ve anlatım, kahraman ve anlatıcı her zaman düşün, düş ötesinin, kısacası gerçekliğin sınırlarını zorlayarak okura kurmaca bir evrende olduğunu, onun da yaratıcı okur olarak bu evrene katkıda bulunabileceğini kendisine anımsatmaktadır’’ (Varlık, 2010, s. 256).

Dediği gibi anlatılarda karakterlerin işgal ettiği yerleri, düşleri tek tek okurun dünyasına nüfuz etmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Tekin’in getirdiği karakter tanımı da bize yol göstermesi açısından önem arz etmektedir. ‘’Bir hikâyeci veya romancının, anlatıyı sürükleyecek kişiyi, anlatının niteliğine uygun olarak çizmesine, ona beşerî bir yapı kazandırarak canlandırmasına karakterizsazyon denir. Romancı bu işlemi gerçekleştirirken, canlandırmak istediği kişiyi, ait olduğu cinsin özelliklerini dikkate alarak çizer, ona bedensel ve ruhsal bir yapı kazandırır. Sanıldığı gibi o, yaratmaz; karakterize eder’’ (Tekin, 2017, s. 88).

Kişileri karakterize etme hususunda iki yol izlenir. Birincisi açıklama yöntemi denilen ve daha çok kişinin tasvir edilmesi olarak görebileceğimiz modern öncesi dönem, ikincisi ise dramatik yöntemdir.

Yılmaz Erdoğan’ın romanlarında yer alan kişileri incelediğimizde kahramanlar daha çok tasvir edilir ve kendine özgü özellikleri vardır.

Mesela *Demiryolu Akşamları* isimli romana baktığımızda romanda yer alan kişi sayısı az diyebiliriz. Selim, babası, kardeşleri ve evden ayrıldıktan sonra tanıştığı Kâmil Hoca. Ancak romanın asıl kahramanı, vakanın bizatihi sahibi olan Selim’in hayat hikâyesi, babası ve kardeşleriyle olan ilişkisi onu adeta hikâyedeki kişi konumundan özellik sahibi karakter konumuna taşıyor denilebilir. Çünkü Selim isimli kahraman ailesinin bile beceremediği aile olma kavramını Kâmil Hocayla

tanıştıktan sonra öyle bir aşkla, tutkuyla ve severek yerine getirmektedir ki bu özellik romanda onu farklı kılmakta ve kendi karakterini oluşturmaktadır.

Yine *Bir Sepet Sevgi* romanında yer alan kişi sayısı az diyebileceğimiz kadar sınırlıdır: Halit ağa, Hamit ve arkadaşları. Hamit ve arkadaşları romanda silik karakterlerdir bunlar sadece akşamları sofrada Halit ağa ile sohbet ederken görülürler. Ama romanın başkahramanı ve aynı zamanda anlatıcı konumundaki Halit ağa, romanı sürükleyen ve romanda olayın, olay örgüsünün kilitlendiği asıl kahramandır. Roman bir nevi Halit ağanın üzerinden anlatılır.

Yazar, romanda az sayıda kişi vererek Halit ağa isimli kişinin oğlu için verdiği mücadelesini, köydeki yaşam biçimiyle oğlunun yanına geldiği zamanlarındaki değişimleri vererek onun okuyucunun gözünde karakter konumuna itmiştir diyebiliriz:

‘’Ee baba, köyde ne var ne yok? Şöyle uzun uzun anlat. Anam nasıl yine gözlerinden rahatsız mı? Komşulardan ölen, yiten var mı? Hasbi Emmim yine akşamları bahçesinde uyuyup kalıyor mu? Çulun ipleri yüzünde iz yapardı da yine bahçesinde uyumaktan vazgeçmezdi. Onun bu huyunu bilen çocuklar da köyde en çok ona şaka yaparlardı. Ağacın dalında unuttuğu ceketini saklayıp üç gün arattırdıktan sonra bulduk diye bahşiş istemişlerdi.

Halit ağa, ağzını açıp tek kelime söylemeden kapının zili çaldı. Hamit, babasının yanından kalkarken, baba oğul ağız tadıyla bir sohbet edememenin hüznünü yaşadılar. Hamit’in canının sıkkın olduğu ayaklarını yere vurarak yürümesinden belliydi’’ (Erdoğan, 2006, s. 88).

Yukarıda verdiğimiz örneklerde de görüldüğü üzere Erdoğan, bazı romanlarında yer vermiş olduğu baskın karakterli kişilerin duygu, düşüncelerini oldukça belirgin bir şekilde okura sunma yoluna gitmiştir. Okurun da bu duygu ve düşünceyi anlamasını sağlamak ve yine okurdan hikâyede yer alan karakterin ruh hallerine bakarak kahramanı sevip sevmeme gibi bakış açısı geliştirir.

2.1.3.2. Tip

Anlatı sanatları içinde anlatıcının, vakanın, zamanın ve mekânın olduğu kadar kişi veya kişiler üzerinden tasnif yaparak karakter meselesini ifade etmeye çalışmıştık. Şimdi de tip tanımlamasının ne olduğuna bakacağız.

Tekin'in ''Hayatta insanlar nasıl eşit ve benzer değillerse, romanda da aynı şekilde olacaklardır. Kişilerin bazısı başkişi, bazısı karakter, bazısı figüran, bazısı da tip olarak hayattan romana taşınır'' (Tekin, 2017, s. 110) dediği gibi anlatılarda yer alan bazı kişiler bazı özellikleriyle farklı ad ve tanımlamalarla yer alır.

Tip kelimesinin ne olduğunu anlamaya çalıştığımızda, Moran, ''Roman dünyasının dışında kalan, dış dünyada mevcut bir kavramı, ya da bir insan türünü temsil eden bir roman kişidir'' (Moran, 1982) diye tipi tanımlarken, Kaplan da, ''muayyen bir devirde toplumun inandığı temel kıymetleri temsil eden şahsiyet'' (Kaplan, 1985, s. 5). olarak tipi görür.

Yine tip kavramının ne anlama geldiği hususunda Tekin'in şu tarifi de bize yol gösterebilir: ''Toplumsal hayatta bazı insanlar farklıdır: duyuş, davranış, düşünüş ve eylem itibariyle; meslek, mizaç ve işlevleriyle ötekilerden ayrılırlar. Beşeri meziyet ve kusurlar onlarda daha belirgin, daha somutlaşmış gibidir. Bu yönleriyle onlar, ait oldukları cins ve gruplardan ayrılırlar. Ancak buradaki ayrılığı, farklı olmak biçimiyle düşünmek, anlamak daha uygun olacaktır. Tip diye nitelenen kişi, toplumsal kimliğiyle 'temsili' bir nitelik taşır'' (Tekin, 2017, s. 110).

Romanda yer alan kişi veya kişiler içinde tip kavramını karşılayan kişiyi anlamamız o olayın psikolojik ve sosyal yönünü de anlamamız için etkili bir ön koşuldur. Yazarlar anlatıda düşünce eksenli (sağcı, solcu, dinci gibi), sosyal konum eksenli (öğretmen, imam, doktor gibi) ya da kişisel meziyetlerin hâkim olduğu (zengin, fakir, cimri gibi) tipler yazarın fikir ve düşünce dünyasını yorumlayarak toplumsal ve psikolojik açıdan ele almasını sağlayan unsurlardır.

Erdoğan'ın romanlarında yer alan tipler sosyal tip olarak yerini alırlar ve toplumsal karşılığını hayatın içinden bulabileceğimiz tiplerle karşımıza çıkar diyebiliriz.

Güzel Yurdum romanında da tip özelliğini taşıyan bir kahraman karşımıza çıkar. Yurt Müdürü Halil Bey, birkaç günlüğüne Ankara'ya geziye gelen öğrencilerle verdiği mücadele anlatılır. Burada dikkati çeken ve hikâyeyi sürükleyen Halil Bey isimli kişidir. Bir yandan öğretmenevinde bıraktığı öğrencisi Esma'da olan Halil Bey; bir yandan da okulun gezisi yarım kalmasın diye geziye başlayan ve öğrencileri kaybetme korkusu olan Halil Bey vardır. Bu tedirginlik onu kuralcı ve sert bir müdür yapar:

‘’İstasyon Caddesi’nden Ulus yönüne doğru yola devam eden servis otobüsü, Hisar Caddesi’nde İlksan Öğretmenevi önünde durdu.

Önce Yurt Müdürü Halil Bey, sonra Nöbetçi Öğretmen Aysu Hanım ve öğrenciler sırayla otobüsten indiler. Ellerindeki ebatlarda çanta ve poşetlerle sağa sola bakınarak etraflarını gözden geçirdiler.

Halil Bey’in öğretmenevine yönelmesi üzerine onun arkasından gittiler. Bazıları merakını yenemeyip içeri girmeden önce keşif turuna yönelince Aysu Hanım onlara bağırdı:

-Kızlar, kimse bir yere dağılmasın! Önce kahvaltı’’ (Erdoğan, 2008, s. 32).

Romanda Halil Bey’in yaşadığı durumlar aslında hayatın içinde var olan gerçeğin birer örneğidir. Bütün insanlarda var olan korku psikolojisi insanı tüketen, yoran bir durumdur ve Erdoğan bunu romanda bu şekilde işlemiştir. Çünkü Yurt Müdürü Halil Bey’in öğretmen yönü onu disiplin içinde olmasını ve sert mizaçlı bir tip olmasını ister.

Bireyin yaşadığı toplumsal ve ekonomik sorunların tipik karşılığı da *Bir Sepet Sevgi* romanında görülmektedir. Üniversite okurken ekonomik sıkıntı çeken öğrencileri gösteren bir romandır. Romanda, anlatıcı kahraman konumundaki kişi ailesinin ekonomik sıkıntısı olduğu dönemde üniversitede öğrencidir. Bir gün okula giderken ona borç verdiği galerici aklına gelir ve o borcu nasıl ödeyeceğini düşünür. Ertesi gün babası o galericiye gider ve borcunu öder.

Romana geniş bir açıdan baktığımızda öğrenciler başlığı altında yer alırlar ve kötü ekonomik koşullar altında geçim sıkıntısı yaşayan öğrencilerin karşısında alacaklı olarak duran galerici tipik bir kahramandır. Galericidir, öğrencilere senet imzalatmaktadır ve o bir alacaklıdır.

Genel olarak Erdoğan’ın romanlarına hâkim olan kişiler az sayıdadır fakat olayların içerisinde var olan kişiler tipik özellikleriyle yerlerini almışlardır. Yaşamış olduğu memuriyet hayatı ona farklı insanlarla tanışma fırsatı vermiş ve bu insanları romanlarında birer tipe dönüştürerek anlatmıştır.

2.1.4. Zaman

Zaman kavramsal açıdan bakıldığında insanoğlunun en çok üzerinde durup düşündüğü ve de önemli bir gerçekliktir. Bu nedenledir ki zaman kavramının tanımı

tam olarak yapılamamıştır ve zaman nedir diye sorduğumuzda net bir cevap almak mümkün değildir.

Zaman kavramının peşine düşen Milan Kundera roman sanatı içerisinde şöyle açıklar: ‘’Roman kendi mantığı ve kendi yöntemiyle yaşamın çeşitli yanlarını keşfetmişir… Zaman inceledi; Marcel Proust'la yakalanamayan geçmiş anı; James Joyce'la yakalanamayan şimdiki anı ele almıştır’’ (Kundera, 2017, s. 17). diyerek zamanın hep bir kaçış halinde bulunduğunu ve aslında bir anlatının bu zaman boyutlarını tümüyle kapsamayacağını vurgulamıştır.

Farklı bilim dallarının da en fazla önem verdiği zaman kavramı felsefeden fiziğe, fizikten matematiğe değin çeşitli disiplinlerin alanına girmiş ve her biri ayrı tanımlamalarda bulunmuştur.

Çeşitli bilim dallarında tarihsel bir sürecin süzgecinden geçen zaman kavramını tanımlamaya çalışan bilim adamı ve filozoflar çizgisel ve döngüsel olmak üzere iki temel zaman kavramı üzerinde durmuşlar ve bu durumu Köroğlu şöyle açıklamıştır: ‘’Zaman kavramının tarihine baktığımızda, eski uygarlıkların Batı düşüncesi ve bilimin hüküm sürdüğü günümüze gelene kadar iki zaman anlayışı arasında bir yer değiştirme görüyoruz. Antik uygarlıklar ve Ortaçağ boyunca döngüsel, çevrimsel bir zaman anlayışı toplumsal yaşama egemen oluyor. Bu anlayış, insanın doğadan tam olarak ayrılmadığı, daha organik bir zaman anlayışıdır. Öte yandan insanoğlu topraktan koptukça ve ticaret tarımın önüne geçmeye başladıkça çizgisel zaman anlayışı öne çıkmaya başlıyor. Ticaret ve sanayinin gelişimiyle süratli ve dakik olmanın önemi artıyor, dünyanın her yerindeki insanlar birbiriyle aynı, standart bir zamanı yaşamaya başlıyorlar’’ (Köroğlu, 1996, s. 3).

Eski uygarlıklar zaman kavramını farklı bakış açılarla yorumlamışlardır. Kimi insanın doğayla olan ilişkisiyle, kimi ticaretle olan ilişkiyle açıklar. Doğayla bağı kuranlar döngüsel zaman hâkim olurken, doğadan uzak olup ticaretle olan ilişkilerde çizgisel zaman aktif olmuştur.

Romanda bulunan mekân ve konum zamandan ayrı düşünülemez. Bu zaman kavramı farklı adlandırmalar içinde, farklı tasniflere girse de zaman bizatihi vardır ve o anlatının temel taşlarından biridir. Forster da bu konuya şöyle açıklık getirmiştir:

‘’ Nice seçkin metafizikçi zaman ettiği bir sözün yanlışlığı yüzünden gözden düşmüştür. Ben yalnızca şunu açıklamaya çalışıyorum. Şimdi burada konuşurken ben

duvardaki saatin tik-taklarını işitiyor olsam da bir, işitmiyor olsam da bir; zaman duygusunu yitirmişim ya da koruyorum, önemi yok. Oysa her romanda bir saat vardır'' (Forster, 2001, s. 68).

Tekin de, zamanın anlatının temel öğelerinden olduğunu şu şekilde açıklar: '' Bir romanda hikâye, mutlaka belirli veya belirsiz bir zamanda cereyan eder. Yine bu hikâye, belli bir süre sonra öğrenilir ve belli bir süre içinde kaleme alınıp anlatılır. Hâl böyle olunca, 'zaman' unsuru, romanın genel yapısını meydana getiren temel elemanlar arasında yer alır'' (Tekin, 2017, s. 123).

Zaman her zaman anlatının üzerinde var olmuştur ve zamanın içini dolduran nesneler değişmez birer unsur olarak karşımıza çıkmıştır.

Anlatma esasına bağlı metinler, okuyucunun karşısına üç ayrı zaman boyutuyla çıkarlar: ''Maceranın kendi zamanı (anlatılan olayların yaşandığı zaman ve süre), anlatma zamanı (yaşanılan olayların ne zaman algılanıp ifade edildiği zaman), yazıya geçirme zamanı (yazarın eserini yazdığı tarih ve süre), ve okuma zamanı (Aktaş, 1984: 113-114). Olayların gerçekleştiği zaman kendine mahsus bir mantığı gerektirir, yani ''kurmaca zaman''dır. Anlatıcı, vaka zamanına şahit değilse, vaka zamanının yanında ''anlatma zamanı''ndan söz edilir; bu zaman da kurmacadır. Yazma zamanı ise, ölçülebilen gerçek bir süredir. Okuma zamanı ise, yayımlanan metnin okurla karşılaştığı farklı süreleri ifade eder.

Erdoğan'ın anlatılarında zaman tablosu, ilk elde, vak'a zamanı ve anlatma zamanı olmak üzere iki düzeyde şekillenir. Bir vak'a ve olay hiçbir zaman sıcağı sıcağına anlatılamaz vak'a zamanı ile anlatma zamanı arasında geçen süreyi anlatır. Bütün bu bilgileri göz önüne alarak şunu söyleyebiliriz: yaşanılan olay belli bir süre sonra yazar tarafından öğrenilir ve yine aynı olay belli bir zamanda kaleme alır (anlatma zamanı) ve yine belli bir sürede (anlatım süresi) sunar.

Mesela *Hüzünlü Menekşeler* romanında anlatılanlar bir şehit öğretmenin hayatı anlatılır (vak'a zamanı), bu yıllarda yaşanmış olaylar, 15 yıl sonra kaleme alınıp anlatır (anlatma zamanı). Geriye dönüşlerle kapsamlı bir boyut kazanan zaman diliminde oluşan olaylar iki hafta süren bir süreç diliminde sunulur (bu romancı tarafından kurgulanan anlatı sistemindeki itibari zamandır ve bu zaman görecedir, yazardan yazara değişir. Yani uzun yılları kapsayan bu olay, birkaç haftada anlatılır.

Zaman konusunda üzerinde durulması gereken bir nokta da olayın anlatılma süresidir. Bir romanda olaylar; yıl, ay, gün, saat ölçüleriyle anlatıldığı gibi, dün, ertesi gün, birkaç gün, o gün, bir gün… gibi belirsizlik arz eden işaretlerle de sunulur. Bir yazardan, olayları mutlaka kronolojik sıraya göre anlatması beklenmemelidir.

Mavi Madalyon 2- Konaktaki Hazine romanında, Hasan Amca çocukları Amasra'ya götürmek için ailelerinden izin alır ve ertesi gün yola çıkarlar. Olaylar, ertesi gün şeklinde sunulur kronolojik sıraya göre verilmez.

Zamanın, geçmişle gelecek arasındaki çizginin de sınırlarını kaldırmak ister. Erdoğan bunu romanda şu şekilde dile getirir: '' Hasan Amca'nın Boğaz'daki semtleri anlatmasını boşuna bekledik. Burada öğretmenlik yaptığı yıllardan kim bilir hangi hatıraları gözünde canlanmış dalıp gitmişti. Onu kendi haline bıraktık'' (Erdoğan, 2018, s. 6).

Yine *Demiryolu Akşamları* romanında, kronolojik bir sıraya göre vermeden zaman tanımını yapar: ''Aşina yollarda, yarı uykulu gözlerle arada bir selamlaşmalar… Banliyö treninin uzaklardan duyulan keskin düdüğü ve telaşı on dakikayı geçmeyen adımlar'' (Erdoğan, 2007, s. 5).

Bayram Sevinci romanında, zaman belirlenemez kılınarak geçmiş ve gelecek arasında çizgiler var edilir Bugünde yaşayan, gelecekten endişelenen bir kimlik iken birdenbire geçmişte bulur kendini kahraman: '' Aaah, nerede o eski bayramlar? Nerede çocukluğumuz? Nerede atlıkarıncalar, neşeli bayram yerleri? Değişen zaman mı, yoksa insanlar mı?.. Neleri kaybettik, neleri unuttuk? Hangi birini anlatsam bilmem ki! O bayramlar geri gelmez. Bunu bütün yaşlılar bilir. Bizi teselli eden öylesine güzel anılara sahip olmak'' (Erdoğan, 2019, s. 54).

Görüldüğü üzere Erdoğan'ın romanlarında zaman, bazen insanı geçmişe götürür, bazen kronolojik bir sıraya sokmadan 'ertesi gün', 'on dakika', 'bir gün', 'o gün' şeklinde zamanı tanımlar, bazen de geçmiş ve gelecek arasında çizgiler çizer ve okura bu durumu yansıtır.

2.1.5. Mekân

Roman ve hikâyenin genel yapısı içinde yer alan bakış açısı, kişi, vaka, zaman gibi öğelerin yanında mekân da anlatının temel unsurlarından biridir. Vakanın

anlatılabilmesi için mutlaka bir yer olması gerekir. Çünkü bir anlatıda mekânın varlığı, o anlatının gerçekliğiyle ilişkilidir denilebilir.

Bir anlatıda mekân unsuru anlatılırken; olayların geçtiği çerçeveyi sunmak, kahramanları çizmek, atmosfer yaratmak gibi noktalar kullanılabilir ve bunları kullanmanın temelinde ise anlatılanlara bir gerçeklik katma kaygısı vardır.

Bir anlatıda yer alan mekânların işlevlerinden bahseden Narlı, mekân hakkında şöyle söyler: ‘’Her şeyden önce ve en azından olayların bir dekorudur. Ama genel olarak mekân, vakanın varlık bulduğu yer, şahısların içinde yaşadıkları, kendi oluşlarını fark ettikleri alandır’’ (Narlı, 2002, s. 98) der ve mekânın olay- şahıs ilişkisine vurgu yapar.

Anlatıda önemli bir yere sahip olan mekân unsuru, romanda yer alan kişi ve vakalarda etkisini gösterir. Toplumsal bir nitelik kazanması açısından mekânın varlığı değerlidir. Tekin bu konu hakkında şöyle söyler: ‘’Mekân, temel niteliği itibariyle kapsamlı bir kavramdır ve içinde, toplumsallaşmanın temel değerini barındırır. En geniş anlamıyla mekân, uygarlığın ve uygarlaşmanın vitrinidir. İnsanlığın uygarlaşma serüveninin ilk ayak izlerini mekânda görürüz. Dolayısıyla mekân, genel ve geniş anlamda maddi ve manevi değerler manzumesini içinde barındırmaktadır’’ (Tekin, 2017, s. 145).

Klasik romanlarda mekân algısı, mekânın işleniş ve ele alış biçimi önemlidir. Mekân anlayışı bireyin psikolojik durumunun ötesine geçer ve bazı anlatılarda vaka ile birlikte anılır. Uzun uzun mekân tasvirleri, bir tablo gibi göze çarpan mekân algısı, mekânın toplumun aynası olma özelliğinin öne çıkarılır ve bunlar klasik romanın temel özelliklerindendir.

Yılmaz Erdoğan’ın romanlarında da bu gerçek yadsınamaz. Anlatılarının çoğunda mekân vaka ile birlikte anılır. Romanlarında olayların geçtiği mekânlar tasvir edilir ve gerçek mekânlar yer alır.

Mesela *Demiryolu Akşamları* romanında, mekân olarak tren yolu seçilmiştir. Romanda evi terk eden Selim, babasının başka bir kadınla evlenmesi kararı ve kardeşlerinin evden gidişiyle bunalıma girer ve o da evi terk eden bir tip olarak karşımıza çıkar. Bu tip dolayısıyla seçilen mekânın gerçekliği de yerli yerindedir denilebilir:

‘’ Tren yollarında hayat… Ay ışığının soluk aydınlığında, hafif bir rüzgarın ağaç yapraklarındaki hışırtısı, bir çekirgenin tekdüze ötüşleri ve birbirleriyle yarış edercesine yükselen apartmanların gece lambalarının loş ışıkları gecenin karanlığını süslüyordu. Elinde sıkı sıkı tuttuğu valizle, caddenin ıssızlığından korku duymadan sakin adımlarla yürürken, ne yapması gerektiğine karar veremiyordu. Önünde zor günler onu bekliyordu’’ (Erdoğan, 2007, s. 99).

Hüzünlü Menekşeler romanında da gerçek bir mekânda geçer olay. Yazar, şehit bir öğretmenin Diyarbakır’ın bir köyünde öğretmenlik yaptığı yılları anlatır: ‘’Babasıyla birlikte İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne giderken merkez ya da ilçedeki okullardan birinde görev verileceğini düşünüyorlarmış. Mezra gibi bir köye verildiğini öğrenince çok şaşırmış. Üstelik insanların gezmek için bile gitmedikleri bir yermiş. Köye sadece köy muhtarı ile birlikte gidip gelebiliyorlarmış. Telefon için hafta sonları ilçeye gitmeleri gerekiyormuş’’ (Erdoğan, 2011, s. 139).

Mavi Madalyon isimli romanında da gerçek bir mekândan yararlanılmış, fakat sadece İstanbul şehri olarak belirtilip Harem-Sirkeci ilk mekân olarak seçilir:

‘’Nemli bir havada, Harem-Sirkeci vapurundayız. Bir yanımda İsmail diğer yanımda Hasan Amca… Vapurun rüzgârıyla yüzlerimiz serin, saçlarımız dalga dalga’’ (Erdoğan, 2018, s. 5).

Yine *Bayram Sevinci* romanında, Sadi Bey’in fabrikası mekân olarak ele alınır. Bu romanda da mekân olarak seçilen fabrikanın ayrıntılı tasviri yapılır:

‘’ Fabrika, İstanbul yolunda, hafif meyilli, kıraç bir tepenin üzerindeydi. Tel örgülerle çevrili, geniş bir bahçesi vardı. Bekçi kulübesi de etrafındaki güzelliklerle uyumluydu. Bina ve kulübenin bakımlı ve boyalı olması, yalnızca iyi bir görüntü değil, fabrikanın çalışma düzeni hakkında da olumlu bir hava veriyordu’’ (Erdoğan, 2019, s. 5).

Erdoğan’ın romanlarında mekân, önemle üzerinde durulur ve anlatılır. Romanlarında geçen yerler genelde gerçek mekânlardır ve ayrıntıların yer aldığı mekânlardır. Mekân denilen unsur onun romanlarında bilinen, tanınan ve gerçek yerlerdir.

2.1.6. Dil ve Üslup

Bir anlatıda yer alan önemli yapı taşlarından bir diğer unsur da dil ve üsluptur. Dil ve üslup, bir yazarın kendini en iyi ifade ettiği, diğerlerinden farklı olduğunu gösterdiği araçtır. Bir noktada yazarın kullandığı dil ve üslup, onun beslendiği kültür ve estetik gelişimini de gösterir.

Henri Bergson, *Metafizik Dersleri'*nde dilin ortak ve müşterek bir zemin olduğunu, bir disiplin içinde var olduğunu şöyle açıklar: Her öznel intiba kişisel ve özgündür, bununla birlikte tüm çeşitli intibalar bir ve aynı kelimeyle ifade edilebilir. Dil de tüm bilinçler için müşterek bir alan kurar. Dolayısıyla bu kişisel intibalarda, müşterek bir dilde anlatılabilmeleri ve bu dilin mantık ve dilbilgisi kurallarına tabi olmaları için gereken her şey bulunur'' (Bergson, 2014, s. 46).

İdil dil ile ilgili görüşünü şu şekilde açıklar: ''Gerek somut, gerekse soyut tüm duygu ve düşüncelerin aktarılmasında en yaygın kullanım aracı en önemli ve en etkili iletişim araçlarından biridir'' (İdil, 1983, s. 103).

İletişim araçlarından olan dil hem insanlar arasında hem de edebi türler için önemli birer araçtır. Parla dilin önemini ve metne yoğunlaşmanın gerektiğini şöyle açıklamaktadır: ''Kendisini bekleyen en büyük belirsizlikten henüz haberi yoktu. Çünkü ilk durağının da son durağının da metin olduğuna inanıyordu. Ta ki yapısalcı ve post yapısalcı uyarılarla, metni anlamlandırmada ancak bir ara durak olduğu, metnin arkasında ve kendisinin arkasında hiçbir zaman tamamına erişemeyeceği bir başka derya, uçsuz bucaksız bir işaretler sistemi, yani dil olduğu kendisine hatırlatılıncaya kadar'' (Parla, s. 179).

Bir edebi türün ne kadar nitelikli olduğunu belirlemek için bu iletişim aracının varlığı ve önemi ayrı bir noktadan değerlendirilmelidir.

İdil, bu durumu şu şekilde açıklar: ''Dil ise romanın kullanım aracıdır. Her sanat kolunun içinde barındırdığı, var olması gereken teknik özellikleri gibi, romanın da var olması gereken teknik özelliklerinden en önemlisi dil ustalığıdır'' (İdil, 1983, s. 102). Diyerek anlatıyı farklı kılan o dilin fonksiyonu olduğunu böyle ifade etmiştir. Tekin ise dilin tanımını şöyle yapar: ''Dil, bir anlatım ve iletişim aracıdır. Destan, masal, hikâye ve roman gibi anlatıma dayalı edebî türler, bu araçtan farklı düzeylerde ve farklı beklentilerle yararlanırlar'' (Tekin, 2017, s. 142).

Anlatıdaki üslup meselesine baktığımız zaman İdil'in getirdiği şu tanım bir anlamda var olması gereken üslubu da geniş bir alana taşımaktadır: ''Üslup daha çok ayrıntı seçimiyle ilintili bir konu olmakla, romanın bütünü içinde dolaylı dolaysız tüm ilişkileri içine alır. Yani başka bir deyişle üslup, romanın anlatım dilini, bakış açısını, ayrıntı seçimini; kısacası yazarın dünyayı kavrayışındaki yönetimin tümünü kapsayan daha büyük bir alandır'' (İdil, 1983, s. 101-102).

Üslubu belirleyen dildir. Aktaş'ın üslup dilbilim ilişkisine dair görüşleri konuya açıklık getirebilir: ''Üslup incelemesi, dilbilimden çok edebiyat araştırmasına, edebiyat araştırmasından çok dilbilime yakın bir çalışma alanıdır. Denilebilir ki, bir metnin üslup bakımından değerlendirilmesi, edebiyat araştırmasıyla dilbilimin üst üste çakıştığı bir sahada yer alan bağımsız bir disiplindir. Dil bilim de, daha ziyade Saussure'ün ayrımındaki dil üzerinde durmaktadır. Üslup incelemesi ise, aynı malzemenin metin adını verdiğimiz çok yönlü sistem içinde kazandığı söz değerinin araştırmaya yöneliktir'' (Aktaş, 2002, s. 13).

Üslup meselesi bir anlatının nasıl oluştuğunu, neyle tanımlamamız gerektiğini söyler. Anlatının dili, imlası, biçimi gibi hususlarının altında üslup yatar denilebilir. Tekin'in bu konu üzerine getirdiği tanım da şöyledir: ''Üslup, anlatımının kazandığı biçimdir. Bir metin; dil, imla, noktalama, cümle, konu, zaman, vak'a, mekân… vs. gibi bir dizi birimden oluşur. Bunlar bir bakıma metnin ham malzemeleridir. Bu malzemelerin, ele alınıp işlenmesi, nihayet işlevsel bir mahiyet kazanması üslupla mümkün olabilir'' (Tekin, 2017, s. 183).

Dil ve üslup seçiminde amaç bir metnin imla, cümle yapısı, zaman-mekân-şahıs gibi genel yapı ile hikâyenin genel yapısının biçim ve kurgunun birleşimidir denilebilir.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında kullandığı dil ve üslup da romantik/coşkulu bir dil kullanır. Bu dil, romanlarda günlük hayat, sıradan yaşamlar yerine macera, insan sevgisi, aşk gibi daha romantik kavramları merkeze koyarlar. Romanların bazılarında ise ara ara hissettiğimiz bilgilendirici bir dil kullanılır. Bu dilin önemi ve amacı ise okura bir şeyler öğretmektir ve bu durumda eserlerin dili yalnızca bilgi paylaşmaya, somut gerçekler sunmaya yöneliktir.

Bir anlatıda yazarın üslubu kullandığı anlatım teknikleriyle de ilişkilidir. Anlatıdaki anlatıcının konumu, kullandığı bakış açısı, zaman ve mekân algısı, vaka ve kişiler yazarın üslubunu net bir şekilde görmemizi sağlar. Erdoğan'ın romanlarında kullandığı dil ve üslubu da kullandığı anlatım teknikleriyle görebiliriz.

2.2.ANLATIM TEKNİKLERİ

2.2.1. Anlatma ve Gösterme Teknikleri

Romanda anlatıcının ön plana çıktığı bir olayı ve durumu yansıtan metinler anlatma ve gösterme ağırlıklı metinlerdir. Anlatma yönteminde okuyucunun dikkati anlatanın üzerindedir. Gösterme yönteminde ise bir romanda yer alan diyalog parçalarıdır. Okuyucu, bu parçalarda yer alan duygu ve düşüncelere doğrudan şahit olur. Diyaloglar olaylara göre veya sırf diyalog şeklinde de verilir.

Anlatma ile gösterme arasında Percy Lubbock şöyle ayrım yapar: ''Anlatma okuyucunun yüzü hikâyeye dönüktür, onun sözlerine kulak vermektedir; göstermede ise okuyucunun gözleri hikâyeye çevrilmiş, onu seyretmektedir. Anlatmada herhangi bir duygu yoğunluğu yaratılamaz, çünkü okuyucu olaylar ve kişilerle baş başa bırakmış, kendisi aradan çekilmiş izlenimini uyandırır. Bundan ötürü tanrısal bakış açısından yazılan romanlarda genellikle egemen olan yöntem anlatma yöntemidir'' (Ü. Aytür, 1977: s. 22-24).

Yılmaz Erdoğan, romanlarında hem anlatma hem de gösterme yöntemini kullanmıştır. Mesela *Yayladan mı Geliyon* isimli romanında gösterme tekniğinden söz edilebilir: ''Kendine bile hayrı olmasa da etrafta ondan başka görgü tanığı yoktu.

Yanına yaklaştı:

-Hemşerim bakar mısın?

-Buyur

-Karşıya atımı bağlamıştım, bulamıyorum. Nereye gittiğini gördün mü?

- Haa o mu? Gitti, gitti!

-Nereye gitti.

-Götürdüler!.. Götürdüler!..

-Kim götürdü?

-Hani şu kel zabıta var ya! İşte o aldı gitti. Bir de hav hav vardı. O da arkalarından gitti.

-Ne tarafa gittiler?

Sarhoş derin bir düşünceye daldı. Bu arada kıs bir süre kestirdi. Biraz kendine gelince kafasını kaldırdı.

-Filmde öyle bir sahne yok. Kopmuş abi. Film işte orada kopmuş.

-Bu zabıtanın ismi ne?

-Kel, kel. Benimle uğraşamasın da nereye giderse gitsin. Zaten kafamı bozup duruyor. Bir gün tutacağım yakasından. ‘’Ulan bana bak’’ diyeceğim. ‘’Sen bir duble rakının fiyatını biliyor musun? Bilmiyorsun… O zaman bana ne diye karışıyorsun?.. Bilmiyorsan…O zaman bana ne diye karışıyorsun?.. Benimle uğraşacağına sen git ananın tavuklarını güt. Benim gibi garibanla ne uğraşıp duruyorsun! ‘’ Öyle değil mi, haksız mıyım abi?’’ (Erdoğan, 2009, s.70).

Yine *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar* romanında, okuyucuyu kahramanın duygu ve düşünceleri ile baş başa bırakır:

‘’Gecenin karanlığında sınırı dik yamaçlardan yürüyerek geçmeye çalışan bir mülteci gibi Serpil’in yüreği kıpır kıpırdı. Yolu ve tehlikeyi biliyor, fakat yanındaki üç nefesi de mutlu görmek istiyordu.

-Kızım ne telefonu, bu kapının zili, dedi.

Onu ilk anlayan Semra oldu.

-Baba! Babam geldi. Biliyordum, biliyordum!.. Onu arada bir üzsem de babam beni seviyor. Her şeye rağmen seviyor.

Salih bu görevin kızlara ait olduğunu her zaman ısrarla söylüyordu.

-Kimse kapıyı açmayacak mı?

Semra bağırarak ve sevinç çığlıkları atarak yerinden fırladı.

-Biliyordum!.. Biliyordum!..

Salih’in yüzü görülmeye değerdi. Hayat mutluluk ve sevginin renklerinden yaptığı uçurtma gökyüzünün engin maviliklerinde gönlünce uçuyordu.

-Ben de elimde suluboya var demiştim.

Önce sevindi:

-Hoş geldin baba!

Sonra hüzünlendi:

-Elveda masa örtüsü!..‘’(Erdoğan, 2019, s. 97-98).

Unutulan Sır romanında da Erdoğan, her şeyi bilen, her şeyi gören, her şeyi sezen anlatıcı konumundan yola çıkarak anlatma tekniğini kullanmıştır: '' Yol, Karadeniz'in kıyısında bir süre devam etti. Denizin göz alıcı maviliği kıyının ahenkli yeşilliği ile bütünleşmiş, akıl almaz güzellikte bir manzara sergiliyordu. Önlerindeki yarım günde kimse bunun farkında değildi. Ya da öyle görünmeye çalışıyorlardı. Düşünceler, bakışlar, sözler ve yüzler hep aynı konuyla meşguldü.

Biraz sonra kasaba ve deniz gerilerde kaldı. Yol ve yeşilliklerin dışında dünya ile bağları koptu. Şehirlerarası karayoluna kadar belli bir hızın üzerine çıkmayan otobüsteki en fazla hareket, müzik parçalarının arka arkaya sıralanmasıydı. Özellikle arka koltuklarda oturanlar daha fazla sabredememiş, şoförün ikazlarına rağmen aralarında gürültülü bir sesle konuşmaya başlamışlardı. Bugün özel bir gündü. Onun haklı olmasının fazla bir önemi yoktu'' (Erdoğan, 2007, s. 79).

Romanda kahramanın ne yapacağı ve nasıl bir yol izlemesi gerektiği gibi bilgileri anlatma-gösterme tekniğiyle anlatıcı okura sunar:

''Metin ise huzursuz ve hırçındı. Böyle olmaması gerektiğini biliyor yine de kendisine engel olamıyordu. Otobüse bindiğinden itibaren dönüşü olmayan bir yere gidiyormuş gibi sıkılmaya başlamış, yolun uzamasından tedirgin olmuştu. Sınava da bu haliyle girerse emeklerine yazık olacaktı'' (Erdoğan, 2007, s. 80).

2.2.2. Geriye Dönüş Tekniği

Anlatı zaman bakımından geçişler şeklinde verilir. Şimdiden geçmişe, geçmişten geleceğe zaman akışlarının olduğu bir türdür. Bu tekniği kullanan yazar, anlatılarda temel olan zaman dilimi geçmiş zamanı kullanır.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Anlatıda zaman düz bir şekilde değil de şimdi- gelecek arasında kurgulanır. Erdoğan, romanlarındaki kurguyu sıradan bir şekilde anlatmak yerine zaman ve mekânı farklı şekilde vermeye çalışır.

Erdoğan *Güzel Yurdum* romanında bu anlatım tekniğini kullanmış. (Ben) anlatıcı şimdiki zamanda kişi ve olayları anlatırken bir başka ben anlatıcıya bürünerek geçmiş zamanda yolculuğa çıkar. Romanda Aysun isimli kahraman üzerinden otobüsteki konuşmalardan bir anda uzun yıllar ötesine gider:

‘’Aysu Hanım’ın yüzü ve bakışları bir anda uzun yıllar ötesine gitti. Gençlik yılları bir film şeridi gibi gözlerinde canlandı. Ayvalık’ta geçen çocukluk yıllarından sonra babasının tayini ile Adapazarı’na gelmişlerdi. Lise yıllarında her şey ne güzeldi. Sonra babasının vefatı ve annesinin başını alıp gitmesi üzerine çileli yıllar başlamıştı.

Almanya’dan kesin dönüş yapan amcası sahip çıkmasa, ne öğretmenlik ne de bir başka mesleğe atılamaz; karanlık bir geleceğe doğru yürürken kim bilir ne kötülüklerle karşılaşırdı.

Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okurken, kucağında kitap ve defterleriyle, ağaçlardaki sarı yaprakların kaldırımlara dökülmelerini seyrederek dalgın adımlarla evlerine doğru yürüdüğü yılları hiç unutamıyordu’’ (Erdoğan, 2008, s. 25).

Yine *Mavi Madalyon 4- İstanbul Hatırası* romanında, geriye dönüş tekniğinin kullanıldığını söyleyebiliriz. ‘’Hasan Amca’nın Boğaz’daki semtleri anlatmasını boşuna bekledik. Burada öğretmenlik yaptığı yıllardan kim bilir hangi hatıraları gözünde canlanmış, dalıp gitmişti. Onu kendi haline bıraktık’’ (Erdoğan, 2018, s. 6). Romanın ilk saylarında kahraman şimdiden geçmişe, öğretmenlik yaptığı yıllardaki anılara yolculuk yapar.

Unutulan Sır romanında, yaşlı doktor kahvesini yudumlarken geçmişte üniversitede ders verdiği talebelerini, başhekimlik yaptığı hastanedeki çalışanları ve kasabada ileri gelen insanları hatırlar:

‘’Yaşlı Doktor, şöminenin karşısındaki koltuğunda kahvesini yudumlarken derin düşüncelere dalmıştı. İnsanlık hizmetinde kullanılan bir ömürden sonra yaklaşık on aydır yaşadığı yalnız hayatı düşünüyordu. Bu eve geldiği günden itibaren hâli ve durumu ne olursa olsun kendisini ziyarete gelmek isteyenleri kabul etmemişti. Kasabının ileri gelenlerinden tutun da üniversitede ders verdiği talebelerine, başhekimlik yaptığı hastanedeki çalışanlardan, yıllarca iç içe olduğu hastalarına varıncaya kadar kimseyle görüşmeye yanaşmamıştı. Günlerini, odasında dinlenerek, kitap okuyarak ve evinin arkasında nehire kadar uzanan, içinde çam ağaçlarının bulunduğu bahçesindeki yeşillikleri seyrederek geçiriyordu’’ (Erdoğan, 2007, s. 16).

Bayram Sevinci romanında da bir bayram sabahına uyanan ailenin geçmiş bayramları ne kadar özledikleri anlatırlar. Şimdi ve geçmiş bayramlar iç içe geçer:

‘’Aaah, nerede o eski bayramlar?.. Nerede çocukluğumuz?.. Nerede atlıkarıncalar, neşeli bayram yerleri?.. Değişen zaman mı, yoksa insanlar mı?.. Neleri kaybettik, neleri unuttuk? Hangi birini anlatsam bilmem ki!.. O bayramlar geri gelmez. Bunu bütün yaşlılar bilir. Bizi teselli eden öylesine güzel anılara sahip olmak’’ (Erdoğan, 2019, s. 54).

Bu romanda da görüldüğü üzere Erdoğan, hayatın olağan çizgide, düz bir şekilde değil de farklı bir kurgu ve anlatım tekniğiyle ele almıştır.

2.2.3. Diyalog Tekniği

Diyalog tekniği, iki veya daha fazla kişi arasında gelişen konuşma eylemidir. Yazarlar bu teknikle kahramanların düşünce ve fikirlerini aktararak anlatıyı zenginleştirme yoluna gitmişlerdir.

Erdoğan’ın romanlarında kahramanların birbiriyle yaptığı diyaloglar yer almaktadır. Bu diyaloglar, genelde kısa cümlelerden oluşmuş ve olayın akışına göre oluşturulur.

Mesela *Hüzünlü Menekşeler* romanında Büşra ile Betül isimli kahraman arasında şöyle bir diyalog yer alır:

‘’ Betül:

-Bence yeterince oyalandık, dedi. Gecikmeden yola çıkalım.

Büşra:

-Ben okula gidiyorum, diyerek hareketlendi.

Nesrin müdahale etmeye mecbur kaldı:

-Kızım sen okula gidiyorsun da biz bu adamları nasıl tanıyacağız’’ (Erdoğan, 2011, s. 40).

Kayıp Liseli isimli romanında da karşılaşırız diyalogla. Bu romanda genç kız ile yaşlı amcanın arasında geçen diyalog anlatıyı daha iyi anlamamızı sağlar:

‘’Sıkılmaya başladım. Gidelim artık.

-Erol çok kabasın.

- Sen de fazla sakin.

-Seni hiç bu kadar hırçın görmemiştim.

Tartışma ilerledikçe Şevki’nin her cümlesi ateşle oynuyordu.

-Onun başka bilmediğin, görmediğin yönleri de olabilir.

Erol, yaşlı adam dikleşti.

-Ne demek istiyorsun?

-on dokuz yaşında bir genç kız ikna etmek senin için pek zor olmamıştır.

-İkiniz de sabrımı taşırmaya başladınız!

Nedime:

-Erol seni tanıyamıyorum, diye başını salladı.

Şevki'nin taarruzu devam ediyordu'' (Erdoğan, 2006, s. 60).

Mavi Madalyon 4- İstanbul Hatırası romanında da iki çocuğun korku dolu duygularıyla karşı karşıya kalırız ve bu duygu, diyaloglarla verilir:

''Nila ve Akina el ele tutuştular. İlkin onlara:

''Korkuyor musunuz diye sordu.

Nila:

''Sen korkuyor musunuz? dedi.

''Aslında ben de korkuyorum diye bir cevap aldı.

Jane:

''Ben korkmuyorum.'' diye övündü.

İsmail, Jane'den habersiz onun kulağına yakın bir yerde ellerini hızla birbirine vurdu. Jane'den bir çığlık sesi gelince hepimiz güldük'' (Erdoğan, 2018, s. 129).

Erdoğan'ın romanlarında yer alan diyalog tekniği, onun anlatılarında yer alır.

Beyaz Perde'nin Yakamozları isimli romanda, Nihat'ın Serhat'ı düşünceli görmesi ve ona soru sormasıyla diyalog başlar:

'' ''Hayırdır, canını sıkan bir şey mi var?'' diye sordu.

''Merak ettiğim bir konu var. Yarın için heyecanlı mısın?''

''Neden?''

''Unutmuş olamazsın. Hani senin için yönetmenle görüşecektik ya!..''

'' Eee?..''

''Yani heyecanlı değil misin?''

''Hayır, eh işte, biraz…''

''Nihat, bazen seni tanımıyorum. Bence bu görüşme çok önemli. Bir sinema filminde oynayacaksın.''

‘’Nihat bazen seni tanıyamıyorum. Bence bu görüşme çok önemli. Bir sinema filminde oynayacaksın.’’

‘’Kesin değil ki…’’

‘’Orası öyle am…’’

‘’Olursa olur, olmazsa olmaz. Olmazsa bu dünyanın sonu değil. Bence şimdiden kendimizi strese sokmaya gerek yok.’’

‘’Ben yine derim ki…’’

‘’Gel hadi, kahvaltı saati!’’

‘’Diyorum ki yardımcı oyuncu gerekirse…’’

Nihat konuyu kapattı ve yürüdü.

Serhat düşünceli olduğunda adımları yavaşlıyordu.

Geri dönerlerken Serhat kapının önünde Nihat’ın kulağına eğilerek dedi ki:

‘’Saçların biraz daha uzun olsaydı…’’

‘’Niye ki?..’’

‘’Alnına düşen saçlar, kafanı şöyle geriye doğru salladığında yana kayar ve gözlerin ortaya çıkardı.’’

‘’Bu hareket seni sevimli gösterirdi.’’

‘’Ne için?..’’

‘’Diyorum ki uzun saç filmlerde güzel duruyor.’’

‘’Bu kadar koşuşturmacanın arasında bunu mu düşündün?’’

‘’Evet.’’

‘’Eğer aklını başına almazsan, eve gidince bir sürahi su bulur, kafandan aşağı dökerim.’’

‘’Tamam tamam, sustum’’(Erdoğan, 2019, s. 75-76).

Kaptan Fırtına isimli romanda da Binbaşı Tahir, iki arkadaşını bir pastaneye götürür ve garsonla beraber bir diyalog gerçekleştirir:

‘’Bize üç kahvaltı!’’

Kaptan Fırtına bakışlarını duvardaki saate çevirdi:

‘‘Yemek saati değil mi’’?

Binbaşı sertçe baktı:

‘’Öyle her yere harcayacak kadar paramız yok. Hem daha sizleri affettiğimi söyleyemedim.’’

Kaptan Fırtına, Mülazım Nuri'ye, ''Mecburen susacağız!'' der gibi baktı. O çaresizliği dünden kabullenmişti.

Garson, kahvaltı tabaklarını ve çayı getirince sessiz bir kahvaltı başladı.

Komutan öylesine bir soru sordu:

''Bugün ne yapacaksınız?''

''Emirlerinizi bekliyoruz.''

''Ha şöyle, adam olun. Ben Alman Büyükelçiliğine uğrayacağım. Büyükelçiliğin hali de içler acısı ya neyse'' (Erdoğan, 2019, s. 58).

Erdoğan'ın bazı romanlarında diyalog tekniği yer almaktadır. Genellikle iki insan arasında olan diyaloglar kullanılmıştır.

2.2.4. Mektup Tekniği

Mektup, hem anlatım biçimidir hem de bir türün adıdır. İnsanlık tarihine, kültürüne, edebiyatına katkı sağlamıştır. Amaç mektup türünü tanıtmak değil, asıl amaç mektubun edebiyat alanındaki önemine değinmektir.

Mektup tekniği, roman türünde genellikle iki şekilde kullanılır: İlki romanın özel olması ve peş peşe gelen mektupla şekillenmesidir. İkincisi ise tekniğin romanın genelinde ve gerektiği zaman kullanılmasıdır.

''Mektuplu roman, bir veya daha fazla karakter tarafından yazılmış mektuplarla biçimlenmiş bir romandır. Bu tarz, yazara romanın aksiyonuna bizzat müdahale etmeksizin karakterlerin duygu ve tepkilerini sunma fırsatı vermektedir. Dahası, mektuplar, olayın (aksiyonun) can alıcı yerinde yazıldıklarından olaya canlılık katmaktadır'' (Holman, 1972: s. 199).

Erdoğan'ın romanlarında ikisi de kullanılmıştır. Mesela *Bir Dilek Tut* romanında, müzeyi gezen öğrenciler bir mektup bulur ve bu mektup romanın diğer bölümlerinde açığa çıkar: '' Nilüfer öğretmen, babasından kalan ve birkaç gün öncesine kadar hiç bilmediği mektubu zarfından itina ile çıkardı. Yazılanları birkaç defa sessizce okudu. Gözyaşları daha fazlasına izin vermedi. Mektubu gözyaşlarıyla ıslatmamaya dikkat ederek yine zarfına koydu. Zarfı derin derin kokladı. Onu yerine kaldırmaları için geri vermek istiyor fakat bu cesareti kendinde bulamıyordu. Elleri titreyerek zarfı Feyza Hanım'a verdi'' (Erdoğan, 2019, s. 103).

Yine *Demiryolu Akşamları* romanında da Nurcan'ın babasına yazdığı mektubu görürüz. Bu mektup ailesine özlem duyan bir genç kızın sitemini yansıtır:

'' Babacığım;

Bu mektubum okunurken ben uzaklarda olacağım. Sizlerden neden ayrılmak istediğimi satırlarımı okuyunca daha iyi anlayacaksınız. Gideceğim belli bir yer yok. Ayrılışımın sizleri üzeceğini biliyorum. Anlatacaklarımı duyunca belki benden nefret bile edersiniz. Her şey bir okul arkadaşımın doğum günü partisinde, Eczacılık Fakültesinde okuyan Ferit isimli bir gençle tanıştırılmamla başladı. Buluşmaya başladık. Bir süre sonra muayene için doktora gittim. Hamile olduğumu öğrenince dünya başıma yıkıldı. Ferit'e durumumu anlatarak hemen evlenmemiz gerektiğini söyledim. Kabul etti. Bu kararımızı size bildirmek üzereyken o korkunç kaza her şeyi bir anda altüst etti. Düne kadar ne Ferit'in ne de henüz iki aylık bebeğimin öldüklerini bilmiyordum.

Artık yaşamam için sebep kalmadı. Böyle olmasını istemezdim. Eğer hayatıma son vermezsem ve özleminiz bir gün dayanılmaz olursa ancak o zaman yanınıza dönebilirim. Bunu öğrendiğinizde hakikatlerden sonra bir daha yüzümü görmek istemiyorsanız beni o kazada ölmüş kabul edin ve unutun. Sizleri asla unutmayacağım. Benden ne kadar nefret ederseniz edin, son nefesime kadar kalbimde yaşayacaksınız. Beni merak etmeyin ve sakın aramayın. Ümitlerimi yitirdim. Onları bulmadan yanınıza dönemem. Kızınız Nurcan'' (Erdoğan, 2007, s.66-67). diyerek Nurcan, babasına özel bir mektup yazmıştır ve romanda bu tekniği kullanarak duygu ve düşüncelerini dile getirmiştir.

Erdoğan'ın romanlarında mektup tekniği daha az yer almaktadır. Kullanılan romanda da özel mektup türüne yer verilmiştir.

2.2.5. Tasvir Tekniği

Tasvir, romanın kurmaca dünyasında yer alır ve kişi, zaman, olay, mekân gibi unsurları sanatla birleştirir. Tasvir etmek, bir şeyi olduğu gibi anlatmak, çizmek demek değil, o olayı gerçekmiş gibi hissettirmesidir.

''Tasvirin hem ruh durumlarını aydınlatması, hem dikkati dağıtmaması için, çevrenin olduğu gibi değil de yalnız telkin edici unsurlarına indirilerek verilmesi, bu unsurların bileşimi olan çevre tasvirinin de ruh durumlarıyla birlikte gelişmesi

gerekir. Eskiden romancılar romanlarına başlarken, bir piyes dekoru tasvir eder gibi çevreyi uzun boylu anlatırlar, o çevreye bir daha dönmezlerdi. Romana başlarken kılı kırk yararcasına anlatılan çevre, romanın kişilerini ne kadar yakından ilgilendirirse ilgilendirsin, daha onları tanımadığımız, tasvir edilen şeylerin onların hayatında oynayacağı rolü önceden anlayamadığımız için bizi ilgilendirmez. Hâlbuki bir ruh buhranını inceleyen romancının zaman zaman durarak kısaca, bazen tek bir kelime ile mobilyaya, eşyaya, pencereye, masaya ait bir noktayı belirtmesi, bir kişinin iç portresini aydınlatması bakımından son derece önemlidir'' (Yetgin, A.g.e. , s. 135).

İki tasvir çeşidi vardır. Bunlar nesnel tasvir ve öznel tasvirdir. Peki, nesnel tasvir ve öznel tasvir nedir bunlara bakalım. Olaylar olduğu gibi yani gerçek görüntüsüyle tasvir ediliyorsa nesnel tasvirdir. Buna karşılık tasvir edilen şeyi yazar, kendi duygularına ve düşüncelerine göre değiştiriyorsa bu tasvire de öznel tasvir denir.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında da öznel ve nesnel tasvir kullanılmıştır. Mesela *Bilsem ki Döneceksin romanında*, Sabiha, odasına giderken hangi duygu ve düşünce içinde olduğunu tasvir ederek aktarır:

''Ilık bir duş alıp odasına dönerken kendini bir kuş gibi hafif hissetti. Üzerinde, odasında giydiği eşofmanlar vardı. Saçları ıslaktı. Biraz kurulayıp bırakmıştı.

Aynanın yanındaki küçük raftan tarağını alıp yatağına oturdu. Saçlarını taramaya başladı'' (Erdoğan, 2006, s. 17).

Yine aynı romanın diğer bir sayfasında olayı olduğu gibi aktaran bir tasvir kullanılır:

''İstanbul, günün ilk saatlerinde bile hareketli ve canlıydı. Caddeler kalabalıkları daha şimdiden taşınmaya başlamış, iş yerlerinin hemen hepsi açılmıştı. Sabah temizliğinde geç kalanlar, işlerini bir an önce bitirme telaşındaydılar.

Otobüs Taksim Meydanı'nda boşalıyor, bir yerlere yetişme gayretindeki insanlarca yeniden dolduruluyordu. Özel ve ticari otolardan inip binenlerin haddi hesabı yoktu. Cadde kenarlarında günlük vedalaşmalar, bu meydanın en doğal görüntüleriydi'' (Erdoğan, 2006, s. 29).

Mavi Madalyon 1 isimli romanda da tasvir tekniğinden faydalanılmıştır diyebiliriz. Romanda kahraman anlatıcı, günün ilk saatlerini anlatırken kendi duygusunu katarak okura anlatır:

'' Günün ilk ışıkları… Uzaklardaki mavi tepelerden pırıl pırıl bir güneş… Bulutsuz bir gökyüzü… Dallarda neşeli kuş sesleri; kırlarda kelebekler… Yeni başlayan güne nazlı nazlı gülümseyen gelincikler, papatyalar… Renk renk kır çiçeklerinin arasında ak kulaklı tavşanlar, yaramaz sincaplar… Aşağılara doğru şırıl şırıl akan bir dere'' (Erdoğan, 2020, s. 5).

Demiryolu Akşamları romanında da yolda yürüyen Selim gördüğü yerleri, yaşadığı duyguları tasvir ederek anlatır:

''Aşina yollarda, yarı uykulu gözlerle arada bir selamlaşmalar… Banliyö treninin uzaklardan duyulan keskin düdüğü ve telaşı on dakikayı geçmeyen adımlar… Sincan yönüne gidecek yolcuların dışında, fabrika ve demiryolu işçilerinden istasyonda bekleyen kalmadı. Sonrası sessizlik… 7.15 trenine kadar.

Diğer mevsimlerdeki yorgun kalabalığı devam eden Ankara'da, daha şimdiden denize komşu beldelere kavuşacakları günlerin hayallerini yaşayanlar vardı. Çılgın yaz güneşinin kavurucu sıcakları kenar mahalle insanlarını bile şehirde tutamaz, iki haftaya kadar sokaklara ve trafiğe gözle görülür bir sakinlik; ticarette durgunluk hâkim olurdu'' (Erdoğan, 2007, s. 5).

Bir Dilek Tut isimli romanında, öznel bir tasvir kullanılır. Kahraman anlatıcı, romanda Dilek isimli bir genci öznel bir şekilde anlatır ve okura sunar:

'' Karakaşlı, kara gözlü… Ne zayıf, ne kilolu… Ne kısa ne uzun boylu… Merak edince sorgulayan, hatta bulunca yargılayan… Yaşı on, belki de on bir… Dürüst, açık sözlü ve özü sözü bir…

Dilek, dış görünüşüyle annesinin bütün özelliklerini taşıyan, kötü huylarını mutlu gülümsemesiyle tamamlayan sevimli bir kızdı. Herhangi bir ihtiyacı olduğunda asla kimsenin bilmesini istemezdi. Gururlu bir yapısı vardı. Karşısındakinin hatalarını incitmeden söyler, gerektiğinde ince espriler yapardı'' (Erdoğan, 2019, s. 12).

Kaptan Fırtına romanında da şehri anlatırken yapılan tasvir okura sunulur:

''Şehirdeki binalar süslü ve gösterişli, cadde ve sokaklar muntazamdı'' (Erdoğan, 2019, s. 20).diyerek başlayan öznel tasvir bir sonraki satırlarda kendini

nesnel tasvire bırakır: ‘’ Tahir Bey, dört dil bilen, iyi eğitimli, zeki ve entelektüel bir insandı. Yıllar geçtikçe beyazlaşan dalgalı saçları onun adeta en belirgin özelliği olmuştu. Mesleğiyle öylesine bütünleşmişti ki vücut ve yüz hatlarıyla bile o bir komutandı. Ağırbaşlı oluşu, sorunları çözmedeki dehasıyla İspanya Hükümetinin de güvenini kazanmıştı’’ (Erdoğan, 2019, s. 20).

Yine *Unutulan Sır* romanında nesnel bir tasvir ele alınır:

‘’Park sessiz, sokaklar ısısızdı. Ortalık bir başka karanlıktı bu gece. Lisenin yanındaki küçük parkın banklarındaki üç gencin fısıltı ile konuşmalarını kendilerinden başka kimse duymuyordu. Kuşkulu ve tedirgin bakışların ağırlığı altında ezilen parkta, gecenin sessizliğine ortak ağaçlar ve ürkütücü bir yalnızlık vardı. Yaprak bile kımıldamayan sakin bir gökyüzü onları rahatlatmaya yetmedi’’ (Erdoğan, 2007, s. 52).

2.2.6. İç Monolog Tekniği

İç monolog bir nevi iç diyalog gibidir. Kahraman iç dünyasında olan şeyleri dışa yansıtır. Bu yansıma ya bir ses ya da sese dönüşmeksizin insanın iç dünyasında gelişir ve okura duyumsatılır. Bu tekniğin amacı insanın iç dünyasında gelişen duygu ve düşüncelerin dışa yansıtılmasıdır.

İç monolog tekniğinin en önemli ayrıntı kullanılan dilin konuşma diline yakın olmasıdır.

Erdoğan da bazı romanlarında iç monolog tekniğini kullanmış, kahramanların iç dünyasını, duygu ve düşüncelerini içten ve doğal konuşmanın hâkim olduğu yöntemle okuru aktarır.

Mesela *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar* adlı romanda Erdoğan, iç monolog tekniğinden faydalanmıştır diyebiliriz. Anlatıcı tarafından doğal bir konuşma havasında okuru sunulmuştur. Roman kahramanı Serpil öğretmen ve çocuklarının hayat serüveni anlatıcıyla okur arasında kısaca şöyle öyküleşir: ‘’Davut’tan yine haber yok. Kabullenmeliyim, o gitti ve gelmiyor. Bizleri istemiyor. Belki kendine başka bir dünya kurdu. Geride kalanlar umrunda değil. Sen de üç çocukla koca İstanbul’da ne halin varsa gör! Ne yaparım, nereye giderim? Bir öğretmen maaşıyla onlara nasıl bakarım? Maaşın neredeyse yarısı ev kirasına gidiyor. Çocuklar büyüyor, sorumluluğum her geçen gün artıyor. Yarın sokakla tanıştıklarında, başka

insanlarla muhatap olduklarında onları koruyabilecek miyim?.. Serda üniversiteyi kazanırsa nasıl okutacağım? Kurulu bir düzenim var. Bütün gayretim bu düzeni ayakta tutabilmek. Davut'la hayatın üstesinden gelmek mümkündü. Oysa şimdi'' (Erdoğan, 2007, s.13).

Yine *Demiryolu Akşamları* romanında, ben anlatıcı son derece samimi bir dili okura sunmaktadır. Kendi içinden akıp gelen duygular sese karışır:

'' Bir gün kararımı verdim. Ankara'ya gidip çok paralı bir işe girecektim. Kazandığım paraları da annemle kız kardeşime gönderecektim. Bu kararımı anneme de söyledim. Çaresiz kabul etti. Zaten hastalığı iyiden iyiye çökertmişti. Ağlıyordu. En küçük bir şeye bile saatlerce ağlıyordu. Bir sabah üzerime biraz para ayarladım. Vedalaştıktan sonra terene atladığım gibi soluğu Ankara'da aldım. Bütün yol boyunca annemin ve kız kardeşimin beni uğurlarken gözlerindeki anlamları düşündüm. Acaba vefasız çıkmamdan mı korkuyorlardı? O zaman tutunacak bir dalları kalır mıydı? Babam ve ağabeyim gibi olmamaya yemin ettim'' (Erdoğan, 2007, s. 140).

Benim İçin Ne Dilersen romanında da öğretmenlerini çok seven öğrencilerin geçmiş ve gelecek arasında gidiş gelişlerinde duygu ve düşüncelerini doğal ve yalın bir halle okura yansıtmıştır: ''Ah be öğretmenim, şimdi burada olsan… Şöyle karşılıklı otursak, öğretmenler odasının kim bilir kaçıncı defa ısınmaktan tadını kaybetmiş çayını yudumlasak… Benim için yine kıyıda köşede şeker arasanız… Sizi çay kaşığı arama zahmetinden kurtarmak için bardak boşlarının içinden tahta çubuk bulsam… Sonra zil çalsa, bilerek isteyerek geç kalsak… Kapının önünde yazarlık grubu öğrencileri, dersi hatırlamak için görünüp dursalar'' (Erdoğan, 2018, s. 6).

Gülbahar romanında, anlatıdaki kahramanın ruh hali, durumu, duyguları yine anlatıcının dilinde doğal bir konuşma diliyle anlatılır ve romanda, ''Yıllarca yaşadığı şehri, yürüdüğü sokakları ve son iki yılını paylaştığı paşa konağını da terk etmişti.

Ya hatıraları?.. Onları nasıl bırakacaktı? Yıllar sonra bir gün oğluna babasını anlatırken buralardan Kaf Dağı'nın ardındaki memleket diye mi söz edecekti?.. Giden yalnızca bedeniydi. Yanına yine bedeninden bir canlı vardı. Kabrini veda gözyaşlarıyla ıslattığı o büyük insanın misal-i musağğarı ve nefes alan bir hatırasını da beraberinde götürüyordu'' (Erdoğan, 2006, s.7).

İç monolog tekniğinde anlatıcı aktiftir. Romanda oldukça doğal bir konuşma dilinin hâkim olduğu anlatı ile okur arasındaki mesafenin az da olsa kalktığı görülür. İç monolog tekniğiyle anlatıcının iç dünyası şeffaf bir şekilde yansır ve romandaki kahramanlarının duygu ve düşünceleri daha iyi hissedilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ROMANLARINDA ÖNE ÇIKAN TEMALAR

Memuriyet hayatının başladığı yıllarda roman yazarak edebiyat dünyasına adım atan Yılmaz Erdoğan, *Demiryolu Akşamları* isimli romanıyla 1980'li yıllarda Ankara'da yaşayan sokak çocuklarını anlatmıştır.

Erdoğan, romanlarında görülen konu seçimini şöyle açıklar: '' Hikâye fotoğraf çekimi gibi. Roman durumu böyle değil. Daha uzun soluklu düşünmek ve araştırmak gerekiyor. Siyasi, sosyal ve dramatik konulara girmiyorum. Yeterince bilinmeyen ve araştırılarak gün ışığına çıkartılabilecek konuları tercih ediyorum.''

Yılmaz Erdoğan, her romanının bir hikâyesi olduğunu şöyle açıklar: ''Her romanın hikâyesi vardır. Bazen biz onu buluruz bazen de o bizi. *Veda Etme Öğretmenim* de bir gün kasabada yeni bir hayata başlasam beni nasıl bir hayat bekler diye hayallerimi yazdım. *Kayıp Liseli* romanımda Büyükşehirlerde yalnız yaşayan insanlar sokak çocukları için çare olabilir mi sorusuna cevap aradım. *Bilsem ki Döneceksi*n romanında Türk sinemasında yapımcı yönetmen oyuncu bir gelecek doğmaz ana fikrinden yola çıkarak yazıldı. *Gülbahar* tarihi romandır. Fas'ta VadiüsSeyl savaşından sonra bir yeniçeri ayaklanmasında vurulan bir paşanın eşinin Cezayir'den İstanbul'a dönüş yolculuğunu anlatır. *Bir Sepet Sevgi* romanında, Malatya'daki bir babanın Ankara'da üniversitede okuyan oğlunu habersizce ziyarete gelmesiyle yaşanan olaylar. *Hüzünlü Menekşeler*, şehit öğretmenleri anlattığım bir romandır.''[2]

[2] Bu bölüm yazarla 10.01.2021 tarihinde yapılan görüşmeden elde edilen bilgilerden hareketle yazılmışır.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında dil ve üslup konularına göre şekillenmiştir. Yazmaya başladığı ilk zamanlarda romantik konuları tercih ettiği için üslubu da o yöndedir. Son zamanlarda yazdığı romanlarda eğitim konularına ağırlık verir. Konuya yoğunlaşır ve haftalarca, aylarca araştırma yapar. Mekân ve şahısları belirler ve zamanla malzemeler şekillenir. Örnek verecek olursak *Madalyon* serisindeki romanlarda kelime ve cümle bilgilerini geliştirmiş daha sonra Dilek serisi başlamıştır. Her iki seri romanında üslup aslında birbirinin devamı ve olgunlaşmış halidir. Dil ve üslubu, romanlarında geçen yeterince bilinmeyen ve araştırılarak gün ışığına çıkan konuların seçilmesi onu yer yer geleneksel roman türüne çeker.

Biz de bu doğrultuda Erdoğan'ın romanlarını tematik açıdan ele almaya çalışarak edebî kişiliğinin şekillenmesinde ilk adım olan bu romanları, yazarın hayatta yaşanılan olaylardan beslenip hayal dünyasını da kattığı konuları biçim ve kurguyla beraber daha yaratıcı bir noktaya getirmiş olduğunu söyleyebiliriz. Başlıklar altında ele alacağımız bunalım ve karmaşa, özlem, dostluk, tabiat, aşk, tarih, gelenek ve din gibi temalar yazarın genellikle romanlarında edindiği ana öğelerdir diyebiliriz.

3.1.BUNALIM VE KARMAŞA

Son dönem edebiyatı içerisinde yazan yazarların kullandığı temalardan bir diğeri de eserlerine nüfuz eden bunalım ve karmaşadır. Dünyada ekonomik ve teknolojik gelişmelerle beraber ortaya çıkan sonsuz ihtiyaç duygusu ile buna bağlı olarak olumsuz bir şekilde varlığını sürdüren bireyin varoluşsal sancısı dünya üzerinde git gide artmaktadır. İnsanoğlu yaşamını, diğer insanlarla ilişki içinde sürdürmeye çalışır fakat ortaya çıkan olumsuz olaylar ister istemez toplumu bunalıma sürükler. Bu olumsuz olaylar edebiyatın kaçınılmaz konusu olmuştur.

Dünya edebiyatından filozof ve yazar Sartre'ın *Bulantı* adlı romanı modern dünyanın insanın varlık problemi, hayatı anlamlandırma ve anlamsız kılma çabası sarmalında ilerlerken derinden derine okura nüfuz eden bunalımı da şöyle ifade eder: ''Bulantı bırakmadı beni, kolay kolay bırakacağını da sanmıyorum. Ama bir dert gözüyle bakmıyorum ona artık. Benim için bir hastalık, bir hırçınlık nöbeti olmaktan çıktı: Bulantı benim çünkü…'' (Sartre, 2015, s. 172).

Günümüzde bunalım insan için hayatın ta kendisidir. Ve tüm yaşanılan ekonomik, toplumsal ve psikolojik sorunların artması daha bencil, yalnız bir insan profili çizdi. Sonuç olarak da mutsuzluk, umutsuzluk, karamsarlık kendini göstermeye başladı.

Gabrıel Garcia Marouez *Labirentteki General* adlı romanında konuyla alakalı olarak başarısızlıklarıyla hayalleri arasında bir mücadele eden insanlara seslenir. O çılgınca yarışın biteceği gerçeği karşısında ürperir ve iç çeker. ''Lanet olsun bu labirentten nasıl çıkacağım.''

Toplum hayatında varlığını sürdürmeye çalışan bireyin yaşadığı bunalım, umutsuzluk ve yalnızlık gibi sıkıntılar hayatın anlam arayışı içinde insanın ruhunu sarmaktadır. Bu arayışlar insanı toplumdan yavaş yavaş uzaklaştırmakta ve topluma karşı yabancılaştırmaktadır. Modern dünyada bu durum çok fazla artmakta ve içinden çıkılamaz noktalara ulaşmaktadır.

Konuyla alakalı olarak İdil de Dünya edebiyatından hareketle bireylerin yaşadığı bunalımı, ''Gerek teknolojinin müthiş temposu gerekse endüstri toplumunun kentlere ittiği bireylerin sorunlarını yansıtma eğilimi bunalım edebiyatını yaratmıştır. Samuel Beckett'in, zaman zaman Sartre'ın, Camus'nün yapıtlarında yirminci yüzyıl bunalımının yarattığı insan tiplerine rastlanır'' (İdil, 1983, s.95).

Erdoğan'ın bazı romanlarında varoluşçuluk akımı etkilidir. Karmaşık duyguların içinde varlık ve yokluk sarmalından geçip yalnızlığa, toplumdan kaçışa, kendini arayışa vuran bireyin iç dünyası yansıtılır.

Erdoğan'ın romanlarında ele alınan önemli bir başlık bunalım, kaos ve karmaşadır. Yazar romanlarında bireyin kendini arayış mücadelesini işlemiştir. Romanlarında öne çıkan bu başlığı etkili bir şekilde okurun dünyasına sunmuştur.

Mesela *Demiryolu Akşamları* isimli romanında Erdoğan, öykü kahramanı Selim kendini ve kardeşlerini kısıtlayan babanın evde hapsolduğunu düşünüp özgürlüğünü arayış yoluna girmesi ve bu uğurda yaşadığı bunalım ve kaosu özgürlüğünü elinden alan babası üzerinden yaşayarak ondan intikam almanın yolunu evi terk ederek gösterir. Selim'in yaşadığı bu bunalımı Erdoğan satırlara şöyle yansıtır:

"Onun ölümünden sonra yalnızlığın derin acılarını duyarak yaşadığı bunalım, kız kardeşlerinin evden uzaklaşmalarından sonra dayanılmaz bir hal almıştı" (Erdoğan, 2007, s.98).

Bilsem ki Döneceksin romanında ise, anlatıcı kahraman İstanbul'a neden geldiğini bilmemektedir ve kendini sürekli sorgular. Sonra ünlü yönetmen Necip Bey'le Ankara'ya büyüdüğü eve bir yolculuk yapar. Romanda yaşanılan bu karmaşa ve kaos şöyle hikâyeleştirilir:

'' Sabiha uyuyamıyordu. Ankara'da her şey altüst olmuş, içinden çıkılamayacak bir hal almıştı. Ankara'daki okul arkadaşı Aysu'ndan telefonla öğrendiği hakikatler inanılacak gibi değildi. Sabiha bundan sonra ne yapacağını düşünmeye başladı. İstanbul'a gelen büyükbabasını nerede bulacaktı, hayatta olduğunu ve adresini ona nasıl bildirecekti'' (Erdoğan, 2006, s.84).

Unutulan Sır isimli romanda da yaşanılan bunalım ve karmaşa odalara, bahçeye, günlere, aylara ve yıllara kadar siner adeta. Metin Bey, arkadaşlarının hataları sonucu eşini kaybeder ve büyük bir boşluğa düşer. Bu boşluk onu yalnızlığa iter ve bu durum romanda, '' Bir yıl kadar önce meslektaşlarının gerçekleştirdiği başarısız bir ameliyat sonucu eşini kaybedince bütün servetine rağmen artık yaşadığı hayat dayanılmaz olmuştu. Yaşlı doktor, şöminenin karşısındaki koltuğunda kahvesini yudumlarken derin düşüncelere dalmıştı. İnsanlık hizmetinde kullanılan bir ömürden sonra yaklaşık on aydır yaşadığı yalnız hayatı düşünüyordu. Bu eve geldiği günden itibaren hâli ve durumu ne olursa olsun kendisini ziyarete gelmek isteyenleri kabul etmemişti. Kasabanın ileri gelenlerinden tutun da üniversitede ders verdiği talebelerine, başhekimlik yaptığı hastanedeki çalışanlardan, yıllarca iç içe olduğu hastalarına varıncaya kadar kimseyle görüşmemeye yanaşmamıştı'' (Erdoğan, 2007,

s. 16) diye ifade ederek bunalım ve karmaşayı böylece kahramanın benliğine geçirmiş olur.

Mavi Madalyon 1 isimli romanında, roman kahramanı Ömer, üvey evlat olduğunu öğrenir ve gerçek ailesini aramak için yola koyulur. Aradığı şey gerçek ailesi gibi görünse de asıl aradığı şey gerçek Ömer'in kim olduğudur. Yaşadığı bu bunalım ve kaos bütün benliğini sarar. Sonunda bu bunalımın kurtuluşunu ailesiyle yaşadığı evi terk etmesiyle bulur. Ömer'in yaşadığı bu bunalımı Erdoğan şöyle hikâye eder:

'' Günün ilk ışınları… Uzaklardaki mavi tepelerden süzülen pırıl pırıl bir güneş… Bulutsuz bir gökyüzü… Dallarda neşeli kuş sesleri; kırlarda kelebekler… Yeni başlayan güne nazlı nazlı gülümseyen gelincikler, papatyalar… Renk renk kır çiçeklerinin arasında ak kulaklı tavşanlar, yaramaz sincaplar… Aşağılara doğru şırıl şırıl akan bir dere… Bütün bu güzelliklerin karşısında insanın bahar şarkıları söyleyesi geliyor. Ne yazık ki ben hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyorum. Dünya zindan gibi… Ne baktığımı görüyor ne dokunduğumu hissedebiliyorum'' (Erdoğan, 2020, s. 6).

Erdoğan'ın eserlerindeki alıntılarda görüldüğü gibi bunalım ve karmaşayı romanlarının derinliğine sızdırmış gibidir. Romanlarda var olan kahramanların hayal ve gerçek arasındaki hayatlarına bir de bunalım ve karmaşa eklenir**.**

Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar isimli romanda, kahraman Serpil Hanım, eşinin kaybolması üzerine derin bir üzüntü duyar ve karakolun yolunu tutar. Orada bileklerinde kelepçe takılı çocuklara üzülmeyi düşünemeyen Serpil Hanım kaybolan eşi ve ondan geriye kalan sorumlulukları bedenine ağır gelir ve bunalıma girer. Bu olay hayatında derin izler bırakır. Romanda yaşanılan bu karmaşa ve bunalım satırlara şöyle dökülür:

''Serpil'in kafası, o çocukların sonunu düşünemeyecek kadar meşguldü. Kendi dertleri içinde bocalayıp duruyor, çözüm diye yürüdüğü yollar çıkmaz sokaklara açılıyordu'' (Erdoğan, 2019, s.12).

3.2.TARİH

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında kullandığı bir diğer tema, tarihtir. Gelenekçi romanlar millî, İslamî, tarihî roman gibi nitelemelerle karşımıza çıkabileceği gibi bazen millî- tarihî, bazen İslamî- tarihi, bazen de millî- İslamî-tarihî nitelikte örnekler vererek okuyucuya sunar. Yılmaz Erdoğan'da romanlarında tarih temasını yıllar önce yaşamış millî-İslamî-tarihî kişilikleri ve yaşanmış tarihî mücadeleleri anlatır. Bu mücadeleleri kendi dil ve üslubuyla okuyucuya sunar.

Erdoğan da gelenekçi roman başlığı altında romanlarında sık sık tarih temasını işler ve genellikle verilen tarihi bilgiler geçmişi öğretir niteliktedir. Mesela *Bir Sepet Sevgi* romanında, Battalgazi, tarihi kişilikler arasında başkahramandır. Halit Ağa'nın Ankara'da okuyan oğlunu görmek için bindiği otobüsteki gençle geçen konuşmalarında güzel memleketi Malatya'da mücadele eden tarihi kişilikleri anlatırken şu satırları dile getirir: '' Battalgazi, Malatya'nın toprağında yetişen ve halk arasında çok sevilen, kahramanlıkları dilden dile anlatılarak günümüze kadar ulaşan büyük bir kahraman. Doğum tarihini bilen yok. Memleketi Antakya, Şam ya da Malatya. Sekizinci yüzyılın ortalarında yaşamış Türk ve İslam âleminde kazandığı şöhret kadar Bizans tarihlerine de ismini bir kahraman olarak kaydettirmiş. Halk masallarına geçmiş ve efsaneleşmiş. Asıl adı Abdullah. Bütün tarihlerde kuvvetli ve kahraman anlamına gelen ''Battal'' lakabıyla tanınmış bir Türk akıncısı'' (Erdoğan, 2006, s.67).

Yine Bir Sepet Sevgi romanında, Hamit'in arkadaşı Ayça Malatya'nın kayısılarından yiyip sohbet ederken konu bu sefer konu memleketlerindeki tarihî mekânlara gelir. O tarihî mekânların gezilip görülmesi gerektiği mesajı verilir. Bu mesaj satırlara şöyle dökülür:

''Sen hiç giysi için kullanılan bakır ve gümüş iğnelere bir kral mezarında rastladın mı? Ben Battalgazi ilçesindeki ''Ak Minare'' ile ''Süt Minare''yi bir okul gezisinde görüp öğrendim. Ak Minareli Cami ile benzer özellikler gösteren Sütlü Minare, beyazlığını asla kaybetmeyen taşlardan yapılmış. Özel bir teknik kullanılarak kesme taşlar arasına kurşun dökülmek suretiyle yapı sağlamlaştırılmış. Battalgazi ile birlikte düşmanla mücadele ederken şehit düşen kırk kişinin türbesi olarak kabul edilen ve Kırklar Mezarlığı da denilen ''Kırk kardeşler Şehitliği''ni ilk fırsatta ziyaret etmeyi düşünüyorum'' (Erdoğan, 2006, s.99-100).

Yayladan mı Geliyon romanında bu sefer tarihi mekânlar karşımıza çıkar. Osmanlı dönemindeki yıkılıp giden camiler, duvarlar, mektepler anlatılır. Romanın asıl kahramanlarından muhtar İsmail amca arkadaşı Selahattin ile çay içmeye gider ve orada bulunan Seyit Hasan Paşa'dan kalan izleri şöyle anlatır:

''Bak, Osmanlı'da I. Mahmut döneminin Sadrazamlarından Seyyit Hasan Paşa'dan geriye sadece bu duvarlar kaldı. Tokat yöresinden sarayda Sadrazamlığa kadar yükselebilen tek paşa… Köyüne yaptırdığı cami, mektep ve medresenin kıymeti bilinmeyince o tarihî yapılar zaman içinde yıkılıp gitti'' (Erdoğan, 2009, s.33).

Benim İçin Ne Dilersen romanında Kızılcahamam'ın önemi tasvir edilirken tarihte oranın Arapların İstanbul'a düzenledikleri seferler sırasında oldukları ve Malazgirt Zaferi'ne kadar Bizanslılarla Araplar arasında el değiştiren bir yer olarak adı geçer. Erdoğan romanda hikâyeleştirerek şöyle bilgi verir:

''Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezid, Yıldırım ormanlarında otağ kurmuş; Timur da fillerini Işık Dağı'nda saklamıştı. Kızılcahamam, bugün daha bir önem kazanmıştır'' (Erdoğan, 2018, s. 26).

Mavi Madalyon- İstanbul Hatırası isimli romanda, tarih ile ilgili bilgiler İstanbul'da geçer. Çünkü kahraman anlatıcı Hasan amca İstanbul'a öğrencilerini gezmeye götürür. Geldikleri yer elli iki basamaklı taş bir merdivenle inilen, İstanbul'da Roma İmparatorluğu'nun en görkemli dönemine ait olan Yerebatan Sarnıcından bahsedilir. Romanda bu mekân şöyle tasvir edilir:

'' Yerebatan Sarnıcı, kuşatmalardan dolayı, 542 yılında Bizans İmparatoru I. Justinianus tarafından sarayın ve halkın su ihtiyacını karşılamak için yaptırılmış,9.800 metrekare alanı bulunan bu sarnıç, 100 bin ton su depolama kapasitesine sahipmiş. Her biri belirli bir aralıklarla dikilen dokuz metre yüksekliğinde 336 sütunu varmış. Yapımında yedi bin köle çalışmış'' (Erdoğan, 2018, s. 98).

Mavi Madalyon 1 isimli romanda, tarihî mekân olarak camilerden bahsedilir. Osmanlı padişahlarının Bursa'ya büyük eserler bıraktığını görürüz bu bıraktığı eserlerin mimarî yapısı ve mekânı romanlarda kendini gösterir. Romanda Bursa'nın tarihî değere sahip olan Yeşil Caminin olağanüstü güzellikteki çinilerinden bahseder

ve okuyucuya bu yerler ve o yerlerin tarihî güzellikleri hakkında bilgi verir. Bu yapının izleri şöyle anlatılır:

'' Çelebi Sultan Mehmed adına yaptırılan ''Yeşil Cami'' ve ''Yeşil Türbe'' kadar göz alıcı değildir. Hacı İvaz Paşa'nın gayretiyle inşa edilen Yeşil Cami, hemen her yanını kaplayan çini süslemeleriyle tanınır. Bütün duvarlar üç metre yüksekliğe kadar altı köşeli, üzerlerinde yeşil ve mavi çiçekler bulunan çinilerle örtülüdür. Caminin ''yeşil'' adıyla anılışının sebebi iç duvarlarıyla bir kısım dış duvarlarının son derece güzel, yeşil, Türk çinileriyle kaplanmış olmasıdır'' (Erdoğan, 2020, s.135-136).

Hüzünlü Menekşeler isimli romanında, Antep'te şehit olan Kâmil'in kahramanlıkları ve ona yardım eden Türk milletinin fedakârlıklarını, kahramanca verdikleri mücadeleleri anlatır. Bu kahramanlık hikâyesini bir kez daha romanında okura hatırlatır:

'' Ben Şehit Kâmil'in annesiyim. 21 Ocak günü oğlum Kâmil'le birlikte dedesinin yanından geliyorduk. Ailece kendir soyarak geçiniriz. Kendirin çöplerinden de hasır yaparız. İkimizin de sırtında soyduğumuz kendirlerin çöpleri vardı. Fransızların askeri fırın olarak kullandıkları binanın önünden geçerken Kızanlı tarafından gelen 3 Fransız askeri yolumu kesip peçemi açmak istediler. Peçeme uzanan eli ısırdım ve sonra ''Kâmil yetiş!'' diye bağırdım. Ben saldırıya uğrarım da Kâmil'im durur mu? Sırtındaki çöpleri yere atıp koştu. Yerden bir taş alıp öndeki askere vurdu. Bu sırada bir çığlık doldu çarşıya. 'Ah anam, vurdular beni!' Tüfek süngüsü müydü, uzun bir bıçak mıydı bilemedim, sapladılar yavruma! Kâmil'in sesini, benim çığlığımı ve feryatlarımı duyan halk koşup geldi. Fransız askerleri hemen askerî fırına kaçarak kapılarını kapattılar. Olay yeri, bir anda ana baba gününe döndü.

''Küçük bir oğlanı vurmuşlar!'' haberini duyanlar kazma, balta, satır…ne buldularsa alıp askerî fırına koştular. Fransızlar korku içinde fırının kapısının arkasına odun ve eşya yığmışlar. Pencereden de bir makineli tüfeği kalabalığa çevirmişler. Onlar korku, halk öfke ve heyecan içinde. ''Açın kapıyı namussuzlar! Bir çocuğu süngülemek nasılmış açın da gösterelim size, korkaklar, alçaklar!'' diye bağırıyorlar. Kapılara, pencerelere baltalar, kürekler, el satırları ile vurmaya

başladılar. Açabilseler Fransızların hepsini parçalayacaklar. Olay yerine Komiser Hakkı ile Jandarma Komutanı Çopur Kemâl yetişti. Halkın arasına girdiler. ‘’Kapıyı kırmayın, merak etmeyin, hakkınızı koymayacağız. İntikamını alacağız. Siz şimdi dağılın, bizlere güvenin’’ dediler. Halk, büyük bir heyecan ve üzüntü içinde, Kâmil’imin kanlı cesedinin alıp Musullu Sokak’taki evimize getirdi. Avlunun ortasına yatırdıkları oğlum sanki uyuyor gibiydi. Küçük şehidimin cenazesini 22 Ocak günü kalabalık törenle kaldırdılar. Antep savunması, ilk şehidini böyle verdi’’ (Erdoğan, 2011, s. 119-120-121).

Güzel Yurdum isimli romanda, roman kahramanı okul müdürü Halil Bey, yurt öğretmenleriyle bir gezi planlar ve öğrencilerini Etnografya Müzesine götürür. Oraya vardıklarında eserleri inceleyen öğrencilere tarihte kullanılan araç –gereçleri anlatır. Halil Bey, bu eserlerden yola çıkarak tarih bilincini öğrencilerde diri tutar:

‘’Orduda hafif silah olarak ok, yay, kılıç, kalkan, mızrak, harbe, sökü, bozdoğan da denilen topuz, gürz, balta, nacak, çekre, zemberek, pala, cevşen (zırh) ve çokal kullanılırdı. Ordunun silahları ülke içinden en iyi malzeme kullanarak, sanatında pek mahir ustalar tarafından imal edilirdi’’ (Erdoğan, 2008, s. 123).

Mavi Madalyon isimli romanı tam anlamıyla tarih bilgisini okumaya yönlendirir. Çünkü hikâyede anlatıcı Hasan amca, tarih bilgisini öyle yerinde tespitlerle okura sunar ki, ister istemez yazarın tarihe karşı bilgisinin olduğunu ve duyarlılığını hissederiz. Madalyon ekibini geziye götüren Hasan amca, oradaki camileri gezdirir ve caminin mimarisini anlatmaya başlar:

‘’Kesme taştan yapılma, ahşap tavanlı ve tek minareli Gazi Süleyman Paşa Camii’ne gittik. Akşemseddin Türbesi onun avlusundaydı. Hasan Amca anlatmaya başladı:

Osmanlı ilim dünyası 1459’da önemli şahsiyeti kaybetti. Fatih Sultan Mehmed, İstanbul’un fethinde Eyüp Sultan Hazretlerinin mezarının yerini bulan ve aynı zamanda hocası olan büyük tıp bilgini Akşemseddin ve iki oğlu için beş yıl sonra altıgen planlı ve kubbeli bir türbe yaptırdı. Ceviz ağacından sanduka, ahşap işçiliğinin çok değerli bir örneği…

Akşemseddin, tasavvuf ve din âlimliğinin yanında Pastör’den dört asır önce mikrobu keşfetmesiyle biliniyor. Aynı zamanda önemli bir tıp bilgini yani. Hacı

Bayram Veli'nin müridi ve Akşemseddin'in arkadaşı Ömer Sekkin'in de türbesi Göynük'te. Burası her yıl mayıs ayının son Pazar günü, Akşemsettin Günü olarak kutlanıyor'' (Erdoğan, 2017, s. 91-92).

Bir Dilek Tut isimli romanında, Ankara'nın Ayaş İlçesini gezmeye giden öğretmen ve öğrenciler oradaki tarihî yapıyı ve tarihî mekânların ruhunu satırlara şöyle yansıtır:

''İpekyolu üzerinde bulunması, Ayaş'ın tarih boyunca önemini korumasına neden olmuş. Malazgirt Savaşı'ndan sonra Oğuz Türkleri tarafından ele geçirilen bölgeye ''Parlak aydınlık gece'' anlamına gelen ''Ayaş'' ismi verilmiş. Asartepe Barajı'nın ve Kirazdibi Göleti'nin güzel manzarası ve çevresinin yeşilliğiyle önem kazanmaktaymış. Ankara'nın dut ve kiraz ihtiyacının büyük bölümü buradan karşılanıyormuş. Ankara'nın meşhur tiftik keçisi de burada yetiştiriliyormuş. Özellikle fizik tedavi aşamasındaki rahatsızlıklarda, üç günlük Ayaş kaplıca ve içmece tedavisi tercih ediliyormuş'' (Erdoğan, 2019, s. 64).

Yukarıda alıntıladığımız roman pasajlarından da görüleceği üzere Yılmaz Erdoğan, birçok romanında tarihte yaşamış kahramanlarla, tarihî mekânların anlatımıyla okurun karşısına çıkar. Çünkü edebiyat ve tarihi bir arada vermek ve bu konuda gerekli donanımlara sahip olmak onun hayat felsefesini oluşturur.

3.3.ÖZLEM

Yılmaz Erdoğan'ın eserlerinde sıkça bahsedilen bir diğer temada özlemdir. Romanlarda bir anneye, sevgiliye, kardeşe, memlekete duyulan özlemi resmeder. Erdoğan, başından geçen özlem hasretlerini romanda farklı kurgu ve dil ile sık sık işler. Anlatılarında hasret duyduğu kişi veya mekânı, insanın birbirlerine olan özlemlerini duygu yönlerinden ele alıp buradan insana açtığı yarayı bir bir şerh eder.

Mesela *Mavi Madalyon-Konaktaki Hazine* isimli romanda Hasan amcanın çocukluğuna duyduğu özlemi lokantanın bahçesinde güneşin batışını seyrederken resmeder:

''Benim çocukluğum, bir tren istasyonunda geçti.'' diye söze başladım. Orada günün bütün zamanları çok güzeldi fakat istasyonun güneyindeki Çamlıtepe'den güneşin batışını seyretmek bir başka güzeldi'' (Erdoğan, 2017, s.128).

Güzel Yurdum romanında, Emine öğretmenin öğrencileriyle otobüste giderken aralarındaki sohbette gençlik yıllarına duyduğu özlemi şu satırlarda hissederiz:

'' Öğretmenim, beni yanlış tanıyorsunuz. Canım, şaka yaptım. Biliyor musun, senin yaşında olmak için neler vermezdim. Aysu Hanım'ın yüzü ve bakışları bir anda uzun yıllar ötesine gitti. Gençlik yılları bir film şeridi gibi gözlerinde canlandı. Ayvalık'ta geçen çocukluk yıllarından sonra babasının tayini ile Adapazarı'na gelmişlerdi. Lise yıllarında her şey ne güzeldi'' (Erdoğan, 2008, s. 24-25).

Mavi Madalyon-İstanbul Hatırası romanında, anlatıcı Ömer, otelde beraber kaldığı arkadaşlarıyla bir hafta boyunca güzel vakit geçirir. Bir haftanın sonunda otelde kaldığı arkadaşlarıyla vedalaşırken onlara ileriki zamanlarda özlem duyacağını hisseder:

''Peri padişahının kim olduğunu bilmiyorum ama kızlarıyla şu an vedalaşıyoruz. Ulrike, ne kadar hoş bir kız… Akina çekik gözleriyle, Nila esmerliği, Jane güzelliğiyle dikkat çekiyor. Ya İlkin? Öyle samimi bir hali var ki… Büyüyünce nasıl olurlar, neler yaparlar, bilmiyorum. Bugün her biri başka ülkelerin, farklı dünyaların çocukları olsalar da yaşlarımızı hemen hemen aynı. Bu kısa arkadaşlığımızdan sonra onları bir daha ya görürüm ya göremem. En çok hangisini özlerim diye düşünüyorum, karar veremiyorum'' (Erdoğan, 2018, s.169).

Kaptan Fırtına romanında, Binbaşı Tahir'in sahildeki amaçsız yürüyüşleri, etraftaki güzelliklerini görmeyişi onu romanda derin bir hüzne boğar:

''Üsküdar sahil yolunda, gayesiz adımlarla yürüyor. Yanından faytonlar ve at arabaları geçiyor. Yalnızca onları değil dalgaların ve martıların seslerini de duymuyor. Hem dalgın ve düşünceli hem de kederli ve üzgün… Evini, ailesini düşünüyor. Bazen onlardan haftalarca, aylarca ayrı kaldığı oluyor. Annesini, babasını ve çocuklarını çok özlüyor'' (Erdoğan, 2019, s. 38).

Bir Sepet Sevgi romanında, oğlunu özleyen Halit Ağa karşımıza çıkar ve bu süreçte kahramanın Ankara yolculuğu başlar. Bu yolculukta yaşanılan mutluluk, hüzün dolu yanlarını okura bir nevi resmeder:

‘’Hamit üzüldüğünü belli etmemeye çalıştı, fakat o kayısının evlerinin önündeki bahçelerinden geliyor olması ve memleket havası taşıması sanki onlara ayrı bir tad veriyordu. Bu iki tane bile olsa o kayısıların tadı, kokusu burnunda tüttü’’ (Erdoğan, 2006, s. 64).

Mavi Madalyon 1 romanında, kahraman anlatıcı ailesine duyduğu özlemi okura derinden hissettirir:

‘’Kır çiçekleri bize selam veriyor. Onlarla sabaha kadar bahar şarkıları söylüyorum. Gözlerimi açtığımda başucumda yine anneciğimi buluyorum. Sevgiyle sarılıyorum ona; yanaklarından öpüyorum. Güneş doğuyor, güneş batıyor. Günler…Ah!... Onlar ne güzel günlerdi’’ (Erdoğan, 2020, s.106).

Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar romanında, Serpil Hanım’ın kocasının aralarında geçen sorunlar yüzünden çocuklar anne ve babalarının arasında kalır. Çocuklar, eski günlerde hep beraber gittikleri piknik günlerini hatırlarlar ve şu satırlar okur için önemli bir göstergedir:

‘’Salih, Semra ile etrafta bir süre dolaşıp durdu. İstanbul’un o günkü güzel havasında ve uzun zamandır hasret kaldıkları piknik ortamında daha iyi vakit geçirmeye niyetli görünüyorlardı’’ (Erdoğan, 2016, s. 106).

Demiryolu Akşamları isimli romanında çocuklarını yeni evlendiği karısı için terk eden Fikret Bey’in özlemi, bunalımı romanda şöyle anlatılır:

‘’Fikret oğlunu öylesine özlemişti ki kendini onu seyretmekten alamıyordu. İçinde bulundukları olaylar onları nereye sürüklerse sürüklesin söz konusu olan, bir baba yüreğinden taşan sevgi ve özlem duygularıydı’’ (Erdoğan, 2007, s. 202).

Bayram Sevinci romanında, roman kahramanı Sadi Bey, bayramışehir dışından gelen misafirleriyle geçirir ve çocuklara eski bayramları özlemle anlatır:

‘’ Aaah, nerede o eski bayramlar?.. Nerede çocukluğumuz?.. Nerede atlıkarıncalar, neşeli bayram yerleri?.. Değişen zaman mı, yoksa insanlar mı?.. Neleri kaybettik, neleri unuttuk? Hangi birini anlatsam bilmem ki!.. O bayramlar geri gelmez. Bunu bütün yaşlılar bilir. Bizi teselli eden öylesine güzel anılara sahip olmak’’ (Erdoğan, 2019, s. 54).

Benim İçin Ne Dilersen isimli romanında, geçmişe özlem duyan kahramanlar Dilek ve Tarık'tır. Eski Türkçe öğretmenleri Esra öğretmenin tayinin çıkmasıyla öğretmenleriyle beraberken mutlu oldukları günleri hatırlar ve onunla avunmaya çalışırlar. Sürekli öğretmenlerini yanlarındaymış gibi hissederler:

''Ah be öğretmenim, şimdi burada olsan… Şöyle karşılıklı otursak, öğretmenler odasının kim bilir kaçıncı defa ısınmaktan tadını kaybetmiş çayını yudumlasak… Benim için yine kıyıda köşede şeker arasanız… Sizi çay kaşığı arama zahmetinden kurtarmak için bardak boşlarının içinden tahta çubuk bulsam… Sonra zil çalsa, bilerek isteyerek geç kalsak… Kapının önünde yazarlık grubu öğrencileri, dersi hatırlatmak için görünüp dursalar'' (Erdoğan, 2018, s. 6).

Unutulun Sır romanında da geçmişe özlem önemli bir yer tutar. Romanlarda geçmişe en çok özlem duyan kişi kasabada yaşayan yaşlı doktordur. Yaşlı doktor, oğlunun ve torununun Hollanda'da olduğunu anlatır ve onlarla yaşadığı güzel anılarına sığınır:

'' Benim torunum da Hollanda'da okuyor. Onu da hiç görmedim. Oğlum oraya gittiğinden beri beni aramıyor. Torunumu mektuplarından ve fotoğraflarından tanıyorum'' (Erdoğan, 2007, s. 20).

Erdoğan'ın romanlarında gördüğümüz bu özlem duygusunun yansımaları bir nevi yazarın hayatında duyduğu aileye, sılaya, arkadaşa, vatana, gurbete özlemi anlatılarında okura duyumsatmıştır.

3.4.DİN

Ahiret kavramı ölümden sonraki yaşamı ifade eder. Ahiret, yaşadığımız bu dünyanın karşısında yer alan başka bir âlem ya da dünyayı simgeler. Bütün insanlar, bu dünyada yaptıklarının karşılığını ahirette göreceklerdir. Buna göre dünyada yapılan her işin, gösterilen her davranışın ahiret yaşantısında karşılığı olacak ve ahirette iyilerin gideceği bir cennet ile kötülerin gideceği bir cehennem bulunacaktır. Bu, İslam dininde imanın şartlarındadır.

Hüzünlü Menekşeler romanında, hikâye kahramanı Nesrin'in şehit olmasıyla yaşanan hüzün dolu günlerle, gözyaşlarıyla karşı karşıya kalır okur. Yazar, Allah yolunda öldürülenlerle ilgili bir ayeti bu romanda diri tutar:

‘’Yüce Yaratan, Kur’an-ı Kerîm’de Hacc Suresi 22. Ayette ne diyor biliyor musunuz?’’ Allah yolunda hicret edip sonra öldürülen veya ölenlere gelince; Allah onları muhakkak güzel bir rızıkla rızıklandıracaktır. Şüphesiz Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır’’ (Erdoğan, 2011, s. 150).

Benim İçin Ne Dilersen isimli romanında, Yıldırım Bey ve gezi ekibi ormana doğru yürüyüş yaparken yardıma ihtiyacı olan bir akbaba görürler ve ona yardım ederler. Bu yapılan iyiliği dindeki tanımıyla okura hissettirirler:

‘’ Bir canlıya iyilik yaparsan Allah da sana mükâfatını verir’’ (Erdoğan, 2018, s.20).

Demiryolu Akşamları romanında, dünya imtihan için yaratılan yer şeklinde karşımıza çıkar. İyilik ve kötülük yapanları bilen Rabbim ayetinde de açıklar:

‘’Kur’an-ı Kerim’de Mü’min suresi 115.ayette mealen ‘’Sizi ancak boşuna yarattığımızı ve gerçekten bize döndürülmeyeceğinizi mi zannetiniz’’ (Erdoğan, 2007, s. 45).

Mavi Madalyon- İstanbul Hatırası romanında, Ömer ve arkadaşlarının arasında geçen konuşmaların içinde birbirlerine başka dillerde dua ettiklerini yansıtan şu satırlar okur için önemli birer gösterge olabilir:

‘’Samir: Arkadaşlar, ben dua edeceğim, sizler de ‘’Amin deyin olur mu? Kısa bir dua: Rabbi yessir velâtuassir Rabbi temmimbi’l-hayr. (Rabbim!Kolaylaştır zorlaştırma, Rabbim hayırla sonuçlandır)’’ (Erdoğan, 2018, s. 137).

Din meselesi, Erdoğan’ın romanlarında çoğu zaman bir dua veya Kur’an-ı Kerim’de geçen ayetlerle öne çıkmaktadır.

3.5.GELENEK

Yılmaz Erdoğan’ın tarih, kültür, gelenek ve göreneklerle harmanlanmış romanları yazarlık dünyasında başat rol oynamıştır. Yaşadığı taşra hayatının çocukluğuna etkisini ve o yıllarda oynadığı bir ahşap oyuncağın, köyde yediği yemeklerin, ninesinin anlattığı masalların ne olduğunu derinden hisseder.

Bu his Erdoğan’ın romanlarında açık açık görülür. Bilhassa *Mavi Madalyon-1* romanında, yazar küçüklüğünde dinlediği Nasrettin Hoca fıkralarıyla okuru baş başa bırakır:

‘’Hoca Nasrettin, bir gün rüyasında bahçesinde define bulduğunu görmüş. Ertesi gün kazmayı kaptığı gibi bahçeye koşmuş. Başlamış kazmaya. Kazmış, kazmış…

Komşusunun ahırına geçmiş. Öküzleri görünce gerisin geriye dönmüş.

Karıcığım, demiş; define bulamadım ama Cenevizliler zamanından kalma bir ahır buldum’’ (Erdoğan, 2020, s. 72).

Geleneğimizin bir parçası olan lakap, bir kişi, aile veya grubun belli özellikleri dikkate alınarak olumlu veya olumsuz anlamlar içeren adlardır. Lakaplar, tarihin her döneminde kullanılır. Bilhassa *Kaptan Fırtına* romanında da iyi bir deniz subayı olan ve Kaptan Fırtınaya verilir. Çünkü Kaptan Fırtına bu romanda bireysel özelliğiyle bütünleştiği için bu lakap verilir:

‘’ İyi bir deniz subayı olan Kaptan Fırtına, cepheden yeni gelmişti. Değişik silahları kullanmadaki ustalığından dolayı ‘’Fırtına’’ lakabıyla anılıyor, gerçek adı pek bilinmiyordu’’ (Erdoğan, 2019, s. 4).

Türküler, Türk toplumunun özelliklerini, tarihini, göreneklerini yansıtır. İnsanın duygu ve düşüncelerini açığa çıkmasını sağlar. Aynı zamanda toplumsal olayların, insanların ekonomik durumlarının türkülere yansır. Bunlar gurbet, memleket, savaş, kahramanlığa ait türküler olarak değerlendirilir. *Güzel Yurdum* romanında da geziye giden yurt ekibinin otobüste memleket türkülerini açarlar ve biz yurt ekibinin memleketlerine özlem duyduklarını hissederiz:

‘’ O, kendi memleketinden bir türkü söylemek istiyordu. Çocukluğundan beri çok sevdiği bir türküyü söylemeye çalışırken yetiştirme yurdundaki herkes onun bu yönünü ilk defa keşfediyordu. Türkü Bolu’nundu.

Beyaz giyme toz olur,

Siyah giyme söz olur.

Gel beraber gezelim,

Muradım tez olur’’(Erdoğan, 2008, s. 27).

Fıkra, nükteli ve güldürücü sözlü bir kültür geleneğidir. *Hüzünlü Menekşeler* romanında, Nesrin öğretmen ailesi ve misafirleriyle sohbet ederken sözlü

kültürümüzün varlığından habersiz olan gençler için birer yöresel fıkra anlatır. Bunu romanda şu satırlardan okuruz:

‘’Bir devlet büyüğümüz Gaziantep’e misafir olmuş. Kendisine yörenin en güzel yiyecekleri ikram edilmiş. Fakat gelen her yemek fıstıklı imiş. En sonunda kahve getireceklermiş ve ‘’Kahveniz nasıl olsun?’’ diye sorunca misafir de: Fıstıksız olsun! demiş’’ (Erdoğan, 2011, s. 94).

‘’Gelenek, biz geçmişimize özümüze bağlayan, toplumca kabul görmüş ve süreklilik arz eden değerlerdir. Uzun yıllara rağmen nesilden nesile aktarılan bilgi, , töre, alışkanlıklar ve davranışların yaşatılması, kimlik bilincinin ifadesidir. Türk toplumunda askere/peygamber ocağına gitme de önemli bir ara geçiş aşaması olur. Amaç, askere gidecek kişiyi askerlikte yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden korumaktır. Askere yolcu etme ve karşılama çevresinde kümelenen âdetler, gelenekler, törenler ve bunların içinde yer alan işlemler ve uygulamalar o yörenin geleneksel kültürünü de yansıttığı için önemlidir’’ (Artun, 2000,47).

Demiryolu Akşamları romanında, romanın kahramanı Selim’in askere gitmesi üzerine yapılan asker uğurlamasında söylenen türküler şöyle dile getirilir:

‘’Bindiği vagonda kendisi gibi askere giden pek çok genç vardı. İçlerinden birisi daha şimdiden yanık bir gurbet türküsü mırıldanıyordu.

Uzayıp giden o tren yolları,

Açılıp sarmayan yarin kolları,

Kalpler hüzünlü, gözler yaşlı’’ (Erdoğan, 2007, s. 260).

Halk kültürü açısından bakıldığında rüya; destan, halk hikâyesi, masal, efsane gibi anlatım türlerinde yer alan ve gelecekte olacakların işaretlerini verebilen motif olarak tanımlanmaktadır. Rüyalarla, yaşama biçimi, hayat tarzı, beklenti ve hayata bakış arasında önemli bir bağ vardır. Hele bazı rüyalar vardır ki, bunlar asırlar boyu sürecek bir serüvenin başlangıcını belirler mahiyettedir. Bu yüzden olsa gerek Anadolu’nun birçok bölgesinde; ‘’ düş olmadan iş olmaz’’ diye bir deyiş kullanılmaktadır.

Bir Sepet Bir Sevgi romanında, Halit Ağa oğlunun gördüğü rüyayı yorumlamaya çalışır ve yorum yaparken bu rüyayı güzel haberlerin başlangıcı sayar ve gülümser:

‘’Derler ki rüya üç türlüdür. Birine tebşir, yani müjdelemek; diğerine tahzir, yani uyarmak ve üçüncüsüne de ilham denir. Bu üç çeşit rüya doğrudur. Şeytanî rüyalar ile üzüntülü, derin düşünceli ve ateşli hastaların gördükleri rüyalar tabir edilmez. ‘’Salih rüya, müminin müjdesidir.’’ diye bir hadis vardır. Üzerinde olgunlaşmış meyveler bulunan ağaçlar görmek rüya sahibinin kazancının artacağı manasına gelir. Ağaçtan meyve toplamak insan-ı kâmil olmaya delalet eder. Bir ağaca çıkıp indiğini gören kimse endişeli bir hadise ile karşılaşır. Rüyada kayısı ağacından meyve topladığını gören kimsenin zengin bir kadınla evleneceğine işarettir. Mevsimsiz kayısı, üzüntü ve meşakkattir. Ağaçtan düşmek ise rüya sahibinin yükseleceğine, ortaklı işi varsa ortağından ayrılıp kendisine ait iyi bir iş yeri açmasına işaret eder. Ayrıca kurduğu iş öyle bir hale gelir ki bütün ailesi oradan fayda sağlayıp geçimlerini güzelleştirirler’’ (Erdoğan, 2006, s.85).

Âşıklık geleneği, Osmanlı Türk kültür varlığının önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Anadolu’da Yunus Emre’yle doruk noktasına ulaşan dinî-tasavvufî edebiyatın her dönemde her zümrede Osmanlı-Türk kültürünü oluşturmakta önemli rolü olmuştur. Âşık, hem döneminde hem de sonraki dönemlerde sesini geniş kitlelere duyurmuş sanatçıdır. Âşık yaşadığı kültürel ortamla iç içedir, âşık şiiri toplumun ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkmıştır’’ (Artun, 1995, s. 20).

Mesela, *Yayladan mı Geliyon* isimli romanında, âşıklık geleneğimizin İslamiyet öncesine dayandığını, Ozana âşık, kopuza saz denildiğinden bahseder. Ardından Tokatta bulunan âşıklar tanıtılır. Romanda bu âşıkların hikâyesi anlatılır:

‘’ Almus’un Görümlü köyünde olan ve 16. yy.da yaşamış bir Kul Himmet’imiz var. Onun adına köyünde her yıl ağustos ayında şenlikler yapıyoruz. Bu geleneği Talibî, Fedaî, Arifî, Ceyhunî, Kamilî, Büryan Ana, Erzurumlu Emrah’ın çırağı Tokatlı Nuri ve daha niceleri devam ettirmişler. Reşadiye türküleriyle, Zile de âşıklarıyla almış başını gitmiş. Erzurumlu Emrah bile Niksar’da karar kılmış. Türbesi de orada. Bir tepenin üzerinden sanki Niksar’ı seyrediyor gibi’’ (Erdoğan, 2009, s.56).

Gelenek teması, Erdoğan'ın romanlarında çoğunda okuru bilgilendirme amacıyla öne çıkmaktadır. Fıkra, lakap, âşıklık geleneği, rüya, türküler ve asker uğurlama şeklinde yansımaktadır. Toplumun içinde var olan bu gelenekleri gün yüzüne çıkararak Erdoğan genel olarak bilgi verici bir açıdan yaklaşmaktadır.

3.6.AŞK

Doğal bir olgu olarak varsayılan aşk, başta psikoloji olmak üzere çeşitli disiplinler tarafından, çeşitli perspektiflerden incelenmiştir. Aşk olgusuna yönelik ilgi belki de aşkın, mutlulukların ve acıların en yoğun/derin olanlarını deneyimlememize imkân tanımasından kaynaklanmaktadır. Aşk hem başımızı yastıktan kaldırmak için hem de hayatımıza son vermek için bir sebep olabilir. Başkalarının aşk deneyimlerine dair gözlemlerimiz ve kitle iletişim araçlarından edindiğimiz bilgiler ile aşkın evrenselliğine sorgulamaksızın inanmış durumdayız. Ayrıca bazı antropologlar, romantik aşk için gerekli beyin kimyasının aşkın evrenselliğini kanıtladığını ileri sürerken aşk olgusuna dair algımızın kültürel normlar ile ilişkilendirildiğini de göz ardı etmemektedirler (Fisher, 1992).

Aşk, aslında Erdoğan'ın romanlarında inceden inceye hissettiren ince bir çizgidir. Yazarın ruhuna sinen yalnızlığı, sevgi dolu kalbi, hayata bakışı ve çocukluğu ayrı ayrı onun aşkına katkı sağlamıştır.

Mesela *Demiryolu Akşamları* isimli romanında yazar, sevmenin, âşık olmanın ayıp olduğunu düşünür ve bu romanında Selimin aşkı üzerinden okura hayat görüşünü yansıtır:

'' - Çünkü çünkü seni seviyorum.

Selim gayet sakin:

-Ben de seni seviyorum Nihal, dedi.

Genç kız başını iki yana salladı.

-Hayır, Selim bu senin anladığın manada kardeşçe bir sevgi değil. Galiba adına aşk diyorlar.

Selim kendisinden beklenen tepkiyi göstermedi'' (Erdoğan, 2007, s. 206).

Bilsem ki Döneceksin romanında, Sabiha Nihat'a âşıktır.Ve birbirlerine karşı yaşadıkları derin duyguları romanın bir bölümünde şöyle dile getirir:

'' Sabiha, Nihat'ın buğulu yeşil gözlerinden etkilendi. İçinde bir şeylerin kıpır kıpır olduğunu hissetti. Daha önce böyle bir duygu yaşadığını hatırlamıyordu. O gözlerdeki derin manayı daha yakından görmek, o manada kaybolmak istedi'' (Erdoğan, 2006, s. 118).

Gülbahar romanında ise çok sevdiği eşiyle ayrılan Gülbahar Hanımın hayat hikâyesi anlatılır. Bu romanda aşk ve ayrılık bir arada verilir. Bu derin hisler roman boyu bize eşlik eder:

''Giden yalnızca bedeniydi. Yanında yine bedeninden bir canlı vardı. Kabrini veda gözyaşlarıyla ıslattığı o büyük insanın misal-i musağğarı ve nefes alan bir hatırasını da beraberinde götürüyordu'' (Erdoğan, 2006, s.7).

Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar isimli romanında, Serpil Hanımın eşi Davut Bey'le aralarındaki sevgi bağının bir nevi yok olması, ilişkinin tıkanması, ruhlar arasındaki uçurumlar o büyük aşklarını yavaş yavaş yok eder ve şu satırlar okur için önemli birer gösterge olabilir:

''Davut'tan yine haber yok. Kabullenmeliyim, o gitti ve gelmiyor. Bizleri istemiyor. Belki kendine başka bir dünya kurdu. Geride kalanlar umurunda değil'' (Erdoğan, 2019, s.13).

Unutulan Sır romanında, Metin'in çocukluk aşkı olan Selvinaza açılması üzerine birbirlerine olan yoğun duygular şöyle dile getirilir:

'' Genç kızın arkadaşını sakinleştirmek için yaptığı gülümseme karşılıksız kalmadı. Metin rahatlamış göründü. Birbirlerine daha bir sevgiyle bakmaya başladılar'' (Erdoğan, 2007, s. 80).

Erdoğan romanlarında aşk temasını az da olsa bahsetmiştir. Özellikle *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar, Gülbahar, Demiryolu Akşamları* romanlarında aşk hayatının geçici olduğunu, birine âşık olmanın çok iyi olmadığını ve buradan kaynaklı derin yaralar ve hisler hikâye edilir.

3.7.TABİAT

Türkiye kadim uygarlıkların yaşadığı, doğal ve kültürel varlıklar açısından çok az ülkenin sahip olduğu zenginliğe ve çeşitliliğe sahiptir. Sönmez'e (2005) göre, bu varlıkların içinde bulunduğu Türkiye, tarihsel ve kültürel mirasının korunmasında evrensel sorumlulukları bulunan bir coğrafyanın üstündedir.

Bu tarihsel ve kültürel varlıklar Erdoğan'ın romanlarında da açık açık görülür. Bilhassa *Mavi Madalyon 1*, *Mavi Madalyon- Konaktaki Hazine*, *Benim İçin Ne Dilersen*, *Bir Sepet Sevgi*, *Hüzünlü Menekşeler*, *Beyaz Perdenin Yakamozları* isimli romanlarında tabiat temasıyla baş başa kalınır.

*Mavi Madalyon 1*romanında, tabiat teması Bursa'nın Uludağ şehrinin doğasını anlatır ve bu romanda şehrin doğasına yapışan güzelliğiyle işlenir:

'' Amcacığım Uludağ'dan bahsettiniz. Fazla uzak değilse görebilir miyiz?

-Yürüyerek gitmemiz mümkün değil; ama teleferikle gidebiliriz. Hem böylece şahane manzaralar da görebiliriz. Tepelere doğru uzanan gür çam ormanlarının ve her mevsim karla kaplı dağ doruğunun seyrine doyum olmaz.

Uludağ'ın havası sağlığa da çok faydalıdır. Kışın kayak sporlarına, yazın dağcılık ve kampçılığa elverişli olduğu için her mevsim turistlerle dolup taşar. Otellere yirmi kilometre uzaklıktaki üç krater gölünde bol bol alabalık tutulabilir'' (Erdoğan, 2020, s. 88).

Bir Sepet Sevgi isimli romanında yazar, tabiatıbir memleketi memleket yapan doğa güzelliklerine yükler ve Malatya iline olan ilgiyi bu güzelliklerle ön plana çıkarır:

'' Trekking dedikleri doğa yürüyüşü ile macerayı birlikte yaşamak isteyenler için Günpınar Vadisi bulunmaz bir yer. Sıcak yaz günlerinde köpük köpük suların çağladığı bir kanyonda Gürpınar Şelalesi bir başka güzel. Bu şelâle kışın buzdan sarkıtlarıyla yörenin Pamukkalesi'' (Erdoğan, 2006, s. 99).

Hüzünlü Menekşeler romanında, Hasan Efendi Tekirdağ'ın Şarkışla köyünü anlatarak oranın tabiatı hakkında gençlere bilgi verir. Bu romanda tabiat bilgi vermek amacıyla okura sunulur. Romanda bu dizeler şöyle anlatılır:

‘’ Şarköy, Tekirdağ’ın en iyi plajlarına sahip ilçesi. Türkiye’nin en uzun birinci, dünyanın en uzun on ikinci kumsalına sahip. İlçemiz, kıyılarının temizliği ile ödül alıyor. İklimi ve denizin üstünlükleri yöreye ayrı bir özellik katıyor. Cumartesi-pazarları İstanbul’a yakınlığı nedeniyle daha bir kalabalık… Çevre il ve ilçelerden, yabancı ülkelerden gelen turistlerin uğrak yeri. Nüfusu kış aylarında oranla 6-7 kat artıyor’’ (Erdoğan, 2011, s. 90).

Benim İçin Ne Dilersen isimli romanın da Hacı Bey, gezi ekibine Soğuksu Milli Parkı’nı tanıtırken orada bulunan fosil ağaçların görüntüsünü merak eden öğrencilere bilgi vermeye başlar. Yazar, bu romanında da okura o bölge hakkında bilgi vermek amacını esas alır:

‘’ Burası Uzunkavak bölgesi. Burada 18-15 milyon öncesine ait fosilleşmiş çam ve meşe ağaçlarını inceleyebilirsiniz. Bu ağaçların en büyüğü 2,8 metre uzunluğunda ve 2, 35 metre çapında. Bu ağaçların önceden 15 metre uzunluğunda olduğu tahmin ediliyor. Bugünkü durumları volkanik kül ve tüfler ağaç parçalarının üzerini örterek oksijensiz bir ortam oluşturması şeklinde açıklayabiliriz. Bu volkanizma zamanla ağacın dokusuna işleyerek onu katılaştırmış, böylece bunlar günümüze kadar gelmiş’’ (Erdoğan, 2018, s. 47).

Yukarıda alıntıladığımız roman pasajlarından da görüleceği üzere Erdoğan, okurun karşına birkaç romanında tabiat temasını bilgi vermek amacıyla ve bir şehri doğa güzellikleriyle örülü bir kurguyla karşımıza çıkarır. Çünküdoğduğu şehrin güzelliklerini anlatmak ve gezip gördüğü yerlerin doğa güzellilerini romanlarında yansıtmak yazarın bize hayata bakış açısını ve hayat felsefesini gösterir.

SONUÇ

Bu çalışmada Yılmaz Erdoğan'ın romanlarını genel manada incelerken özellikle bir bölüm halinde, romanlarını tematik açıdan ele almaya çalışarak edebi kişiliğinin şekillenmesinde rol oynayan romanların özünü ve dünyasını anlamaya çalıştık. Erdoğan, romanlarında ele aldığı tarih, din, özlem, gelenek, bunalım ve karmaşa, aşk ve tabiat gibi temaları kendine has biçim ve kurguyla daha da yaratıcı bir noktaya getirdiğini irdelemeye gayret ettik.

Erdoğan, romanlarında önemli bir tema olarak gördüğü tarih ve geleneği derinlemesine işlerken, aslında kendi tarih ve gelenek bilgisini konuşturmuştur. Yine anlatılarında öne çıkan temalardan bunalım ve karmaşa insanların ruhlarına sirayet ederek kişilerin, zaman ve mekânının durumunu bizlere açıklar. Erdoğan'ın bunalım ve karmaşa temasına bakışını ve romanda insanların bu duruma büründüğünde nasıl bir yol izlediği anlatılır. Yılmaz Erdoğan, genel anlamda anlatılarının ruhuna uygun bir biçimde, özenli ve estetik bir dil ve üslup eşliğinde romanlarında aşk temasını işlemiş, bu aşk konusunu birbirini seven iki insanı romanlarında kavuşturmuş fakat cinsellik ile ilgili konulara girmemiştir.

Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında eski kültüre ait birikim dikkat çekiyor. Yazar bu birikimini o döneme ait tarihi ve kültürel eserleri okuyarak sağladığını belirtir. Okumanın yanında gözlem de önemli bir yer tutmaktadır eserlerinde. Özellikle *Hüzünlü Menekşeler* romanında ön plana çıkıyor.

Erdoğan, bütün eserlerinde insana ve onun duygularına önem vermektedir. Hep insandan yola çıkıp onun iç dünyasını, çatışmalarını, aşklarını bize sunmaktadır. Tarih teması başlığı altında değerlendirdiğimiz romanlarında bile tarihî kimliğe bürünen şahısları yönetici kimlikleriyle değil iç dünyaları ile bize aktarıyor.

Romanlarında birçok ortak noktanın varlığı dikkat çekmektedir. Birbirinden ayrı gibi görünen *Mavi Madalyon Serisi* adeta bir bütünün parçasını oluşturur. Anlatılan olaylar, kullanılan karakterler iç içe geçmiştir. Erdoğan'ın bu olay örgüsünü oluşturmak için yoğun bir çabası yoktur. İçinden geldiği gibi yazmakta ve anlatmak istediği, vermek istediği mesaj ve kurguladığı olaylar bir yerde birbiriyle bağlanıp iç içe geçmektedir.

Hüzünlü Menekşeler romanında karşımıza çıkan Erdoğan, O ana kadar fazlaca üzerinde durulmayan bir öğretmenin hayat hikâyesini yorumlayarak dikkat çeker.

Demiryolu Akşamları romanında ise birbirinden ayrı gibi görünen üç olay katmanı karşımıza çıkar. Romanda Selim'in hayatı üçe ayrılır ve Kâmil hocayla tanışması onun kırılma noktası olur. Bu bölümler yazarın romancılık yönünü de gösterir. Ama bu katmanlar ve üçe ayrılan hayatlar bir ırmağın kolları gibi daha sonradan birleşip bir bütünü oluşturmaktadır.

Bir Sepet Sevgi romanında anlatılan olaylarda ele alınan kişiler daha çok tarihe mal olmuş kişiler olduğu için isimleriyle verilmiştir. Erdoğan bu romanda Battalgazi'nin tarihî kimliğinden çok insanî özellik ve duygularıyla ön plana çıkarmıştır. Bu sayede roman tarihî romanlardan ayrılır.

Mavi Madalyon Serisi, her cildin sonunda Hasan amca ve Ömer gezi planları için bir araya gelmeleriyle, nehir roman geleneğini anımsatan bir yapıya sahiptir. *Unutulan Sır* romanında ise kendine özel bir temel çatışması olmakla birlikte, bu eserler kendi içlerinde bir çerçeve çatışmayı da içermektedir.

Erdoğan'ın diğer romanlarında da güçlü-güçsüz arasında gerçekleşen çatışmalar vardır. Özellikle *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar* romanında, zamanda geriye doğru yapılan uzun atlamalar yer alır. Bu da kendine özgü yapıya sahip bir eser olarak değerlendirilmelidir.

Erdoğan'ın romanlarında kullanılan anlatıcı ve bakış açısı (Ben) ve (O) anlatıcıyı yoğun bir şekilde kullanarak romanlarında hissettirmiştir.

Romanların genelinde Erdoğan, kendi bilgi ve öğrendiği hayat hikâyelerini okuyucunun gözleri önüne sererek zaman, mekân, olay ve kişilere farklı açılardan bakarak olayları şerh etme gayretinde bulunmuştur. Erdoğan'ın romanlarında hem toplumun hem bireyin sorunları, sorgulamaları, hayata bakış açıları ve onu ele alış biçimleri esas alınmıştır. Yılmaz Erdoğan romanlarında topluma ve toplumun içinde var olan insanların çıkmazlarına, insanın zaaflarına ve yaşanmış hikâyelere yönelmiştir.

Romanlarında öne çıkan coşkulu ve bilgilendirici dil ve üslubu, zamanı geçmiş ve gelecek arasında yorumlamıştır. Erdoğan romanlarda gerçek mekânları seçmiştir.

Sonuç olarak Erdoğan, edebiyatı ve insanı birleştirip bize sunan bir yazar olarak karşımıza çıkmıştır. Roman kahramanlarının davranışları ve sözleri bir anda gözümüzde canlanıvermiştir. Kahramanların yaşadığı olayları bizim başımızdan geçmiş gibi hissettirir.

Yılmaz Erdoğan'ın romanları milli, manevi, insanlık ile ilgili değerlerimizi ortaya koyan, toplumumuzda insani değerleri geliştirmeyi amaçlayan eserlerdir.

Yazarın özellikle gençleri eğitmek, doğruyu ve ahlaklı olmayı gösterme amacı hemen hemen her romanında görünmüştür.

KAYNAKÇA

Akbulut, Ö. (2019). *Hidayet romanlarında din algısı.* İstanbul Aydın Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Aktaş, Ş. (2002). *Edebiyatta üslup ve problemleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Nilüfer Ö. (2020). *Berceste Yeni Türk Edebiyatı konu anlatımı*, Ankara: Aktaş Ofset Yayıncılık.

Aktaş, Ş. (2013). *Anlatma esasına bağlı edebî metinlerin tahlili*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Başarslan, S.N. (3 Mayıs, 2015). Roman nedir, nasıl yazılır.http://www.derinduşunce.org adresinden edinilmiştir.

Bergson, H. (2014). Metafizik dersleri, İstanbul: Pinhan Yayınları.

Borotav, P.Naili. (1982). Folklor, halk edebiyatı ve âşık edebiyatı, İstanbul: Adam Yayınları.

Bulut, M. (2019). *Hasan Ali Toptaş'ın hikâyelerinde yapı ve tema* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Şanlıurfa.

Can, Â. (2013). Romanda zaman meselesi, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Y.5, S.3, Ocak- Haziran:107-137.

Çavga Onat, Ç.(2020).*Ala el- Asvani'nin "İmaret Ya Kübyan" adlı romanında yapı, tema ve anlatım özellikleri* (Yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Çelik, N. (1971). *Romanda hesaplaşma.* Ankara: Türkiye Defteri Yayınları

Çetin, N. (2013). *Roman çözümleme yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap.

Doğan. D. Mehmet (1990).*Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Rehber Yayınları.

Enginün, İ. (2015). Yeni Türk edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyete, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Erdoğan, Y. (2019). *Kaptan Fırtına*. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.

Erdoğan, Y. (2019). *Beyaz Perdenin Yakamozları*. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.

Erdoğan, Y. (2006). *Bir Sepet Sevgi*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2007). *Demiryolu Akşamları*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2019). *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar*. Ankara: Akıl Fikir Yayınları.

Erdoğan, Y. (2009). *Yayladan mı Geliyon*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2006). *Bilsem Ki Döneceksin*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2011). *Hüzünlü Menekşeler*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2008). *Güzel Yurdum*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan Y. (2017). *Mavi Madalyon 3/ Yeşil Adada Macera.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Erdoğan Y. (2019). *Bayram Sevinci*. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları.

Erdoğan Y. (2018). *Mavi Madalyon 4/ İstanbul Hatırası*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2020). *Mavi Madalyon 1*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2006). *Kayıp Liseli.* Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2019). *Bir Dilek Tut.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2017). *Mavi Madalyon 2/ Konaktaki Hazine.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2006). *Gülbahar*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2007). *Unutulan Sır*. Ankara: Meneviş Yayınları.

Erdoğan, Y. (2018). *Benim İçin Ne Dilersen*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Forster, E.M. (2000). Roman sanatı, İstanbul: Adam yayınları.

Güler, S. (2017). *Türkiye'de roman tartışmaları ve Türk romanının gelişimi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Gürdel, D. (2020). *Sadık Yalsızuçanlar'ın tarihî romanları üzerine bir inceleme.* Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.

İdil, A.M. (1983). *Gerçeklik ve roman*, Ankara: Dayanışma Yayınları.

Kavruk, H. (1998). *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler.* İstanbul: MEB Yayınları.

Kaplan, M. (2019). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*. İstanbul: Dergâh Yayınları

Karataş, T. (2011). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Sütun Yayınları.

Kardaş, C. (2018). Muş ili merkezinde kullanılan erkek lakapları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi.* 11 (23), 207-226.

Kırılmış Tatar, İ. (2007). *Türk edebiyatında tarihi romanları üzerine bir inceleme.* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Kısacık, Tuğba. (2015). *Yakup Kadri'nin yaban romanının yapı ve tema incelemesi.* Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Lefkoşa.

Kozlu, ZG. (2017).Yahya Akengin'in Romanlarında Tema, *Journal of Turkish Language andLiterature*Volume:3, Issue:3, Summer:106-118.

Kudret, C. (1977). Türk edebiyatında hikâye ve roman I, ,stanbul: Varlık Yayınları.

Kundere, M (2017). Roman sanatı, İstanbul: Can Yayınları

Kurt S. , Kurt B. (2015). Türk devlet kültüründe rüya. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,*812, 240-241.

Narlı, M. (2002). Romanda Zaman ve Mekân Kavramları, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(7), 91-106.

Nilüfer Ö. (2020). *Berceste Yeni Türk Edebiyatı konu anlatımı*, Ankara: Aktaş Ofset Yayıncılık.

Okay, OM. (6 Mart 2008). *TDV İslam ansiklopedisi* (Roman).

Özkan, Doğu (2017). *Nedim Gürsel'in romanlarında yapı ve tema incelemesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kütahya.

Saraçoğlu, A. (2000). *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*: İkinci Baskı. Eskişehir.

Sartre, J.P. (2015). Bulantı, İstanbul: Can Yayınları

Şahin, İ. (2000). *Türk Romanının Tarihi Gelişimi. Türk Yurdu*20/*153-154* (Mayıs-Haziran 2000): 51.

TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. (On birinci baskı). Ankara: TDK Yayınları.

Vardal, N. (2014). *Lala'da Nehir Roman İzleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Yalçın, C. (1989). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Yalçın Emel Yayınları.

Yeşilçiçek, V. , Biçer, S. (2011). Gelenek ve mistik unsurların tarih roman türüne yaptığı katkı. Devlet ana örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,4 (2) , 61-87.

Yıldırım, A. (2016). Türkü sözlerindeki problemlere dair. *Cyprus intenatıonal universıty folklor edebiyat,* 2 (85), 65-66.

Zeren, H. (2018). *Necati Tosuner'in romanlarında yapı ve tema.* Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

EKLER

Ek 1: Yılmaz Erdoğan İle Röportaj

1. Sayın Yılmaz Erdoğan Kimdir?

28. 06. 1961'de Ankara'da doğdu. Aslen Tokat Reşadiyelidir. 1973'de Akagündüz İlkokulu, 1976'da Gülveren Ortaokulu, 1979'da Gülveren Lisesi'ni bitirdi. Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümünü bitirdi. Ailesinde edebiyatçı ve sanatçı olmamasına rağmen lise yıllarında *Mavi Kırlangıç*, *Tercüman Çocuk*, *Diyanet Çocuk*, *Dünya Çocuk* dergilerde yazmaya başladı. Okul gazetesini yönetti. Okul ve mahalle arkadaşları bütün gün futbol peşinde koşarken o bütün harçlıklarını kitap almaya harcıyordu. Lise biter bitmez kitap dünyasına daha yakın olabilmek için ücreti çok düşük olmasına rağmen Rüzgârlı Sokakta 'ki bir matbaada çalıştı.

Tarım Bakanlığının sınavını kazanınca Kastamonu'da Zirai Mücadele ve Karantina Müdürlüğünde memur olarak göreve başladı. Kastamonu'nun o sakin hayatıyla tanışınca kaldığı işyerinin misafirhanesinde ilk romanını yazdı. Çocuk şiirlerindeki en başarılı örnekleri de yine bu yıllarda kaleme aldı. *Tercüman* Gazetesi'nin açtığı bir yarışma için hazırladığı " El emeği göz nuru, yaşadığımız yüzyılın ustaları- üstatları" konulu seri bir araştırmadan sonra *Kastamonu Açık söz* Gazetesi, *Güneş* Gazetesine *Kandil Çocuk* Dergisi için Seri röportajlar hazırladı. Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarını araştırırken yolu Kastamonu'daki kimsesiz çocukların kaldığı yuvaya düşünce yazılarını bu konu üzerinde yoğunlaştırdı. Yuvadaki iyi ve olumlu izlenimlere rağmen o çocukların mutlu olmadıklarına şahit oldu. O araştırmalardan sonra kimsesiz ve köprü altı çocuklarının dünyalarını anlatan şiir, hikâye ve romanlar yazmaya başladı. 1980'de 19 yaşında *"Demiryolu Akşamları"* isimli ilk romanını yazdı. Önce *Birgül* adlı şiir kitabı ile yayın hayatına başladı (Ocak-1985). Kitabın ikinci baskısı yapıldı(1988).Bu kitabına Milli Eğitim Bakanlığından tavsiye kararı çıktı(1986). Bunu diğer kitaplar izledi. *Mavi Madalyonun Esrarı* (Roman, MEB tavsiyeli), *Pembegül* (Hikâyeler), *Yayla Ateşi* (Hikâyeler) ve *Nisan Yağmuru* (Romantik şiirler) adlı kitaplarının yine kendi imkânlarıyla bastırdı.

Bir yayınevinin açmış olduğu hikâye yarışmasında *"Sevgili Arkadaşım"* adlı hikâyesiyle üçüncülük ödülüne layık görüldü. Kültür Turizm Bakanlığı'nın Kastamonu'da açtığı Uygulamalı Hat Sanatı kursunda Kastamonulu Hattat Emrullah Demirkaya'dan Rıka yazısını öğrendi(1982). Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının İzmir Buca'daki tesislerinde düzenlediği "İzcilik Temel Liderlik" kurslarına Basın Yayın Yüksek Okulunu temsilen katıldı.

Başka bir yayınevinin açmış olduğu hikâye yarışmasında *"Ağaçta Bir Yaprak"* adlı çalışmasında üçüncülük ödülü verildi. Bu kitap Esra yayınları arasında yayınlandı.

Veda Etme Öğretmenim, *Kayıp Liseli* ve *Unutulan Sır* adlı romanları arka arkaya yayınlandı. *Kayıp Liseli* (Küçük Dünyalar adıyla*), Mavi Madalyon*, *Unutulan Sır* ve *Bilsem ki Döneceksin* adlı romanları Türkiye gazetesinde tefrika edildi.

Bakanlıktaki görevinden kaynaklanan bir gelişme ile senaryo çalışmalarına başladı. *Kayıp Liseli*, *Mavi Madalyon*, *Karanlık Bir Gece*, *Bayram Sevinci*… adlı çalışmalarını senaryolaştırdı. "Birlikte" adlı bir radyo oyunu ve "*Bir Gemi Nasıl Yürür*" adlı tek perdelik tiyatro oyununu yazıp yönetti.

Bir bilgisayar firmasının teklifi üzerine *Şoför Amca*, *Bekleyiş*, *Küçük Kız* ve *Oyun Yeri* adlı çocuk şiirleri, çizgi film- Klip- Çocuk şarkısı olarak gerçekleştirildi.

Çok yönlü çalışmalarıyla bilinen Yılmaz Erdoğan bu defa yine farklı bir konuya yöneldi. Liseli- Üniversiteli, *Uzak Kalma Gülümsemekten*, *Okul Kaçakları*, *Yollar Kışa Doğru*… adlı şiirlerinin beta cam tekniği ile televizyon standartlarında şiir kliplerini çekti. Bu çalışmalar seslendirme aşamasında kaldı.

1995 yılında bir yıl süreyle Kültür Bakanlığının açtığı tezhip kursuna devam etti. Yılsonunda açılan sergiyle beş eserle katıldı. Tezhip gibi bütün ağırlığın gözlerde olduğu bir sanata daha fazla devam edemedi.

Tekrar roman çalışmalarına döndü. *"Kayıp Liseli"* romanının kısa sürede baskısının bitmesi üzerine o romanda okuyucunun hayal dünyasına bıraktığı konuları ele alan *"Bilsem ki Döneceksin"* isimli bir romana başladı. Yayın Danışmanı olarak göreve başladığı Merhaba isimli aylık bir gazetede daha sonra yazıların bütün sorumluluğunu üzerine aldı. Yaklaşık iki yıl boyunca köşe yazısından kitap

tanıtımına; röportajdan baş haberlere kadar pek çok konuda yazı yazdı. Gazete 15 sayı yayınlandıktan sonra mali bir kriz nedeniyle kapandı.

İki yıllık bir aradan sonra bu defa *"Kervan"* adlı bir Kültür- Sanat- Edebiyat dergisi yayınlamaya başladı. Genel Yayın Yönetmeni olarak görünmesine rağmen reklamlara varıncaya kadar her iş kendi üzerindeydi. Kervan Dergisi sırasıyla Medya, Kültür, Sanat, Çocuk Edebiyatı, Eğitim konularını başlık yaptı. 18.10.1997 tarihinde 30 şair ve 150 davetlinin katılımıyla Birinci Şiir Şölenini daha sonra ikincisini gerçekleştirdi. Dergi " Çocuk Edebiyatı" özel sayısının mali krizi nedeniyle 7. Sayıda kapandı.

Son yıllardaki çalışmalarında Romantizme getirdiği farklı bakış açısı nedeniyle gazetelere ve özel radyo programlarına davet edildi. 1998 yılı başlarında arkadaşlarıyla Çocuk Edebiyatçıları Birliği'ni kuruluş çalışmalarına katıldı. Birliğin kurucu üyesi ve genel sekreteri oldu. Halen bir bakanlıkta idareci olarak görev yapmakta ve edebi çalışmaları devam etmektedir.

2.Yazı hayatınıza nasıl başladınız?

Arkadaşlarımın özellikle futbol oyununda iyi bir oyuncu olamadım. Üstelik bu tür oyunlar bana göre değildi. Onları fazla hareketli buluyordum. Yalnız kalınca kitaplarla arkadaş oldum. Bahçemizdeki iğde ağacının altında, amcaoğlunun ve Altmışevler Halk Kütüphanesinin kitaplarını okudum. Sonra okul kütüphanesini keşfettim. Memuriyet hayatım başladığında ise iş yerinin misafirhanesindeki elma ağaçlarının altında ilk romanım Demiryolu Akşamlarını yazmaya başladım. Sonra onu *Veda Etme Öğretmenim* ve *Mavi Madalyon* romanları takip etti.

3.Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında konu seçimi nasıldır?

Hikâye, fotoğraf çekimi gibi. Roman durumu böyle değil. Daha uzun soluklu düşünmek ve araştırmak gerekiyor. Siyasi, sosyal ve dramatik konulara girmiyorum. Yeterince bilinmeyen ve araştırılarak gün ışığına çıkartılabilecek konuları tercih ediyorum.

4.Genç Kuşaklara roman yazma konusunda neler söylemek istersiniz?

Okumadan yazmak olmaz. Bol bol okuyanlarda neyi yazacağına daha kolay karar verir. Kafa karıştıran, can sıkan, çözüm üretilmemiş konular yazmak için

uygun değil. Yazar okuyucuya seçenek sunmalı. Konuyu enine boyuna sadece masaya koymak romancının işi değil. Edebiyatın gücünü ve güzelliğini keşfedememiş olanların yazmaya çalışması, acemi doktorun hasta muayene etmesine benzer. Ne teşhisi sağlıklı olur ne de tedavisi. Genç kuşaklar teknolojiye karşı kahramanca mücadele edebilmeli. Okumadan asla olmaz. Elinizdeki bir atımlık barut başlamadan biter. Ne yazacağım diye kara kara düşünürseniz zaten bir şey yazamazsınız. İçinizdeki o sevgi kırıntıları da sizi kurtarmaz.

5.Takip ettiğiniz dergiler var mıdır?

Yıllar önce çocuk ve muhtelif edebiyat dergileri takip ediyordum. Bugün sadece *Üslup dergisini* takip ediyorum.

6.Yılmaz Erdoğan'ın romanlarında üslup nasıldır?

Kırk yıldır roman yazıyor olmak uzun bir süreç. Hikâyelerle başlayan daha sonra zaman içinde karşıma çıkan farklı konulardaki romanlarda devam etti. Önceleri daha romantik konuları tercih ettiğim için üslubum da o yöndeydi. Bugün eğitim konuları üzerinde çalışıyorum. Konuya yoğunlaşıyorum. Haftalarca, aylarca araştırma yapıyorum. Mekân ve şahısları belirliyorum. Dolgu malzemeleri zaman içinde şekilleniyor. *Madalyon serisindeki* romanlarda kelime ve cümle bilgilerimi geliştirdim. Sonra *Dilek* serisi başladı. Her iki serinin üslubu aslında birbirinin devamı ve olgunlaşmış halidir.

7.Sizi yazı konusunda teşvik eden, size cesaret veren kimdir?

İlkokul öğretmenim gezi ve araştırmayı sevdirdi. Mandolin çalarak müzik sevgisi aşıladı. Anlattığı hikâye ve masallarla okumaya yönlendirdi. Beni özellikle cesaretlendiren biri olmadı. Çok okuduğum için kitaplara yakın oldum. Ortaokulda okul gazetesini hazırlama görevinin bana verilmesi hikâye yazmama sebep oldu. İlk hikâyemi yazdım, sonra devamı geldi.

8.Romanlarınızın bir hikâyesi var mıdır?

Her romanın bir hikâyesi vardır. Bazen biz onu buluruz bazen de o bizi. *Veda Etme Öğretmenim* de bir gün kasabada yeni bir hayata başlasam beni nasıl bir hayat bekler diye hayallerimi yazdım. *Kayıp Liseli* romanımda Büyükşehirlerde yalnız yaşayan insanlar sokak çocukları için çare olabilir mi sorusuna cevap aradım. *Bilsem*

ki Döneceksin'de Türk sinemasında yapımcı yönetmen oyuncu bir gelecek doğmaz ana fikrinden yola çıkarak yazıldı. *Demiryolu Akşamları*, 1980'li yıllarda Ankara'da yaşayan sokak çocuklarını anlattım. *Gülbahar*, tarihi bir romandır. Fas'ta VadiüsSeyl Savaşından sonra bir yeniçeri ayaklanmasında vurulan bir paşanın eşinin Cezayir'den İstanbul'a dönüş yolculuğunu anlattım. *Bir Sepet Sevgi*; Malatya'daki bir babanın Ankara'da Üniversite'de okuyan oğlunu habersizce ziyarete gelmesiyle yaşanan olaylar. *Hüzünlü Menekşeler*, şehit öğretmenleri anlattığım bir romandır.

Ek 2: Yılmaz Erdoğan İle Fotoğraflar

